

Linking Estonia and Latvia
Part-financed by the European Regional Development Fund

European Union

Metodika par jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšanu

Metodika tiek izstrādāta
Igaunijas – Latvijas programmas 2007–2013 līdzfinansētā projekta EU43084
„Piekrastes un jūras telpiskā plānošana Pērnavas līča teritorijā Igaunijā un Latvijas piekrastes
pašvaldībās” ietvaros

Biedrība “Baltijas Vides Forums”
Reģistrācijas No. 40008075450
Antonijas 3-8
LV-1010 Rīga, Latvija

Kontakti:
Tel.: 67357 555
Fax: 67507 071
E-pasts: bef@bef.lv

2014.g. februāris, Rīga

Saturs

Lietotie saīsinājumi	3
Ievads.....	4
1. Vispārīgā daļa.....	5
1.1. Izpratne par jūras un sauszemes funkcionālo sasaisti	5
1.1.1. Princips par jūras un sauszemes saskaņotu plānošanu	6
1.1.2. Princips par jūras un sauszemes saskaņotu plānošanu Eiropas Savienības politikās	8
1.1.3. Svarīgākās ar jūras un sauszemes telpisko plānošanu saistītās Eiropas Savienības politikas	9
1.2. Galvenie sauszemes izmantošanas veidi jūras piekrastē Baltijas jūras reģiona valstīs	10
1.3. Esošie un tuvākajā nākotnē prognozējamie jūras izmantošanas veidi Baltijas jūrā	14
1.4. Klimata pārmaiņu seku ietekme uz galvenajiem sauszemes, kā arī esošajiem un prognozējamajiem jūras izmantošanas veidiem Baltijas jūras reģionā	19
1.5. Galveno jūras un sauszemes izmantošanas veidu savstarpējā ietekme	21
2. Esošā situācija sauszemes un jūras funkcionālajā sasaistē Latvijā, pamatojoties uz situāciju pilotteritorijā Kurzemes plānošanas reģionā, un ieteikumi funkcionālās sasaistes uzlabošanai	26
2.1. Galvenie esošie un tuvākajā nākotnē prognozējamie piekrastes sauszemes daļas un jūras izmantošanas veidi Latvijā.....	26
2.2. Pilotteritorijas raksturojums.....	28
2.2.1. Sociālekonomiskais raksturojums.....	28
2.2.2. Krasta līnija raksturojums	30
2.2.3. Dabas vērtību un ainavas raksturojums	31
2.2.4. Kultūrvēsturiskā mantojuma raksturojums	34
2.2.5. Ūdeņu kvalitātes raksturojums.....	35
2.3. Galvenie esošie un plānotie sauszemes izmantošanas veidi pilotteritorijā	37
2.3.1. Ostu darbība	39
2.3.2. Zvejniecība un zivju apstrāde	48
2.3.3. Tūrisms un atpūta.....	55
2.3.4. Militārās intereses, aizsardzība	62
2.3.5. Apbūve.....	65
2.3.6. Komunikācijas.....	73
2.4. Tuvākajā nākotnē prognozējamie jūras izmantošanas veidi un to sasaiste ar iepriekšminētajiem galvenajiem sauszemes izmantošanas veidiem	74
2.4.1. Energoresursu ieguve jūrā.....	75
2.4.2. Akvakultūra jūrā	78
3. Secinājumi un ieteikumi	81
3.1. Sauszemes un jūras funkcionālās sasaistes novērtējums Latvijā	81
3.2. Kopsavilkums par vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas integrēšanu jūras telpiskajā plānošanā un jūras izmantošanas integrēšanu vietējo pašvaldību, plānošanas reģionu un nacionāla līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentos Latvijā	84
3.2.1. Vietējo pašvaldību funkciju nodrošināšanu saistībā ar jūras izmantošanu	84
3.2.2. Valsts interešu jūras izmantošanā sasaiste ar sauszemes izmantošanu	87
3.3. Latvijas politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu pilnveidošana	88
3.4. Priekšlikumi sauszemes un jūras funkcionālās sasaistes monitoringam	90
3.5. Latvijā nepieciešamie pētījumi, lai novērtētu un uzlabotu jūras un sauszemes funkcionālo sasaisti	94
4. Metodikas kopsavilkums	96
5. Summary of the methodology.....	101

Lietotie saīsinājumi

BaltSeaPlan - ES Baltijas Jūras reģiona programma 2007–2013 projekts „Jūras telpiskās plānošanas ieviešana Baltijas jūrā”, <http://www.baltseaplan.eu/>

DIP - izšķīdušais neorganiskais fosfors

EEZ - Ekskluzīvā ekonomiskā zona

EJZF - Eiropas Jūrlietu un Zivsaimniecības fonds

EK – Eiropas Komisija vai Eiropas Kopiena

ES – Eiropas Savienība

EZF – Eiropas Zivsaimniecības fonds

Gorwind – ES Igaunijas – Latvijas programmas projekts „Rīgas jūras līcis – vēja enerģijas resurss”, <http://gorwind.msi.ttu.ee/home/info>

HELCOM – Baltijas jūras vides aizsardzības komisija - Helsinku Komisija

IAIN - Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

IPZP - Integrētā piekrastes zonas pārvaldība

IVN – ietekmes uz vidi novērtējums

JTP – jūras telpiskais plānojums

KZP - ES Kopējā zivsaimniecības politika

LIAS 2030- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam

LR – Latvijas Republika

MK – Ministru kabinets

Plan Botnia - EK DG MARE projekts “Jūras telpiskā plānošanas procesa testēšana Baltijas jūrā” <http://planbothnia.org/>

SEZ - speciālajā ekonomiskajā zonā

TAVA - Tūrisma attīstības valsts aģentūras

TEN – T - Trans – Eiropas Transporta Tīkls

TIAN – teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VASAB - Vīzija un stratēģijas apkārt Baltijas jūrai – starpvalstu daudzpusējā sadarbība telpiskajā plānošanā un attīstībā

Ievads

Jūras un sauszemes teritoriju izmantošana ir savā starpā cieši saistītas, jo jūrā iegūtie resursi tradicionāli ir izmantoti cilvēka ekonomiskām darbībām sauszemē, vai arī jūras teritorijas ir nodrošinājušas iespēju savienot dažādos pasaules reģionos un zemēs notiekošās darbības. Vēsturiski jūras un sauszemes teritoriju izmantošana mūsu labklājībai ir devusi sinerģiskus labumus. Tomēr, pasaulē un Eiropā palielinoties iedzīvotāju skaitam un attiecīgi pieaugot ekonomiskām darbībām, jūras teritorija tiek izmantota arvien intensīvāk. Attīstītās tehnoloģijas, kas dod iespēju uzsākt jaunas, līdz šim neiespējamās ekonomiskās darbības jūrā. Tā rezultātā abpusējais izdevīgums bieži netiek ievērots, jo nozaru attīstības politikas ne vienmēr ir savstarpēji koordinētas un sabalansētas. Tādējādi viena sektora vai izmantošanas veida attīstība negatīvi ietekmē kādas citas nozares attīstību, vai pasliktina jūras vai sauszemes stāvokli. Lai novērstu pretrunas starp jūras un sauszemes teritoriju izmantošanas veidiem un interesēm, būtiski ir koordinēt un saskaņot abu plānošanas telpu attīstības mērķus un prioritātes. Saskaņotības nepieciešamība ir uzsvērtā gan Eiropas Savienības politikas plānošanas dokumentos, gan Latvijas normatīvajos aktos par jūras teritorijas izmantošanas plānošanu.

Metodikas **mērķis** ir veicināt ilgtspējīgu sauszemes un jūras telpiskās plānošanas savstarpējo sasaisti un sniegt metodiskos ieteikumus nacionālās telpiskās plānošanas politikas pilnveidošanai. Metodika nav juridiski saistošs dokuments, bet ir paredzēta kā **darba materiāls**, kas turpmāk izmantojams kā sava veida vadlīnijas jūras un piekrastes teritoriju sekmīgai attīstības plānošanai. Tas arī sniedz informāciju par pašreizējām Latvijas piekrastes pašvaldību kompetencēm, iespējamām nacionālo interešu teritorijām, kas jāņem vērā jūras telpiskajā plānošanā un jūras plānošanas ietekmes areāla identificēšanai sauszemē.

Metodika ir izstrādāta, pamatojoties uz telpiskās plānošanas situāciju un nepieciešamajiem telpiskiem vai pārvaldības risinājumiem Kurzemes plānošanas reģiona Baltijas jūras piekrastes pilotteritorijā. Ietverot Liepājas pilsētas, Grobiņas novada Medzes pagasta, Pāvilostas novada sauszemes un jūras daļu, metodika **demonstrē kā īstenot** jūras un sauszemes funkcionālo sasaisti vietējā plānošanas līmenī. Darba gaitā eksperti raksturo arī citu Baltijas jūras reģiona valstu piemērus, lai saprastu, kā funkcionālā sasaiste tiek nodrošināta citās jūras valstīs.

Lai veiksmīgāk notiktu metodikas izstrāde un lai tā būtu pēc iespējas noderīgāka tās turpmākiem lietotājiem, tika izveidota darba grupa, kurā piedalās gan piekrastes pašvaldību pārstāvji, gan pārstāvji no tām nozarēm un interesēm, kas ir galvenie jūras un sauszemes teritoriju izmantotāji izvēlētajā pilotteritorijā. Tā kā metodikas uzdevums ir sniegt metodiskos ieteikumus nacionālās telpiskās plānošanas politikas pilnveidošanai, tad tās laikā ciešāka sadarbība un konsultēšanās notiek arī ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Telpiskās plānošanas departamentu.

Metodika ir izstrādāta Latvijas-Igaunijas programmas 2007.–2013.gadam projekta Nr. EU43084 „Piekrastes un jūras telpiskā plānošana Pērnavas līča teritorijā Igaunijā un Latvijas piekrastes pašvaldībās” ietvaros. Pasūtītājs - Kurzemes plānošanas reģions, izpildītājs - biedrība „Baltijas Vides Forums”.

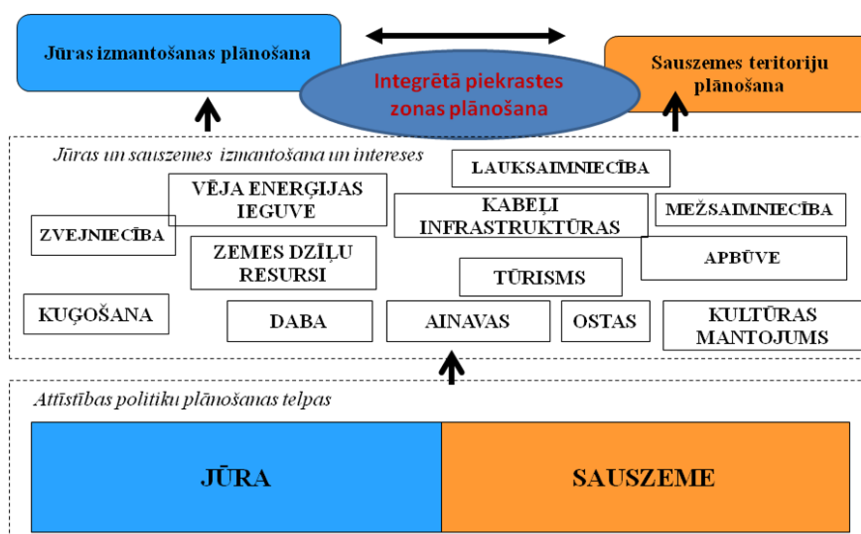
1. Vispārīgā daļa

1.1. Izpratne par jūras un sauszemes funkcionālo sasaisti

Tradicionāli jūrā iegūtos resursus (zivis, dzīvniekus, minerālresursus) izmanto cilvēka ekonomiskām darbībām, kas norisinās sauszemē. Tāpēc jūras resursu daudzveidība un tā stāvoklis būtiski nosaka to, ko var tālāk nodrošināt un attīstīt sauszemē. Turklāt jūras teritorijas ir nodrošinājušas iespēju savienot dažādos pasaules reģionos un zemēs notiekošās darbības. Tāpēc funkcionālā jūras un sauszemes resursu un teritorijas izmantošanas sasaistes analizē un novērtēšanā būtiski ir skatīt, kā savstarpēji atkarīgus izmantošanas veidus ir jāplāno, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību.

Ne visi resursu un teritorijas izmantošanas veidi ir savā starpā saistīti funkcionāli. Taču tie var ietekmēt viena vai otra izmantošanas veida attīstības iespējas. Pasaulē un Eiropā, palielinoties iedzīvotāju skaitam un attiecīgi pieaugot ekonomiskām darbībām, ar vien intensīvāk izmantojot jūras teritorijas, pieaug arī ietekmes, ko izmantošanas veidi atstāj viens uz otru. Visbiežāk tiek analizēta ekonomisko darbību ietekme uz vidi, taču arī vienas ekonomiskās darbības attīstība var atstāt negatīvu vai pozitīvu ietekmi arī uz citu ekonomisko darbību.

Turklāt attīstoties tehnoloģijām, tiek radīta iespēja uzsākt jaunas ekonomiskās darbības jūrā, kas līdz šim nebija iespējams. To attīstībai var būt nepieciešamība nodrošināt funkcionālo sasaisti ar citiem izmantošanas veidiem, vai arī tie var atstāt ietekmi uz jau esošiem izmantošanas veidiem. Tā kā nozaru attīstības politikas ne vienmēr ir savstarpēji koordinētas un sabalansētas, tad funkcionālo sasaisti ir būtiski nodrošināt, izstrādājot sauszemes un jūras teritoriju plānojumus.

1.1.a attēls. Jūra un sauszemes izmantošanas plānošanas sasaistes shēma

Attīstības politikas un telpiskā plānošana tradicionāli ir attiekušies uz sauszemes daļu, kur pašvaldību politikas plānošanas dokumenti, tai skaitā teritorijas plānojumi, ir noteikuši teritorijas funkcionālo zonējumu un konkrētas prasības teritorijas izmantošanai un apbūves nosacījumus katrā funkcionālajā zonā. Teritorijas plānojumos ir atspoguļota atļautā vai plānotā zemes izmantošana, piemēram, mežsaimniecības teritorijas, lauksaimniecības zemes, dažāda veida apbūves teritorijas, esošā un attīstībai nepieciešamā infrastruktūra (ceļi, kabeļi, ūdensvadi, komunikācijas u.c.), kā arī citi zemes izmantošanas veidi. Reģionālā un nacionālā līmenī ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, kas ietver telpisko perspektīvu, ir atspoguļojuši galvenos attīstības virzienus un nosacījumus, kas sekmētu reģiona un

valsts attīstību, parādot tās jomas, kas attiecas uz plašāku nekā vienas pašvaldības teritorijas attīstības interešu nodrošināšanu.

Savukārt jūras telpiskā plānošana ir salīdzinoši jauns telpiskās plānošanas instruments, kur lielāka pieredze ir saistībā ar projektu (piemēram, BaltSeaPlan¹, Gorwind², Plan Botnia³) ietvaros izstrādātiem pilotteritoriju plānojumiem. Līdz 2013.gada nogalei tikai dažas valstis Eiropā ir izstrādājušas saviem teritoriālajiem un ekskluzīvi ekonomiskākās zonas (EEZ) ūdeņiem juridiski saistošus plānojumus. Viena no pirmajām bija Beļģija, kas savu nacionālo plānojumu jūrai apstiprināja jau 2003.gadā, nosakot teritorijas zonējumu atbilstoši dažādiem jūras izmantošanas veidiem⁴. Kā piemēru jūras telpiskā plānojuma izstrādē var arī minēt Vāciju, kur vispirms tika izstrādāts jūras telpiskais plānojums (JTP) teritoriālajiem ūdeņiem, par ko atbildīgas federālās zemes, un pēc tam JTP EEZ. Meklenburgas Priekšpomerānijas JTP tika pieņemts 2005.gadā⁵. Vācijas Ziemeļjūras un Baltijas jūras EEZ JTPi tika apstiprināti 2009.gada nogalē⁶. Vēl viens piemērs ir 2005.gadā Nīderlandes izstrādātais Integrētais Ziemeļjūras pārvaldības plāns, kas tālāk tika iestrādāts kopējā Nīderlandes nacionālajā ūdens plānā, ko apstiprināja 2009.gadā. Atsevišķi Zviedrijas un Somijas reģioni savos ģenerālplānos ir iekļāvuši teritoriālos ūdeņus un noteikuši plānotās aktivitātes šajās teritorijās.

Citu valstu pieredze rāda, ka tieši piekrastes ūdeņi ir visintensīvāk izmantoti, jo tur ir sajūtama gan jūras, gan sauszemes izmantošanas veidu ietekme⁷. Tāpēc, lai novērstu pretrunas starp jūras un sauszemes teritoriju izmantošanas veidiem un interesēm, būtiski ir koordinēt un saskaņot abu plānošanas telpu attīstības mērķus un prioritātes. Saskaņotības nepieciešamība ir uzsvērtā gan Eiropas Savienības politikas plānošanas dokumentos, gan Latvijas normatīvajos aktos par jūras teritorijas izmantošanas plānošanu.

1.1.1. Princips par jūras un sauszemes saskaņotu plānošanu

Latvijas Teritorijas attīstības plānošanas likums⁸ nosaka, ka jūras plānojums ir nacionālā līmeņa ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikta jūras izmantošana, ņemot vērā funkcionāli ar jūru saistīto sauszemes daļu. Tādejādi jau esošais normatīvais regulējums liek ievērot principu par nepieciešamību nodrošināt jūras un sauszemes izmantošanas funkcionālo sasaisti. Šī prasība attiecas uz jūras plānojuma izstrādātājiem. Tomēr arī sauszemes izmantošana ietekmē jūras izmantošanas iespējas, tāpēc saskaņota sauszemes un jūras plānošana būtu jānodrošina arī dažāda līmeņa un nozaru sauszemes teritorijas plānotājiem. Tā kā Zemes Pārvaldības likuma⁹ 1.lasījuma redakcija paredz jūras piekrastes joslu nodot pašvaldībām autonomo funkciju īstenošanai, tad iespējams, ka nākotnē pašvaldību teritorijas plānojumi arī aptvers attiecīgo piekrastes sauszemes un ūdens daļu. Tāpēc šī metodika apskata funkcionālās sasaistes nodrošināšanu gan no jūras, gan sauszemes attīstības plānošanas aspektiem.

¹ <http://www.baltseaplan.eu/>

² <http://gorwind.msi.ttu.ee/home/info>

³ <http://planbothnia.org/>

⁴ http://www.health.belgium.be/filestore/19087501_EN/61-EN_zeevanruimte.pdf

⁵ http://www.unesco-ioc-marinesp.be/msp_around_the_world/germany_lander_or_states

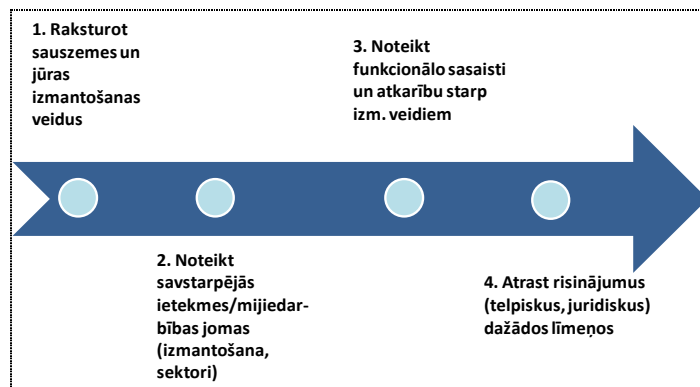
⁶ http://www.bsh.de/en/Marine_uses/Spatial_Planning_in_the_German_EEZ/index.jsp

⁷ http://www.eea.europa.eu/publications/eea_report_2006_6

⁸ <http://likumi.lv/doc.php?id=238807>

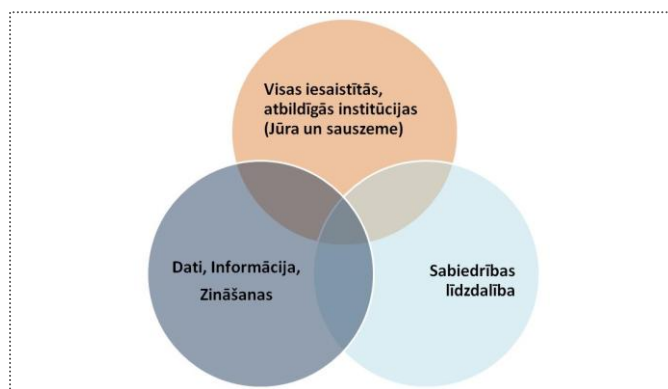
⁹ <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40224010>

Metodikas izstrādes pieeja ir balstīta uz to, ka jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšana **nav atsevišķs plānošanas process**, bet **princips**, kas jāīsteno, izstrādājot gan jūras plānojumu, gan sauszemes teritorijas plānojumus, kā arī nozaru politikas, kurās nosaka jūras vai piekrastes attīstību. Jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšanas principa metodiska ieviešana ietver gan ar plānošanas saturu, gan ar procesu saistītus jautājumus. Principa ieviešana plānošanas saturiskajā jomā ietver četrus secīgus soļus – no esošās situācijas raksturojuma līdz risinājumiem (skatīt 1.1.b attēlu). Šo soļu iespējamā realizācija plānošanā tiek atspoguļota šīs metodikas 2. un 3. nodaļā.

1.1.b attēls. Galvenie saturiskie soļi jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes principa ieviešanā

Jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes principa ieviešana plānošanas gaitā jeb procesā galvenā uzmanība jāvelta komunikācijai, koordinēšanai un sadarbībai (skatīt 1.1.c attēlu). Būtiski, ka visa līdz šim apkopotā un aktuālā informācija, dati un zināšanas par jūras resursiem, to stāvokli un izmantošanu ir jābūt pieejamai plānotājiem un tās izmantošana tiek komunicēta un koordinēta ar informācijas un datu autoriem jeb nodrošinātājiem. Tā kā teritorijas plānošana ir tematiski visaptverošs process, tad būtiski ir, ka gan jūras, gan sauszemes plānošanā piedalās visas iesaistītās un atbildīgās institūcijas. Praktiski tas nozīmē plašas darba jeb koordinācijas grupas izveidi, kurā ir pārstāvētas visas iesaistītās nozares. Šāda prakse jau veiksmīgi ir ieviesta Latvijas plānošanas dokumentu izstrādes gaitā, piemēram, jūras plānojuma izstrādes darba grupa. Sabiedrības līdzdalības nodrošināšana jau ir noteikta normatīvajos aktos. Neskatoties uz noteikto procedūru, svarīgi ir, ka nevalstiskās organizācijas un sabiedrisko pārstāvju grupas, kas aktīvi darbojas attiecīgā līmeņa plānošanas dokumentu izstrādē, tiek informēti aktīvi par plānošanas procesu un līdzdalības iespējām.

1.1.c attēls. Galvenie procesa komponentes jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšanas principa ieviešanā plānošanas gaitā

1.1.2. Princips par jūras un sauszemes saskaņotu plānošanu Eiropas Savienības politikās

Viena no pirmajām ES politikām saistībā ar jūras un sauszemes funkcionālās saskaņotības nepieciešamību ir Eiropas Parlamenta un Padomes **Rekomendācijas par Integrētās piekrastes zonas pārvaldības ieviešanu Eiropā** (2002/413/EC)¹⁰. Pieņemot 2002.gadā šo politikas dokumentu, dalībvalstīm tiek rekomendēts, īstenot stratēģisku pieeju piekrastes zonas pārvaldībai. Rekomendācijas nosaka, ka, izstrādājot stratēģisko pieeju dalībvalstīm, ir jāaizsargā piekrastes vide, jāņem vērā klimata pārmaiņu radītās ietekmes, jānodrošina atbilstoša piekrastes apdzīvoto vietu un kultūras mantojuma aizsardzība, jāietver ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības un nodarbinātības iespējas, jāievēro vietējās sabiedrības sociālās un kultūras darbība, jānodrošina sabiedrībai pieeja rekreācijas resursiem, kā arī **jūras-zemes mijiedarbības pārvaldībā jāuzlabo visu iesaistīto institūciju veikto rīcību koordinācija**.

Apzinoties Eiropas jūru nozīmi tautsaimniecībā un arvien intensīvāku tās izmantošanu, kas rada konfliktus starp dažādiem sektoriem un interesēm, 2007.gadā Eiropas Komisija publicē Eiropas Savienības **Integrēto jūrlietu politiku** jeb Zilo grāmatu, kas aicina uz visu ar jūru saistīto politiku integrācijas nepieciešamību¹¹. Šis dokuments ietver arī integrētās jūrlietu politikas rīcības programmu, kuras viena no komponentēm ir jūras telpiskās plānošanas (JTP) ceļveža izstrāde. JTP ceļveža primārā loma ir sekmēt jūras telpiskās plānošanas attīstību dalībvalstīs.

Ceļvedis jūras teritoriālajai plānošanai: kopēju principu sasniegšana Eiropas Savienībā (COM(2008) 791)¹² tiek pieņemts 2008.gadā un ietver galvenos desmit JTP principus. Viens no izvirzītajiem principiem ir **saskaņotības nodrošināšana starp sauszemes un jūras teritoriālo plānošanu - saistība ar integrēto piekrastes zonas pārvaldību (IPZP)**. Šajā kontekstā ceļvedī tiek uzsvērts tas, ka sauszemes darbības ietekmē to, kas notiek piekrastes joslā un jūrā. Piemēram, upju baseinu ienesto ūdens kvalitāte vai uz sauszemes notiekošās darbības (piemēram, lauksaimniecība un urbanizācijas) ir būtiskas veicot JTP. Tāpēc sauszemes teritoriju plānošanu vajadzētu saskaņot ar JTP. Attiecīgajiem dienestiem vajadzētu sadarboties ar ieinteresētajām aprindām un tās iesaistīt, lai nodrošinātu saskaņotību. Diemžēl ceļvedis neuzsver atgriezenisko saiti, ka arī, plānojot jūras teritoriju, ir jāvērtē JTP ietekme uz sauszemi.

Ceļvedī Eiropas Komisija apņēmas 2009.gadā sagatavot Ziņojumu par situāciju ar JTP Eiropā un ieskicēt turpmākos pasākumus un darbības. Ziņojums izvērtēja ceļveža desmit principus un atzina, ka tie ir piemēroti un visaptveroši, un sniedz nozīmīgu pamatu turpmākai JTP attīstībai ES līmenī. Rezultāti ir apkopoti 2010.gada **EK paziņojumā par "Jūras teritoriālā plānošana ES — sasniegumi un turpmākā attīstība"** COM(2010) 771¹³. Paziņojumā atkārtoti uzsver principa- saskaņotības panākšana starp sauszemes teritoriālo plānošanu un JTP — saistība ar integrēto piekrastes zonas pārvaldību (IPZP) nozīmi. Taču tāpat kā iepriekš tiek akcentēta plānošana virzienā no sauszemes uz jūru, kā arī integrētās piekrastes zonas pārvaldības procesa nozīme, lai nodrošinātu sauszemes un jūras sasaisti. Paziņojumā arī tiek uzsvērts, ka Eiropas līdzšinējā praksē lielāka uzmanība ir bijusi pievērsta piekrastes sauszemes teritorijai.

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:148:0024:0027:EN:PDF>

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0575:FIN:EN:PDF>

¹² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0791:FIN:LV:PDF>

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0771:FIN:LV:PDF>

2013.gada 12.martā Eiropas Komisija publicēja priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes **direktīvai, ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas un integrētās piekrastes pārvaldības satvaru**¹⁴. Direktīvas projekts arī uzsver plānošanu kā sabiedrisku un atklātu procesu, kura uzdevums ir nodrošināt optimālu jūras telpas sadalījumu starp ieinteresētajām pusēm, kā arī sekmēt koordinētu piekrastes zonu pārvaldību, lai esošās darbības savā starpā nekonkurētu, bet izmantotu visu potenciālu. Attiecībā uz jūras un sauszemes saskaņotu plānošanu, direktīvas projekts uzsver, ka tā ieviešana nodrošinās jūras plānošanas un piekrastes zonas pārvaldības sasaisti. Direktīvā plāno ietvert minimālās prasības, kuras dalībvalstīm būtu jāņem vērā jūras teritorijas plānošanā un piekrastes zonas pārvaldībā.

1.1.3. Svarīgākās ar jūras un sauszemes telpisko plānošanu saistītās Eiropas Savienības politikas

Izstrādājot jauno direktīvu par jūras telpisko plānošanu, Eiropas Komisija veica ietekmes novērtējumu¹⁵, kas analizēja Eiropas Savienības (ES) rīcību integrētai jūras, piekrastes un okeānu pārvaldībai, aizstājot līdzšinējo nozaru attīstības plānošanas pieeju ar integrētu lēmumu pieņemšanas procesu. Šajā ietekmes novērtējuma ziņojumā tiek izceltas šādas ES politikas, kas saistītas ar jūras un piekrastes izmantošanu:

- Zivsaimniecība – ES Kopējā zivsaimniecības politika (KZP)¹⁶, kas aptver gan jūras bioloģisko resursu saglabāšanu, gan zvejniecības pārvaldību, kā arī finanšu pasākumus KZP īstenošanas atbalstam (saldūdeņu bioloģiskie resursi, akvakultūra, zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un tirdzniecība).
- Enerģētika – ES mērķis ir nodrošināt 20% no tai nepieciešamās enerģijas, izmantojot atjaunojamus resursus, tādējādi sekmēt vēja enerģijas izmantošanas jūrā attīstību. Atjaunojamās enerģētikas politika ir nostiprināta arī ar atsevišķu Eiropas Kopienas direktīvu (2009/28/EK).
- Transports – ES strādā pie jaunas jūras transporta politikas, kas palīdzēs atbrīvot noslogotos sauszemes transporta ceļus, veidojot jaukta transporta sistēmas shēmas, sniedzot attiecīgu atbalstu ostu infrastruktūras attīstībai.
- Vide – jūras vides politika ir definēta *Jūras Stratēģijas Pamatdirektīvā* (2008/56/EK), kas izvirza mērķi sasniegt labu jūras vides stāvokli līdz 2020.gadam. Turklāt direktīvas ieviešanas gaitā tiek izstrādāti arī tādi jūras pārvaldības pasākumi, ar kuriem nosaka, kur un kad ir pieļaujama noteikta darbība. Saistībā ar jūras vides aizsardzību ir jāmin arī *Ūdens Struktūrdirektīva* (2000/60/EK), *Putnu* (79/409/EEC) un *Biotopu direktīvas* (92/43/EEC), *Plūdu direktīva* (2007/60 EK).
- Teritoriālā vienotība – EK Kohēzijas politika ir veidota tā, lai panāktu līdzsvaru starp bagātājiem un nabadzīgākiem ES reģioniem. Turklāt Kohēzijas politika ir vērsta uz infrastruktūras attīstību, kā arī atbalstu vides likumdošanas mērķu sasniegšanu ūdens, atkritumu, gaisa un dabas aizsardzības jomās.

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0133:FIN:LV:PDF>

¹⁵ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/maritime_spatial_planning/documents/swd_2013_64_en.pdf

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0022:0061:LV:PDF>

1.2. Galvenie sauszemes izmantošanas veidi jūras piekrastē Baltijas jūras reģiona valstīs

Zemes seguma struktūra netieši atspoguļo sauszemes izmantošanas veidus. 2006.gadā Eiropas Vides aģentūra publicēja pārskatu¹⁷ par piekrastes zemes seguma struktūras stāvokli Eiropā. Pārskatā tiek norādīts, ka piekrastes 10 km platajā zonā laika periodā no 1990.-2000.gadam visstraujāk ir pieaudzis apbūvēto platību apjoms, samazinājušās pļavu teritorijas, kā arī dabisko pļavu un mitrāju aizņemtās teritorijas. Baltijas jūras reģionā apbūvēto teritoriju platību pieaugums analizētajā periodā bija 5% no urbanizēto platību īpatsvara, it īpaši urbanizācija bija novērota pirmajā piekrastes kilometrā.

Sauszemes izmantošanas veidu sadalījums Baltijas jūras reģiona valstīs ir atkarīgs no plānošanas līmeņa. Vispārīgāks izmantošanas veidu sadalījums ir nacionālajos plānos, tam seko reģionālais vai vietējais plānojums. Visizvērtākie izmantošanas veidi ir noteikti vietējās pašvaldības plāņos. Turklāt bez kopējiem jeb ģenerālpļāniem, vairākās valstīs (piemēram, Igaunijā, Zviedrijā) ir prakse izstrādāt arī tematiskos plānus.

Lai raksturotu galvenos sauszemes izmantošanas veidus piekrastē, ir izvēlēti trīs dažāda līmeņa un trīs Baltijas jūras valstu piemēri:

- Meklenburgas - Priekšpomerānijas federālās zemes attīstības programmas projekts, Vācija, kas publicēts 2013.g jūlijā¹⁸ (skatīt 1.2.a.attēlu);
- Šilutes rajona ģenerālpļāns, Lietuva, kas apstiprināts 2010.gadā¹⁹ (skatīt 1.2.b., 1.2. c. attēlu);
- Karlskronas komūnas ģenerālpļāns 2030, Zviedrija, kas apstiprināts 2010.gadā²⁰ (skatīt 1.2.d. attēlu).

Šilutes rajona ģenerālpļāns Lietuvā saturiski ir līdzīgs Latvijas vietējo pašvaldību teritorijas plānojumiem. Savukārt Karlskronas vietējās pašvaldības ģenerālpļāns Zviedrijā iezīmē tikai aktuālos risināmos jautājumus, bet konkrētos zemes un ūdens izmantošanas nosacījumus plāno detālplāņos vai tematiskajos plānos. Vācijā Meklenburgas –Priekšpomerānijas federālās zemes attīstības programmas projekts arī atspoguļo vispārējās plānotās attīstības tendences.

1.2. tabula. Sauszemes izmantošanas veidi/funkcionālais zonējums trīs Baltijas reģiona valstu teritorijas plāņos

Zemes izmantošanas veids/funkcionālais zonējums	Vācija/ Meklenburga – Priekšpomerānijas federālās zemes attīstības programmas projekts	Lietuva/Šilutes rajona ģenerālpļāns	Zviedrija/ Karlskrona komūna
Apbūves zemes	Pilsētu/pieliektu teritorijas Lauku teritorijas ar demogrāfiskām problēmām Rūpniecības un tirdzniecības teritorijas	Urbanizētās un plānotās urbanizētās teritorijas	Dzīvojamās ēkas
			Biznesa teritorijas (Tirdzniecības, rūpniecības, pakalpojumu u.c.)
			Daudzfunkcionālas zonas
Lauksaimniecības	Lauksaimniecības teritorijas	Lauksaimniecības	

¹⁷ http://www.eea.europa.eu/publications/eea_report_2006_6

¹⁸ http://www.regierung-mv.de/cms2/Regierungsportal_prod/Regierungsportal/de/vm/Themen/Landes-_und_Regionalentwicklung/Fortschreibung_Landesraumentwicklungsprogramm/index.jsp

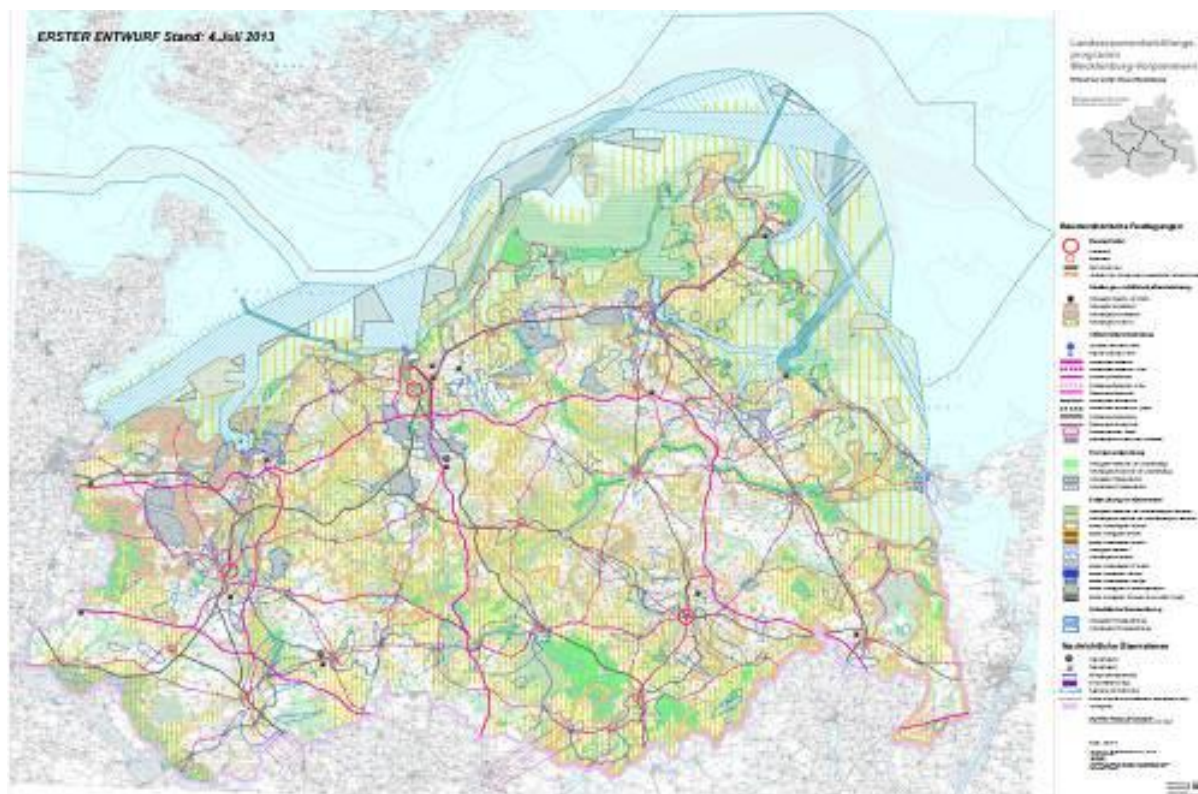
¹⁹ http://www.silute.lt/publ/terit_planavimas/Bendrieji/BPL_Silute/2010_T1_1586_BPL_Silute.htm

²⁰ <http://www.karlskrona.se/Bostad--miljo/Planer/Oversiktsplan/Oversiktsplan-2030-/>

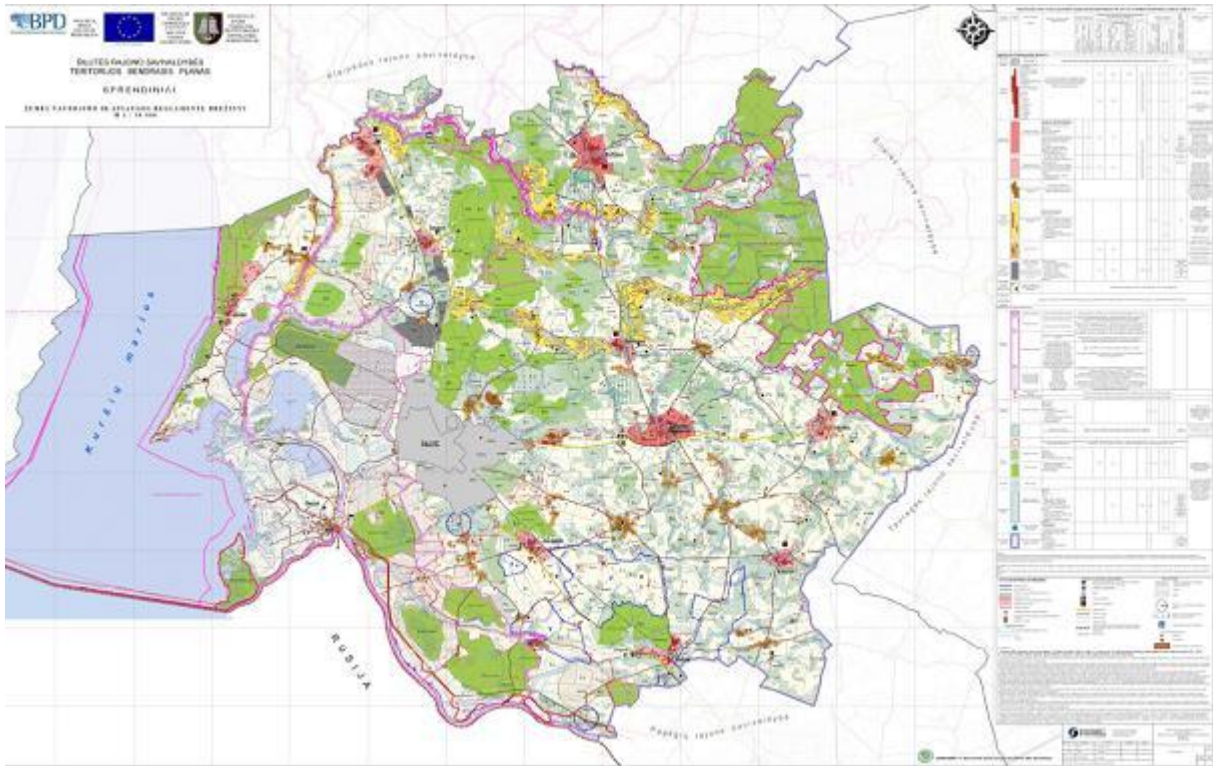
zemes		teritorijas	
Mežu teritorijas	Meži tiek ietverti dabas un ainavas teritorijās	Mežu teritorijas	
Ūdeņu teritorijas	Dzeramā ūdens aizsardzība	Ūdeņu teritorijas	Ūdeņu teritorijas
	Plūdu teritorijas		
Dabas/ apstādījumu Teritorijas	Dabas un ainavas aizsardzība	Aizsargājamās dabas teritorijas	Teritorijas ar svarīgām dabas aizsardzības vērtībām
	Tūrisma attīstības teritorijas	Rekreācijas teritorijas	Ekoloģiskie koridori/zaļās struktūras
Dažādi		Vēja turbīnu teritorijas	
			Izpētes teritorijas
	Ceļu infrastruktūra Lidosta**	Transporta shēma*	Jauni riteņbraucēju un velosipēdistu celiņi Jauni ceļi
		Inženierkomunikācijas*	
		Dabas un kultūras mantojums*	
		Mežu zemju shēma*	
		Rekreācijas un tūrisma shēma*	
		Derīgo izrakteņu shēma*	

*Atsevišķas zemes izmantošanas shēmas

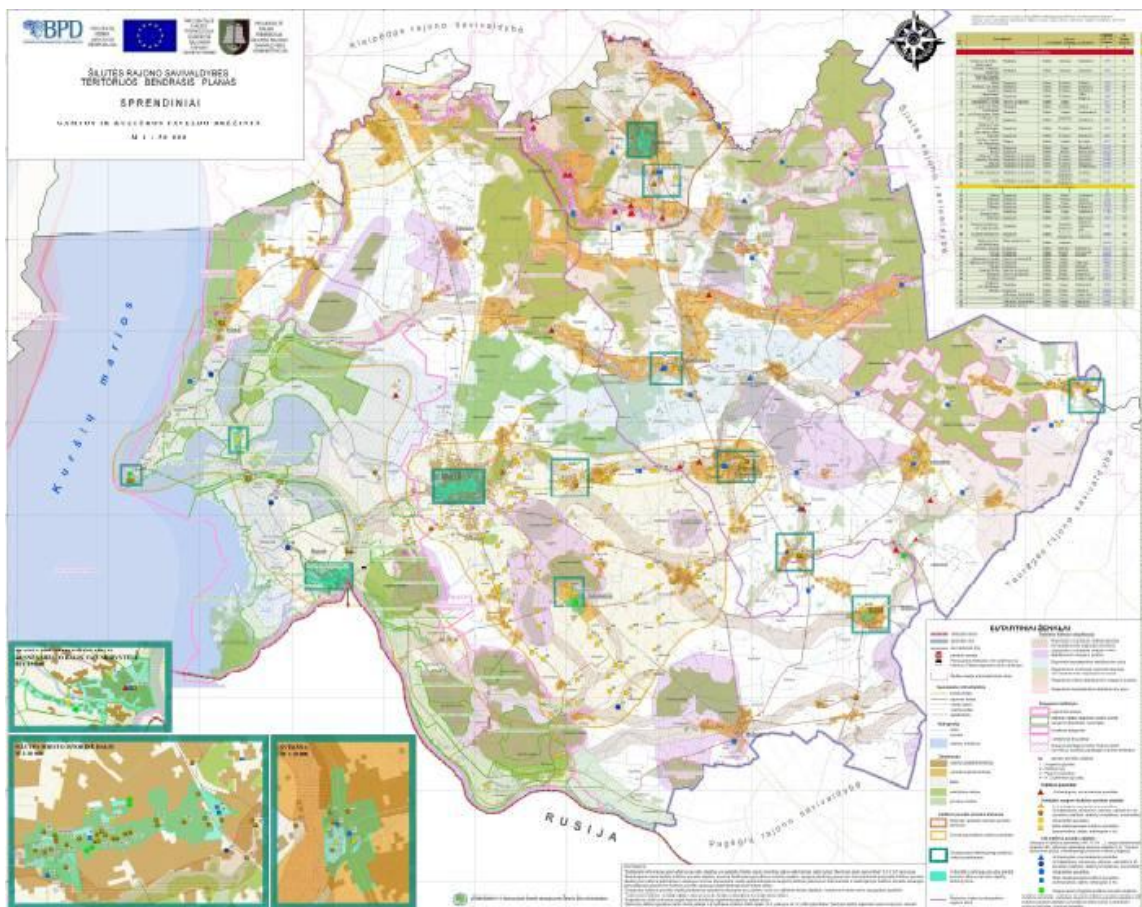
**Informācija ir pārņemta no citiem plānojumiem

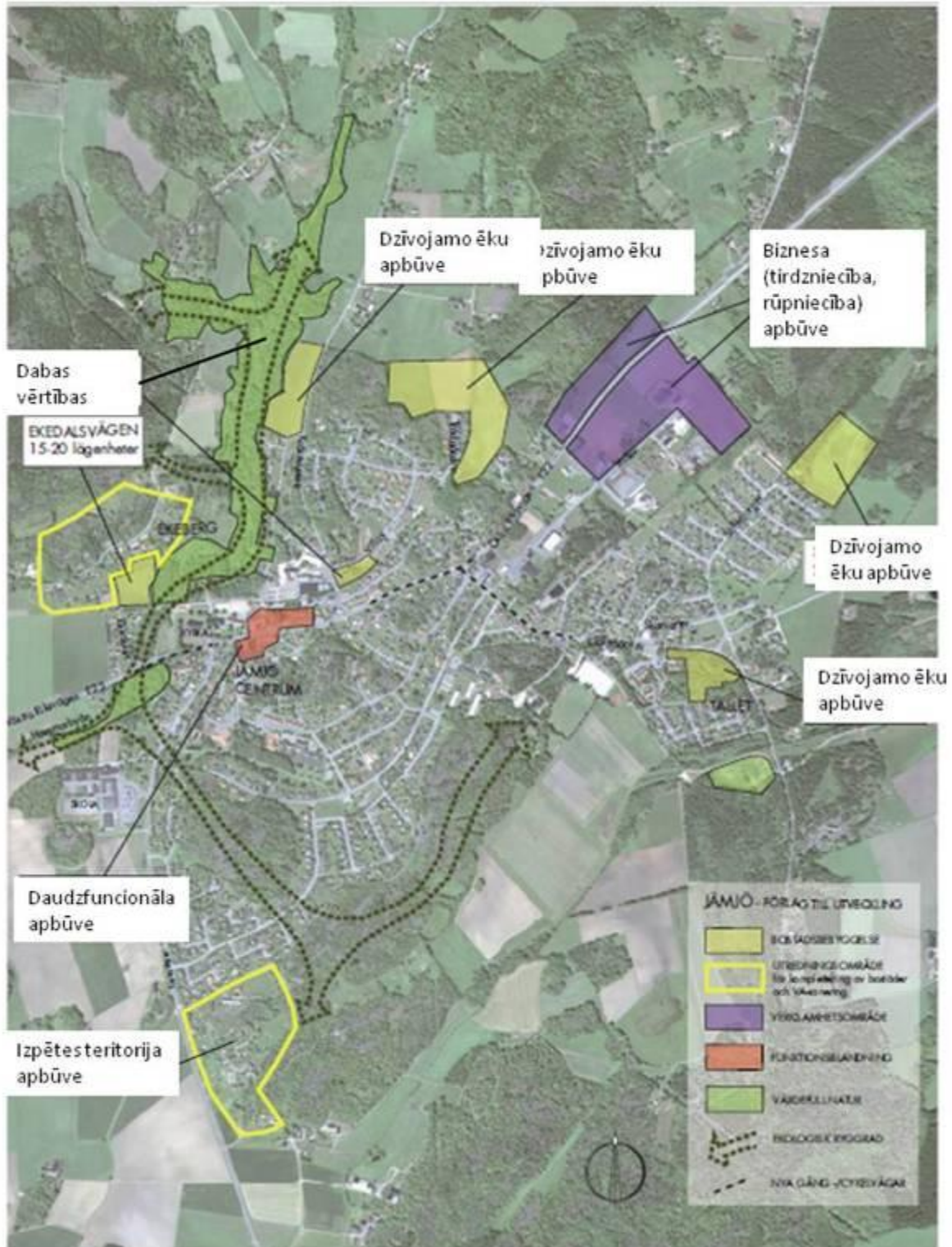
1.2.a. attēls. Meklenburgas –Priekšpomerānijas federālās zemes plāna projekts, Vācija

1.2.b.attēls. Šilutes rajona ģenerālpilāns, Lietuva

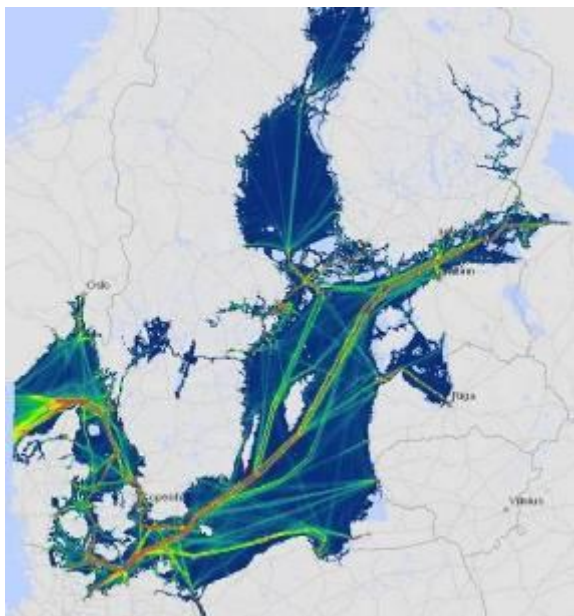
1.2.c. attēls. Šilutes rajona ģenerālpilāna dabas un kultūras mantojuma shēma, Lietuva

1.2.d.attēls. Karlskronas komūnas ģenerālpilns 2030, Zviedrija

1.3. Esošie un tuvākajā nākotnē prognozējamie jūras izmantošanas veidi Baltijas jūrā

Informāciju par jūras izmantošanas veidiem Baltijas jūras reģionā apkopo HELCOM sekretariāts, tādējādi sniedzot kopainu par esošajiem un potenciāliem jūras izmantošanas veidiem. Ir apkopota šāda telpiska rakstura informācija: i) par kuģošanas ceļiem un kuģošanas intensitāti (1.3.a. attēls) ; ii) aizsargājamām teritorijām Baltijas jūrā (1.3.b.attēls); iii) zvejniecības aktivitātes; iv) dabiskiem faktoriem; v) citām slodzēm, piemēram , grunts glabātuvēm jūrā²¹.

1.3.a.attēls. Kuģošanas ceļi

1.3.b. attēls. Dabas aizsargājamās teritorijas

Lai raksturotu esošos un tuvākajā nākotnē prognozējamos jūras izmantošanas veidus, ir izvēlēti trīs dažāda līmeņa un trīs Baltijas jūras valstu piemēri:

- Vācijas EEZ jūras telpiskais plānojums Baltijas jūrai, apstiprināts 2009.gadā²² (1.3.c. attēls);
- Kymenlaakso reģions Somijā²³ (1.3.d., 1.3.e. un 1.3.f. attēli);
- Lommas²⁴ un Karlskronas²⁵ vietējās pašvaldības Zviedrijā (1.3.g.un 1.3.h. attēli).

Vācijas EEZ jūras telpiskais plānojums tika izstrādāts, lai noteiktu šādus telpiskos regulējumus turpmākai šo jomu attīstībai:

- Kuģošana – lai nodrošinātu drošu un ērtu navigāciju, tiek noteikti starptautiskie kuģošanas ceļi;
- Vēja enerģijas ieguve – lai atbalstītu valdības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas ieviešanu, tiek noteiktas vēja parku izveides zonas jūrā, kā arī nodrošināta to pieeja krastam;

²¹ <http://maps.helcom.fi/website/mapservice/index.html>

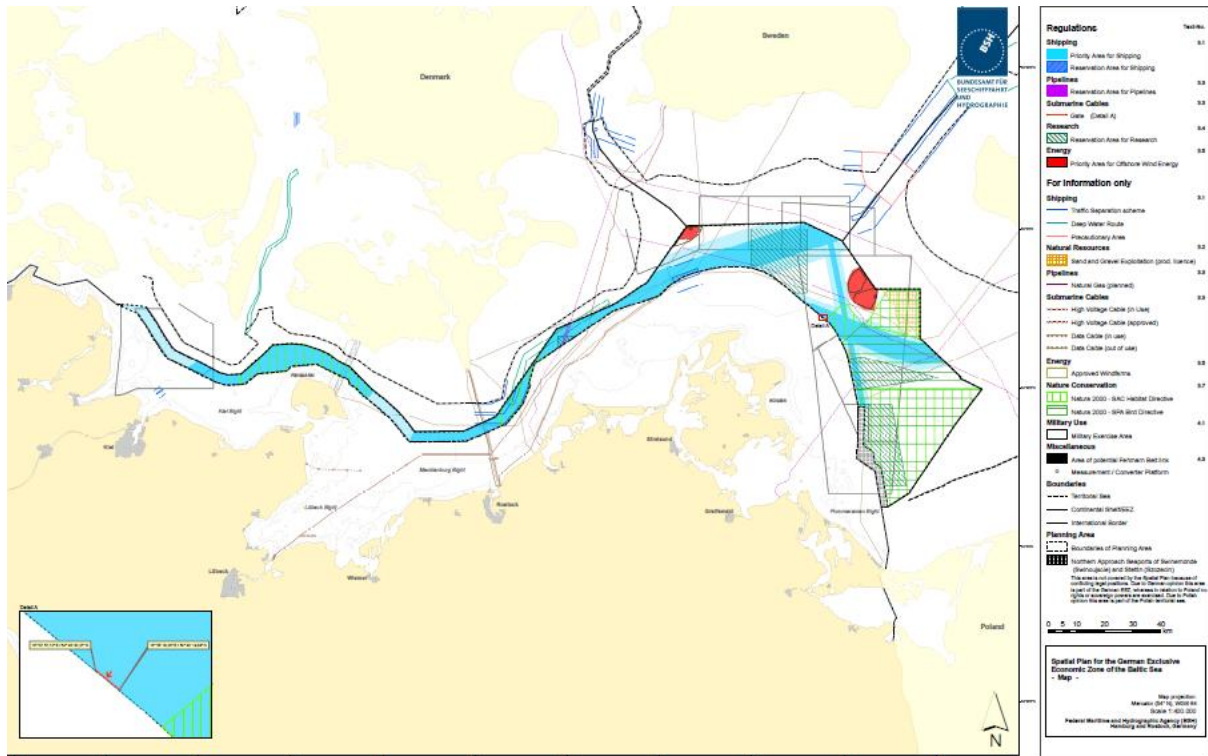
²² http://www.bsh.de/en/Marine_uses/Spatial_Planning_in_the_German_EEZ/index.jsp

²³ http://176.34.189.51/flexviewers/vahvistetut_%20maakuntakaavat/

²⁴ <http://www.lomma.se/huvudmeny/byggaboochmiljo/samhallsplanering/oversiktsplan.4.7a48a90b12c665dedb4800017885.html>

²⁵ <http://www.karlskrona.se/Bostad--miljo/Planer/Oversiktsplan/Oversiktsplan-2030-/>

- Dabas aizsardzība – lai gan Natura 2000 teritorijas tiek noteiktas ar citiem normatīviem aktiem, tomēr šīs teritorijas tiek iezīmētas arī jūras plānojumā, apzinoties to būtiskumu plānojot ekonomiskās darbības jūrā;
- Infrastruktūra – atvēlēt pietiekamu telpu cauruļvadiem un kabeljiem, taču tā, lai tie pēc iespējas mazāk šķērsotu kuģošanas ceļus;
- Zemes dzīļu resursu ieguve – tiek atbalstīta smilts un grants ieguve jūrā;
- Izpētes teritorijas – lai labāk izzinātu jūras ekosistēmas tiek atvēlētas teritorijas pētījumiem.

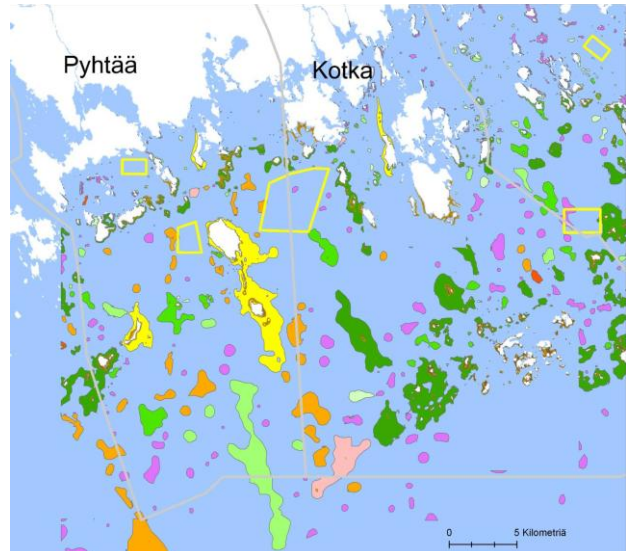

1.3.c. attēls. Vācijas EEZ jūras telpiskais plānojums Baltijas jūrai

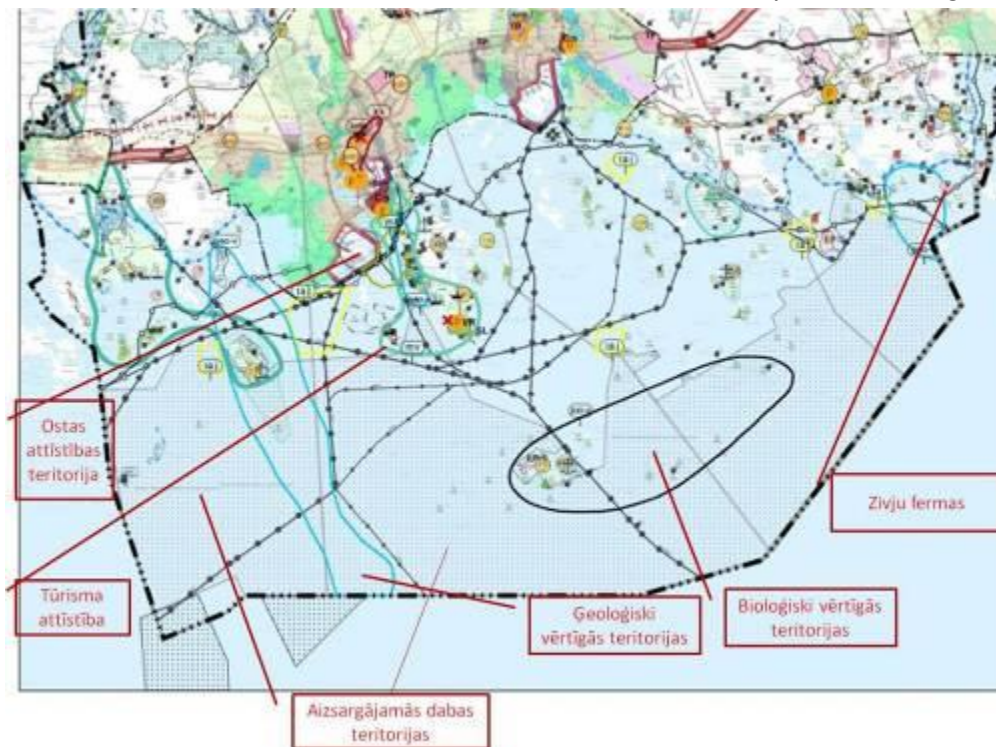
Somijas piekrastes vietējām un reģiona pašvaldībām ir tiesības plānot teritoriālos ūdeņus. Reģionālie plāni galveno uzmanību pievērš zemes ilgtspējīgai izmantošanai, transporta sistēmas attīstībai, tehniskai infrastruktūrai, dabas, ainavu un kultūras mantojuma aizsardzībai, rekreācijai, u.c. jautājumiem. Tomēr ne visas pašvaldības izmanto iespēju, plānot un izmantot jūras teritoriju. Kymenlaakso reģions Somijas dienvidos 2012.gadā uzsāka jūras telpiskā plānojuma izstrādi. Galvenās plānojuma tēmas: bioloģiskā un ģeoloģiskā daudzveidība, jūras vides stāvokļa uzlabošana, tūrisma un rekreācijas uzlabošana, arhipelāgu aizsardzības pasākumu nodrošināšana, navigācijas drošības nodrošināšana, dabas resursu (zivis, smilts, vējš, u.c.) izmantošanas attīstība, ilgtspējīgas ekonomikas attīstība.

1.3.d. attēls. Kymenlaakso reģiona robežas

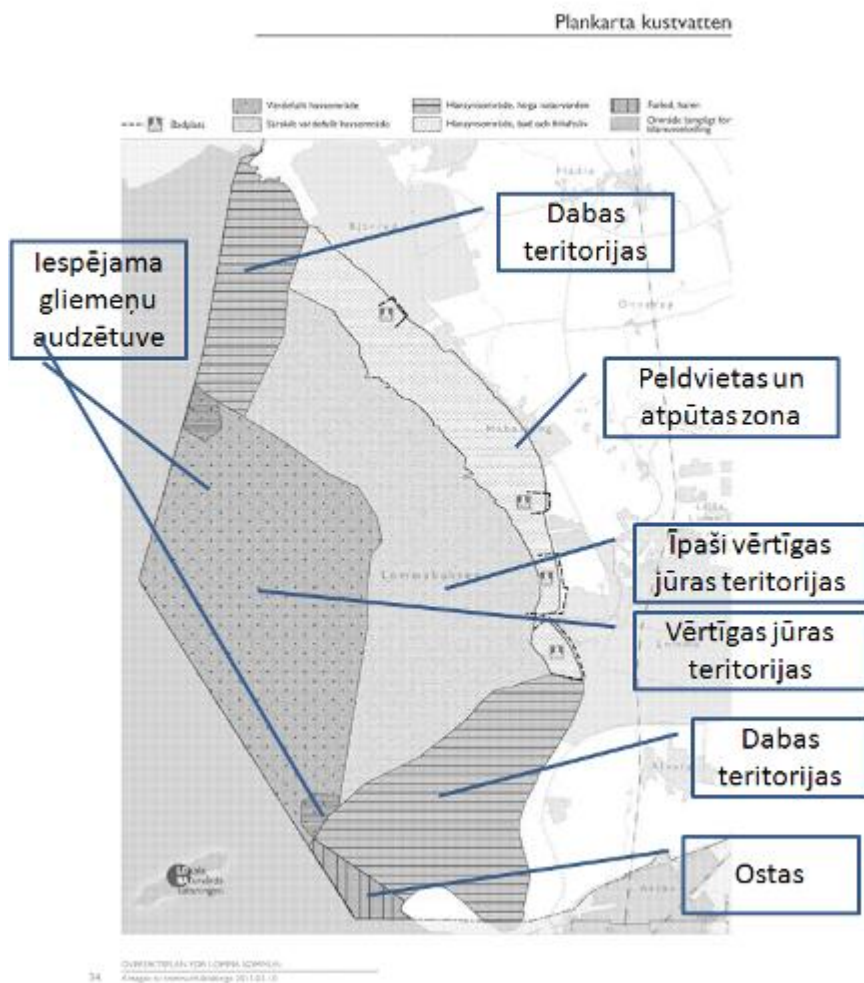

1.3.e. attēls. Kymenlaakso reģiona dabas vērtības

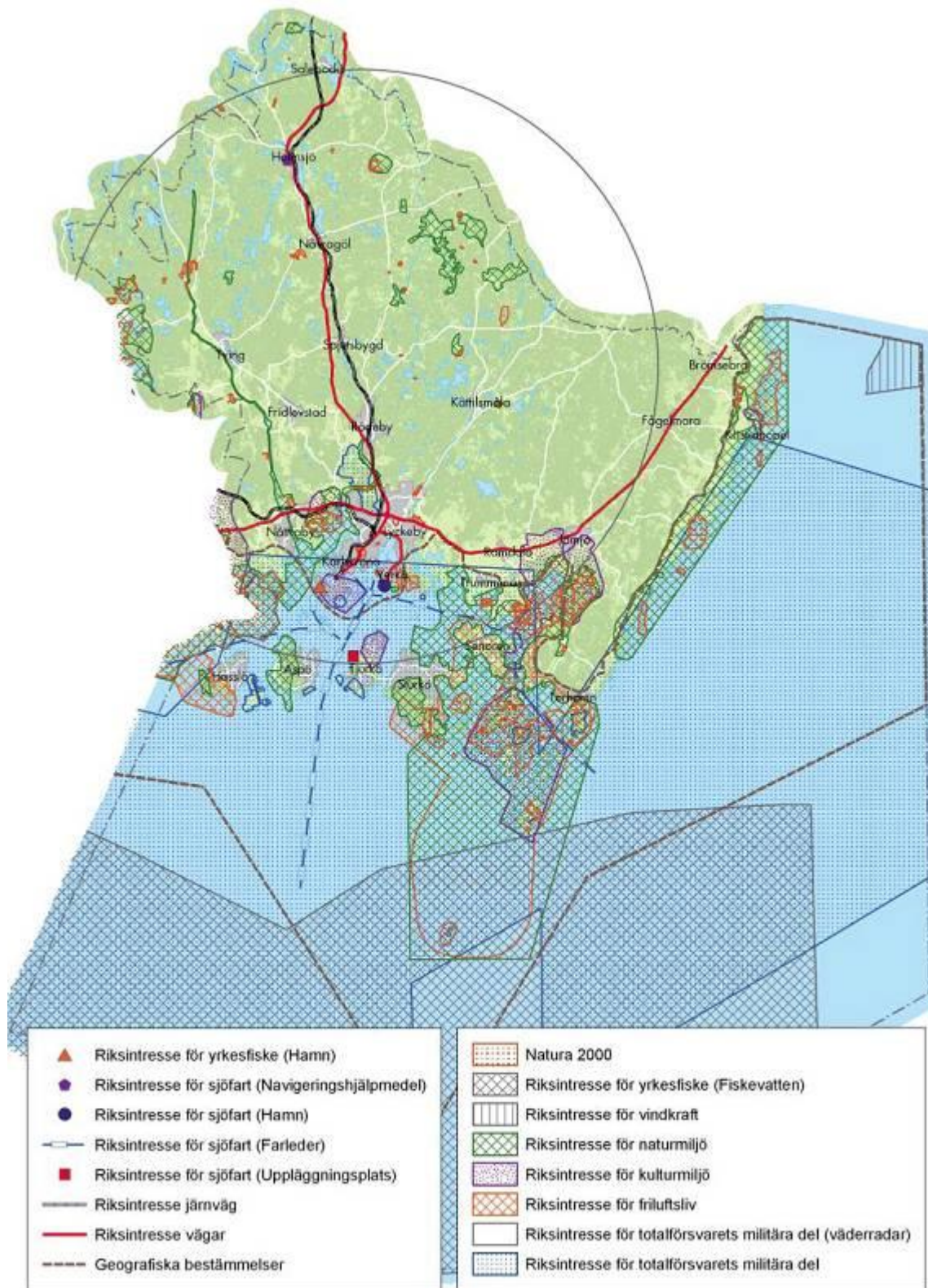
1.3.f. attēls. Kymenlaakso reģiona plānojums, Somija

Zviedrijā vietējām pašvaldībām ir tiesības plānot teritoriālos ūdeņu izmantošanu, taču tikai dažas no tām ir izmantojušās šo iespēju. Lommas komūna ir izdalījusi atpūtas zonu, dabas aizsargājamās teritorijas, iespējamās gliemeņu audzētavu teritorijas, ostas attīstības zonu (saistībā ar Malmi), kā arī vērtīgās un īpaši vērtīgās jūras teritorijas. Vērtīgās un īpaši vērtīgās teritorijas ir noteiktas, lai aizsargātu zivju nārsta un barošanās vietas, kā arī bioloģisko daudzveidību. Šajās teritorijās nav pieļaujama smilts ieguve, bagarēšana, kā arī citas traucējošas darbības. Tāpēc nav pieļaujama vēja enerģijas attīstība šajā līcī, derīgo izrakteņu ieguve, tādu erozijas aizsardzības pasākumu ieviešana, kas ietekmētu bioloģisko daudzveidību, kā arī jebkuri citi pasākumi, kas ietekmētu dzīvnieku un augu valsti.

1.3.g. attēls. Lommas pašvaldības ģenerālpilāna jūras plānojums, Zviedrija

Savukārt Karlskronas komūna 2010.gadā pieņēma jaunu ģenerālpilānu, kas atspoguļo attīstības virzienus līdz 2030.gadam. Īpašs ir tas, ka vietējās pašvaldības plānojums atsevišķu nozīmi piešķir nacionālo interešu (kultūras un dabas aizsardzības, rekreācijas, zvejniecība, militārās, vēja enerģijas ieguves, kuģošanas ceļi) atspoguļošanai savā plānojumā.

1.3.h. attēls. Karlskronas komūnas ģenerālpānā ietvertās nacionālās intereses, Zviedrija

1.4. Klimata pārmaiņu seku ietekme uz galvenajiem sauszemes, kā arī esošajiem un prognozējamajiem jūras izmantošanas veidiem Baltijas jūras reģionā

Klimata pārmaiņu radītās ietekmes tradicionāli tiek pētītas saistībā ar temperatūras izmaiņām, nokrišņu daudzuma izmaiņām, ledu segas jūrā veidošanās izmaiņām, jūra līmeņa celšanos, vētru biežumu u.c. klimata raksturojošiem rādītājiem. Šo rādītāju izmaiņu rezultātā ir sagaidāma ietekme gan uz ekosistēmām un to **bioloģisko daudzveidību**²⁶, gan sociālekonomisko attīstību. **Lauksaimniecība, mežsaimniecība, enerģētika**²⁷, kā arī **tūrisms**²⁸ būs starp tiem sektoriem, kas īpaši izjutīs klimata pārmaiņas. Mainoties temperatūras režīmam Baltijas jūrā, izmaiņas ir sagaidāmas arī **zvejniecībā**²⁹. Savukārt nokrišņu režīma izmaiņas jāņem vērā plānojot **lietus ūdeņu** un **drenāžas** sistēmas pilsētvidē.

KALME projekts, ko realizējuši Latvijas zinātnieki 2006-2009.gadam, arī centās noskaidrot, kā klimata maiņa ietekmēs Latvijas ezerus, upes un Baltijas jūras piekrasti un izstrādātu zinātniski pamatotus ieteikumus adaptācijai un seku mazināšanai.³⁰ Piemēram, veicot datu analīzi un modelēšanu ir secināts, ka paaugstinoties vidējai ūdens temperatūrai maijā, liča reņģes krājumi un nozvejas palielināsies, un šis pieaugums ir atkarīgs no tā, par cik palielināsies ūdens temperatūra. Savukārt kopumā klimata izmaiņu ietekme uz prognozētiem mencu nārsta krājumiem ir neliela.³¹

Eiropas Komisija ir izveidojusi Eiropas Klimata Pielāgošanās Platformu, lai sekmētu informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm: <http://climate-adapt.eea.europa.eu/web/guest>. Platforma galvenokārt informē par realizēto projektu rezultātiem.

Līdzšinējā Baltijas jūras reģionu praktiskā pieredze ir vairāk saistīta ar krasta erozijas novēršanas un aizsardzības pasākumu ieviešanu. Taču tie tikai netiešā veidā attiecas uz klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumiem. Piemēram, Vācijā jau kopš 1970'tiem gadiem ir ieviestas krasta aizsardzības programmas, kas paredz gan krasta nostiprināšanas pasākumus ar dambjiem, gan viļņlaužu (būnu) izvietojumu jūrā, kā arī pludmales piebarošanu ar smiltīm. Līdzšinējās darbības ir palīdzējušas noturēt krasta erozijas procesus līdzsvarā, taču ņemot vērā pieredzi arī Vācija izstrādāja jaunu programmu, kas ņem vērā jau novērotos jūras līmeņa celšanās rādītājus kopš 1872.gada – 10-15 cm gadsimtā. Tādejādi jaunus pasākumus Vācijā Meklenburgas – Priekšpomerānijas federālajā

²⁶ Dahl, K.; Josefson, A. B.; Göke, C., Aagaard Christensen, J. P.; Hansen, J.; Markager, S.; Rasmussen, M.B.; Dromph, K.; Tian, T.; Wan, Z.; Krämer, I.; Viitasalo, M.; Kostamo, K.; Borenäs, K.; Bendtsen, J.; Springe, G.; Bonsdorff, E. 2012: *Climate Change Impacts on Marine Biodiversity and Habitats in the Baltic Sea – and Possible Human Adaptations*. Baltadapt Report # 3. Danish Meteorological Institute, Copenhagen. www.baltadapt.eu.

²⁷ Andersson, L. 2013: *Baltadapt Strategy for Adaptation to Climate Change in the Baltic Sea Region. A proposal preparing the ground for political endorsement throughout the Baltic Sea Region*. Danish Meteorological Institute. Copenhagen. www.baltadapt.eu

²⁸ Küle, L.; Haller, I.; Varjopuro, R. & Alberth, J. 2013: *Climate Change Impacts on Coastal Tourism in the Baltic Sea Region*. Baltadapt Report # 6. Danish Meteorological Institute, Copenhagen. www.baltadapt.eu.

²⁹ Peltonen, H.; Varjopuro, R. & Viitasalo, M. 2012: *Climate Change Impacts on the Baltic Sea Fish Stocks and Fisheries. Review with a Focus on Central Baltic Herring, Sprat and Cod*. Baltadapt Report # 4. Danish Meteorological Institute, Copenhagen. www.baltadapt.eu.

³⁰ www.kalme.lv

³¹ http://kalme.daba.lv/faili/VPP_informativie_materiali/VPP/Atskaites_2009/29.01.2010.VPP_KALME_parskats_2_dala.pdf

zemē tiek plānoti, rēķinot jūras līmeņa celšanos par 20-30 cm līdz 2070.gadam.³² Attiecībā uz klimata pārmaiņu radīto jūras līmeņa celšanās ietekmi, Meklenburgas – Priekšpomerānijas federālajā zemē ir rezervēta attieksme. 2009.gadā pieņemtie jaunie rekomendējošie krasta aizsardzības noteikumi uzsver, ka pašreizējās prognozes par jūras līmeņa celšanos ir ar lielu nenoteiktību. Tāpēc, ņemot vērā jau plānoto rezervi (20-30cm) krasta aizsardzības pasākumu ieviešanai, papildus nepieciešamība ierēķināt arī klimata pārmaiņu radīto jūras līmeņa celšanās ietekmes šajā dokumentā netiek ņemtas vērā. Tomēr šie noteikumi arī uzsver, ka būtiski ir veikt regulāru monitoringu un ja ietekmes apjomi mainītos, tad attiecīgi pielāgotu savus pasākumus.

Viens no praktiskiem piemēriem kā pašvaldība plāno pielāgošanās pasākumus ir Vellinge pašvaldība (apmēram 33 tkst. iedz.) Skåne reģionā, Zviedrijā³³ (1.4. attēls). Ņemot vērā klimata scenārijus par jūras līmeņa celšanos, Vellinge pašvaldība ir izstrādājusi rīcības plānu saistībā ar pielāgošanos jūras līmeņa celšanās iespējam turpmākiem 50 gadiem. Plānotie pasākumi ietver gan pludmales piebarošanu, gan ceļu kā aizsargdambju izmantošanu. Papildus šī pašvaldība ir noteikusi, ka jaunu ēku būvniecība ir pieļaujama vietās, kas pašreiz atrodas virs 3,5-4m virs jūras līmeņa, bet esošo ēku drošībai tiek veidoti aizsardzības pasākumi. Jūras līmeņa celšanās rezultātā applūstu dabiskie biotopi, kas veido dabas aizsargājamās teritorijas, tas ietekmētu arī ostu darbību, kā arī apbūvi.

1.4. attēls. Pret jūras līmeņa celšanos ietekmes aizsardzības pasākumu plānošana Vellinge pašvaldībā, Zviedrija

Vairums Eiropas Savienības un Baltijas jūras valstu ir izstrādājušas nacionālās klimata pārmaiņu pielāgošanās stratēģijas. Somija savu nacionālo klimata pārmaiņu pielāgošanās stratēģiju pieņēma jau 2005.gadā. Lai novērtētu stratēģijas ieviešanu, 2009.gadā tika veikts pētījums par to, vai un kā ir ieviesti stratēģijā minētie pasākumi.³⁴ Galvenā atziņa ir tā, ka vislielākie panākumi ir sasniegti ūdens resursu pārvaldībā, kur dažādi klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumi jau ir integrēti. Pētījuma rezultāti norāda, ka stratēģijas ieviešana ir uzsākta arī transporta, pašvaldību plānošanas, lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoros, taču pārējās jomas atpaliek. 2011.gadā Somijas Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrija izstrādāja klimata pārmaiņu pielāgošanās rīcības

³² <http://www.stalu->

[mv.de/cms2/StALU_prod/StALU/de/mm/Themen/Kuestenschutz/Regelwerk_Kuestenschutz_M-V/index.jsp](http://www.stalu-mv.de/cms2/StALU_prod/StALU/de/mm/Themen/Kuestenschutz/Regelwerk_Kuestenschutz_M-V/index.jsp)

³³ <http://www.vellinge.se/kommun-politik/planer-och-styrdokument/oversiktsplan/oversiktsplan-2010/>

³⁴ http://www.mmm.fi/en/index/frontpage/climate_change_energy/adaption.html

programmu lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoram.³⁵ Rīcības plāns uzsver, ka ir sagaidāms biogēnu noplūdes no lauksaimniecības un mežsaimniecības zemēm, kā arī no purviem pieaugums, jo palielināsies noteces apjoms no zemēm. Tā rezultātā piekrastes ūdeņos palielināsies aļģu un it īpaši toksisko aļģu attīstība.

Pieaugot nokrišņu apjomam tiek prognozēts, ka samazināsies Baltijas jūras sāļums Somijas ūdeņos, kas attiecīgi atstās ietekmi un zivju resursiem. Tas ietver labvēlīgākus dzīves vides apstākļus kaprveidīgām zivju sugām piekrastes ūdeņos, bet nelabvēlīgākus apstākļus jūras sugām. Papildus tam temperatūras pieaugums atstās ietekmi zvejniecībai ziemā, kas saistīta ar zemledus makšķerēšanu un zvejniecību. Temperatūras pieaugums atstās ietekmi uz atsevišķām zivju sugām, kā piemēram varavīksnes forelēm vai sīgām, kas ir pamat sugas Somijas jūras akvakultūrā. Tāpēc tiek plānots selekcionēt tādas sugas, kuras pielāgotos siltākiem apstākļiem, turklāt tiek ieteikts akvakultūras nozarei nākotnē dažādot jūrā audzētās zivs sugas.

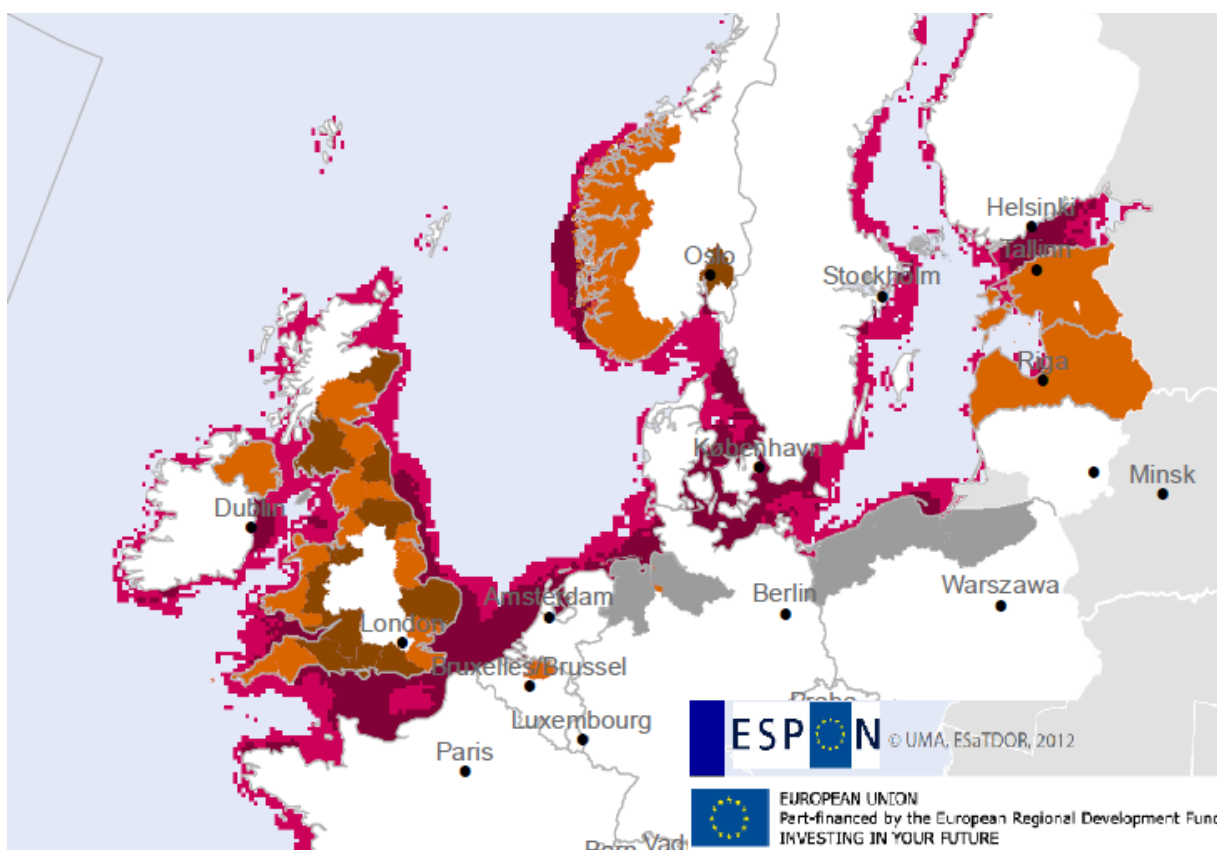
Attiecībā uz apdzīvotām vietām, Somijas Rīcības plāns akcentē nepieciešamību plānot pasākumus, kas nodrošinātu atbilstošā infrastruktūru lietuvu ūdeņu savākšanai, vētras un plūdu gadījumos. Tiek uzsvērts, ka lauku teritorijās ir jāplāno dažādi ainavas un dabas apsaimniekošanas pasākumi, kas palielinātu lauku apdzīvoto vietu spēju pielāgoties klimata pārmaiņām. Piekrastē ir jāpārskata arī būvniecības prakses (piem., māju augstums) ietekme uz zemes izmantošanas veidiem sagaidāmos plūdu riska un vējainības apstākļos.

1.5. Galveno jūras un sauszemes izmantošanas veidu savstarpējā ietekme

Jūras un sauszemes savstarpējās mijiedarbības intensitāte ir novērtēta Eiropas mēroga kopējā lietišķā pētījumā projekta ESaTDOR ietvaros³⁶. Jūras izmantošanas ekonomiskā ietekme ir vērtēta pēc nodarbinātības rādītājiem ar jūrlietām saistītās nozarēs, savukārt jūras izmantošanas ietekme ir vērtēta saistībā ar radīto vides piesārņojumu (piesārņojums no pesticīdiem un minerālmēsliem, invazīvo sugu klātbūtne) un jūras/sauszemes plūsmām (kravu un pasažieru pārvadāšana, telekomunikāciju kabeļu esamība). Ņemot vērā šos kritērijus ir sagatavota Eiropas karte. Šajā projektā Latvija ir novērtēta kā augstas jūras/sauszemes mijiedarbības intensitātes valsts (1.5.a. attēls).

³⁵ http://www.mmm.fi/attachments/ymparisto/sopeutuminen/644PAcUYV/Adaptation_action_plan_final_16_1_2_2011.pdf

³⁶ *European Seas and Territorial Development, Opportunities and Risks*,
http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/ESaTDOR.html

Typology Map (hotspots)

Sea (Environmental Pressures and Flows)

- High intensity
- Very high intensity

Land (Economic Significance)

- High intensity
- Very high intensity
- No Data

This map shows where land-sea interactions are at their most intense in Europe's seas. The effect of the sea on the land is measured in terms of economic significance (employment in maritime sectors) and the effects of anthropogenic activities on the sea are resented by environmental pressures (pollution from pesticides and fertilisers, incidence of invasive species introduced by shipping) and flows (of goods, including container traffic and liquid energetic products, people, from cruise ships and information, from telecommunications cables).

1.5.a.attēls. Jūras-sauszemes mijiedarbības intensitātes karte³⁷

Viena no biežāk apspriestajām tēmām, analizējot jūras un sauszemes savstarpējās ietekmes, ir **vēja enerģijas attīstība, tūrisms un atpūta**. Zviedrijā vēja enerģijas attīstību nosaka valdības pieņemtais mērķis, ka 2030.gadā, izmantojot vēja enerģiju, ir jāsarāžo 30 TWh, no tiem 10 TWh ir jāiegūst, izmantojot vēja enerģijas ieguvu jūrā. Lai sasniegtu valsts noteiktos mērķus, Zviedrijas Enerģētikas aģentūra visā valsts teritorijā (gans sauszemē, gan jūrā) ir identificējusi iespējamās liela mēroga vēja parku attīstības teritorijas, piemēram, Kalmāras lēnē ir 35 valsts identificētās teritorijas³⁸. Tomēr vietējās pašvaldības, izstrādājot tematiskos plānojumus, juridiski nosaka, kur to teritorijā ir iespējams attīstīt vēja parkus. Tās arī izvirza mērķi, cik daudz enerģijas tās vēlas ražot savā teritorijā. Kā vienu no piemēriem, var minēt Kalmāras komūnas 2011.gadā pieņemto vēja enerģijas plānu, kas ir šīs komūnas ģenerālplāna tematiskais plānojums (1.5.b. attēls). Tā izvirzīja mērķi, ka līdz 2030.gadam tā nodrošinās 700GWh elektroenerģijas ražošanu vēja elektrostacijās (150-160 turbīnas, 2 MW katrā), kas nodrošinās savas pašvaldības vajadzības, kā arī dos iespēju saražoto elektrību eksportēt. Attiecīgi

³⁷ http://www.espon.eu/main/Menu_Publications/Menu_MapsOfTheMonth/map1302.html

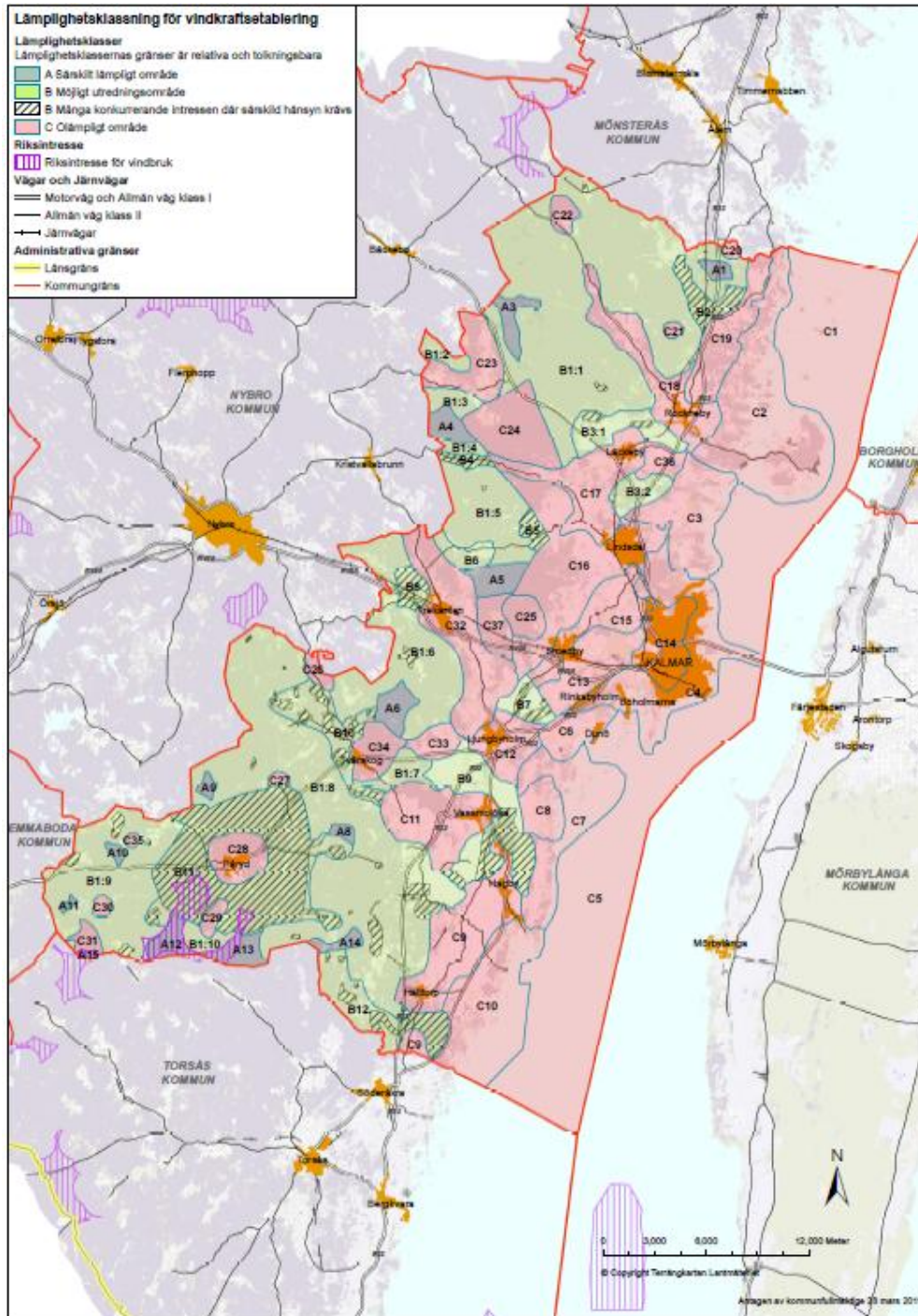
³⁸ <http://www.lansstyrelsen.se/kalmar/sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/Pages/vindkraft.aspx>

vēja enerģijas tematiskajam plānojumam ir jāiesaka atbilstošās teritorijas, kas nodrošinātu pašvaldības izvirzītā mērķa sasniegšanu.

Zviedrijā vēja enerģijas tematiskā plānojuma izstrādē lielu lomu spēlē vietējie iedzīvotāji un dažādas interešu grupas, kuras tiek uzklautas un aktīvi iesaistītas dažādās darba grupās un semināros. Savukārt viens no iesaistīto ekspertu un konsultantu galvenajiem uzdevumiem ir veikt ainavas vizuālo novērtēšanu, tai skaitā vizuālās tolerances novērtēšanu dažādās komūnas daļās. Eksperti arī izvērtē līdzšinējo zemes izmantošanas tendenci, jāanalizē esošie ierobežojumi, nosacījumi un valsts intereses komūnas teritorijā. Nacionālo jeb valsts interešu saskaņošanas nosacījumi ir iekļauti Zviedrijas Vides kodeksa 3.un 4 daļā, kā arī citos valsts stratēģiskos dokumentos. Ņemot vērā veiktos novērtējumus, tiek izstrādāti vairāki attīstības scenāriji, kas veido pamatu vēja enerģijas attīstības politikas politiskā lēmuma pieņemšanā.

Izvērtējot dažādus faktorus, tiek atlasītas vēja parkiem īpaši piemērotās teritorijas, kur nesaduras intereses ar citiem zemes un ūdens izmantošanas veidiem (kartē pelēkā tonī), tad tiek noteiktas iespējami piemērotās teritorijas, kur vēja parku attīstība ir pretrunā ar dažām interesēm un tāpēc individuāli vērtējamas (zaļā tonī), un nepiemērotās teritorijas, kur citas zemes un ūdens lietošanas veidi ir svarīgāki par vēja enerģijas ieguvu (sarkanā tonī).

Lai gan līdz šim Zviedrijā vietējā līmeņa pašvaldības varēja plānot savas darbības jūrā līdz ekskluzīvi ekonomiskās zonas robežām, Kalmāras komūnas gadījumā tās administratīvā jūras teritorija ir daļa no Kalmāras šauruma, ko tā daļa ar Ēlandes salas pašvaldībām (Mörbylånga un Borgholmas komūnām). Taču saskaņā ar Zviedrijas Vides kodeksa 4.pantu Kalmāras lēnes, tai skaitā Kalmāras komūnas, piekrastes daļa ir noteikta kā nacionālo interešu teritorija, kur prioritārā izmantošana ir dabas aizsardzības nodrošināšana, kultūras mantojuma saglabāšana, atpūta un tūrisms. Kalmāras komūnai ir iespēja attīstīt videi draudzīgu ražošanu, kā arī atļaut atpūtas ēku būvniecību. Likums nenosaka vēja enerģijas atļaušanu vai aizliegšanu, taču prakse rāda ka piekrastes teritorija šajā lēnē primāri ir atvēlēta piekrastes aizsardzībai.

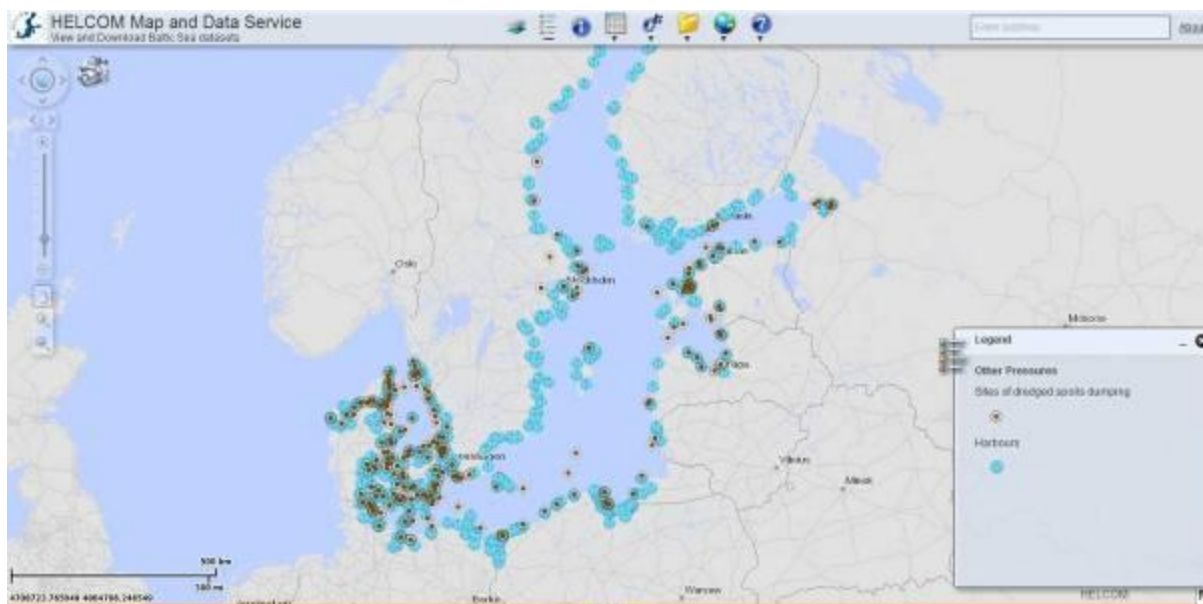

1.5.b.attēls. Vēja enerģijas attīstības teritoriju plāns Kalmāras pašvaldībā, Zviedrijā

Ostu attīstība un grunts izgāztuvju jūrā plānošana ir otra no svarīgām un jau tradicionālām tēmām. Tas ir saistīts ar šīs darbības ietekmi uz jūras ekosistēmām, tai skaitā zivju resursiem. HELCOM jau 1992.gadā ir pieņēmis rekomendāciju 13/1³⁹, kā arī 2007.gadā izstrādājis jaunas vadlīnijas⁴⁰ kā veikt izsmeltās grunts izvietošanu jūras glabātuvēs. Grunts glabātuvju vietas tiek saskaņotas ar attiecīgajām vides institūcijām.

³⁹ <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2013-1.pdf>

⁴⁰ HELCOM Guidelines for the Disposal of Dredged Material at Sea, 2007, published at <http://www.helcom.fi/helcom-at-work/publications/manuals-and-guidelines/>

1.5.c. attēls. Ostas un grunts glabātuves jūrā⁴¹

Kuģošanas ceļu un ostu darbība ir savā starpā cieši saistīta. Tā kā pasaulē tiek ražoti ar vien lielāki kuģi (gan kravnesības, gan izmēru ziņā), tad attiecīgi šīm tendencēm pielāgojas ostas. Ostās tiek padziļināti piebraukšanas ceļi un piestātnes, kā arī tās tiek pārvietotas ārpus apdzīvotām vietām, tuvāk jūrai. Tiek pagarināti moli, kas savukārt ietekmē krasta erozijas procesus (1.5.d. un 1.5.e attēli).

1.5.d. attēls. Muuga ostas paplašināšanās plāni, Igaunija

1.5.e. attēls. Stokholmas Norvik ostas paplašināšanās plāni, Zviedrija

⁴¹ <http://maps.helcom.fi/website/mapservice/index.html>

2. Esošā situācija sauszemes un jūras funkcionālajā sasaistē Latvijā, pamatojoties uz situāciju pilotteritorijā Kurzemes plānošanas reģionā, un ieteikumi funkcionālās sasaistes uzlabošanai

2.1. Galvenie esošie un tuvākajā nākotnē prognozējamie piekrastes sauszemes daļas un jūras izmantošanas veidi Latvijā

Saimnieciskā darbība Latvijas piekrastes zonā, tāpat kā citviet pasaulē, vēsturiski attīstījusies ciešā mijiedarbībā starp sauszemi un jūras telpu un to sniegto resursu izmantošanu. To apliecina arī apdzīvojuma struktūra – četras no sešām lielākajām Latvijas pilsētām (Rīga, Liepāja, Jūrmala un Ventspils) atrodas jūras piekrastē, kas vēsturiski veidojušās kā ostas pilsētas, zvejnieku ciemi vai kūrorti un šodien tiek vērtētas kā nacionāla mēroga attīstības centri. Pēc 2010. gada datiem Latvijā piekrastes pašvaldībās dzīvo apmēram 44% Latvijas iedzīvotāju, kas ir nedaudz vairāk kā vidēji Eiropā⁴². Arī mūsdienās piekrastes pašvaldību ekonomikai būtiskas saimnieciskās nozares ir saistītas ar jūru, piemēram, ostu darbība, zivsaimniecība, kā arī tūrisms un rekreācija (skatīt 2.1. tabulu). Piekrastes ūdeņi tiek izmantoti arī militārām apmācībām un ir būtiski krasta aizsardzībai un drošības pasākumu īstenošanai. Tāpat piekrastes sauszemes daļu un jūru saista komunikāciju inženiertehniskie tīkli. Latvijas teritoriālie ūdeņi un EEZ tuvākajā nākotnē varētu tikt izmantoti arī energoresursu ieguvei, piemēram, vēja parku un naftas urbumu ierīkošanai, kā arī akvakultūras nozares attīstībai jūrā (skatīt 2.5. nodaļu). Potenciāli iespējama ir arī jūras dibena izmantošana būvniecībai un rūpniecībai nepieciešamo izejmateriālu, piemēram, smilts, grants, laukakmeņu, dzelzs-mangāna koncentrāciju un citu minerālresursu ieguvei.

2.1. tabula. Sauszemes izmantošanas veidi (piekrastē) un ar tām saistītie esošie un potenciālie jūras izmantošanas veidi

Lietojuma veids krastā	Sasaiste ar jūras telpas lietojumu
Apbūve (pilsētas, ciemi, t.sk. dārkopības kooperatīvi)	<ul style="list-style-type: none"> • Peldvietas, pludmale, aktīvais ūdenssports • Jahtu/laivu piestātnes, ostas • Notekūdeņu izplūdes vietas • Transporta infrastruktūra
Ostu darbība	<ul style="list-style-type: none"> • Ostu akvatoriji, enkurvietas • Trans – Eiropas Transporta Tīkls (TEN – T) • Rekomendētie kuģošanas ceļi / jūras motorceļi • Grunts novietnes
Zivju/jūras produktu ieguve un pārstrāde	<ul style="list-style-type: none"> • Zvejniecība piekrastē un atklātā jūrā • Zvejnieku laivu piestātnes, vietas lomu izkraušanai krastā • Akvakultūras (zivju, gliemeņu, mikroaļģu) audzētavas jūrā
Tūrisms un atpūta	<ul style="list-style-type: none"> • Peldvietas, pludmale • Jahtu/laivu piestātnes, ostas • Dabas teritorijas, ainava • Kuģu vraki, kultūrvēsturiskas zemūdens ainavas un kultūras pieminekļi

⁴² VARAM, 2011. Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.–2017.gadam (informatīvā daļa)

Lietojuma veids krastā	Sasaiste ar jūras telpas lietojumu
Energoresursu ieguve	<ul style="list-style-type: none"> • Vēja/viļņu elektrostacijas jūrā • Oglūdeņražu iegulu izpētes poligoni un urbumi • Cauruļvadi un kabeli jūrā
Elektronisko sakaru un elektropārvades tīkli	<ul style="list-style-type: none"> • Kabeli jūrā
Militārās intereses, aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> • Esošie un bijušie militārie mācību poligoni • Bijušie mācību mīnēšanas poligoni • Bijušās sprāgstvielu un ķīmisko ieroču izgāztuves
Būvniecība, rūpniecība	<ul style="list-style-type: none"> • Smilts, grants, laukakmeņu un citu minerālresursu ieguve
Aizsargājamās dabas teritorijas	<ul style="list-style-type: none"> • Dabas tūrisms • Peldvietas • Zivju resursu atjaunošanās un barošanās vietas
Lauksaimniecība	<ul style="list-style-type: none"> • Lauksaimniecības produkcijas eksports caur ostām
Mežsaimniecība	<ul style="list-style-type: none"> • Kokmateriālu eksports caur ostām

Piekrastes sauszemes daļā tiek īstenotas arī saimnieciskās darbības, kas nav tiešā veidā saistītas ar jūras izmantošanu, piemēram, lauksaimniecība un mežsaimniecība, kā arī derīgo izrakteņu ieguve. Šo nozaru funkcionālā sasaiste ar jūras izmantošanu veidojas caur eksporta kravu pārvadājumiem un līdz ar to šajā metodiskajā materiālā attiecināma uz ostu darbību un ar to saistīto infrastruktūru.

Šobrīd saimnieciskās darbības intensitāte Latvijai piederošajos jūras ūdeņos ir samērā neliela, salīdzinot ar Baltijas jūras dienvidrietumu daļu un Somu jūras līci. Tomēr prognozējams, ka situācija tuvākajā laikā varētu mainīties, ņemot vērā pieaugošo interesi par vēja enerģijas, naftas ieguves un akvakultūras iespējām jūrā, kas kopā platības ziņā varētu aizņemt ievērojamu daļu no Latvijas EEZ, tādējādi konkurējot par jūras telpu ar līdzšinējiem saimnieciskās darbības veidiem, kā arī radot papildus slodzi jūras ekosistēmai.

Atbilstoši Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai „Latvija 2030” piekraste ir noteikta kā nacionālo interešu telpa („Baltijas jūras piekraste”), kas atzīta kā viena no Latvijas lielākajam vērtībām, kur dabas un kultūras mantojuma saglabāšana jālīdzsvaro ar ekonomiskās attīstības veicināšanu. Stratēģija arī norāda uz pieaugošo atpūtas un tūrisma nozares lomu piekrastes attīstībā, kā rezultātā arī pieaudzis pieprasījums pēc apbūves teritorijām. Tas savukārt veicina piekrastes telpiskās struktūras transformāciju – veidojas jauna tipa apbūve (brīvdienu mājas), bet vēsturiskie zvejnieku ciemi panīkst, izzūd tradicionālais, ar zvejniecību saistītais piekrastes dzīvesveids un ar to saistītā piekrastes ainava. Kā galvenos vēlamos attīstības virzienus piekrastē Latvija 2030 iezīmē uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides attīstību, kas balstīta uz tradicionālo (zivsaimniecība, atpūta, kūrorta saimniecība) un jauno ekonomiskās darbības veidu (starptautiskais, tostarp jahtu tūrisms, atjaunojamo enerģijas resursu ieguve) sabalansēšanu ar vides aizsardzības interesēm. Lai uzlabotu Latvijas ārējo sasniedzamību, ir uzsvērtā nepieciešamība veicināt TEN-T infrastruktūras attīstību, kā arī uzlabot jūras transporta pārvadājumus. Tiek norādīts arī uz nepieciešamību aktivizēt Baltijas jūras reģiona valstu sadarbību piekrastes attīstības plānošanā un nodrošināt saskaņotu piekrastes sauszemes daļas un jūras akvatorijas telpiskās attīstības plānošanu.

Latvijas „Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam” (NAP2020) kā hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments ir cieši saistīts ar Latvija 2030 un izvirza konkrētus rīcības virzienus un uzdevumus Latvijas attīstības veicināšanai. Kā galvenās prioritātes šajā dokumentā iezīmējās tautsaimniecības izaugsme, cilvēka drošumspēja un izaugsmi atbalstošas teritorijas. Starp galvenajiem attīstības virzieniem tautsaimniecības izaugsmes veicināšanai tiek izvirzīti: izcila uzņēmējdarbības vide, energoefektivitāte un enerģijas ražošana, augstākā un eksportspējīga ražošana un starptautiski konkurētspējīgi pakalpojumi, kā arī attīstīta pētniecība, inovācijas un augstākā izglītība. Līdz ar to, starp plāna ieviešanas uzdevumiem tiek paredzēti tādi pasākumi kā atbalsts eksportējošiem ražotājiem, uz eksportu orientētu tūrisma produktu veidošana, atbalsts radošām industrijām, ostu pārvaldības sistēmas efektivizācija, veicot nepieciešamos ieguldījumus Latvijas lielo ostu (Rīgas, Ventspils un Liepājas) pamata infrastruktūras sakārtošanai un jaudu palielināšanai (TEN-T nodrošināšana), kā arī atjaunojamo energoresursu izmantošana ražošanā un energoinfrastruktūras tīklu attīstība utt., kas potenciāli var stimulēt arī piekrastes teritoriju attīstību.

2.2. Pilotteritorijas raksturojums

Pilotteritorija atrodas Kurzemes plānošanas reģionā, aptverot trīs piekrastes pašvaldības - Liepājas pilsētu, Grobiņas novadu (Medzes pagastu) un Pāvilostas novadu (Vērgales pagastu, Sakas novadu un Pāvilostas pilsētu) (skatīt 2.2. attēlu). Pilotteritorijas robežas sauszemē atbilst Liepājas pilsētas, Grobiņas novada Medzes pagasta un Pāvilostas novada administratīvajām robežām. Jūrā precīza robeža nav definēta, jo tiek aplūkoti visi jūras lietojuma veidi, kas ir funkcionāli saistīti ar konkrēto piekrastes teritoriju.

2.2. attēls. Pilotteritorija

2.2.1. Sociālekonomiskais raksturojums

Iedzīvotāju skaits Liepājā ir ap 73 469⁴³, Grobiņas novadā – ap 10 200⁴⁴ (no tiem ap 1500⁴⁵ Medzes pagastā), bet Pāvilostas novadā - ap 3100⁴⁶. Iedzīvotāju blīvums sniedzas no 2-14cilv./km² lauku teritorijās līdz 200-1200 cilv./km² piepilsētu teritorijās. Kopumā projekta teritorijā dzīvojošo skaits pēdējo piecu gadu laikā ir sarucis aptuveni par 13%.

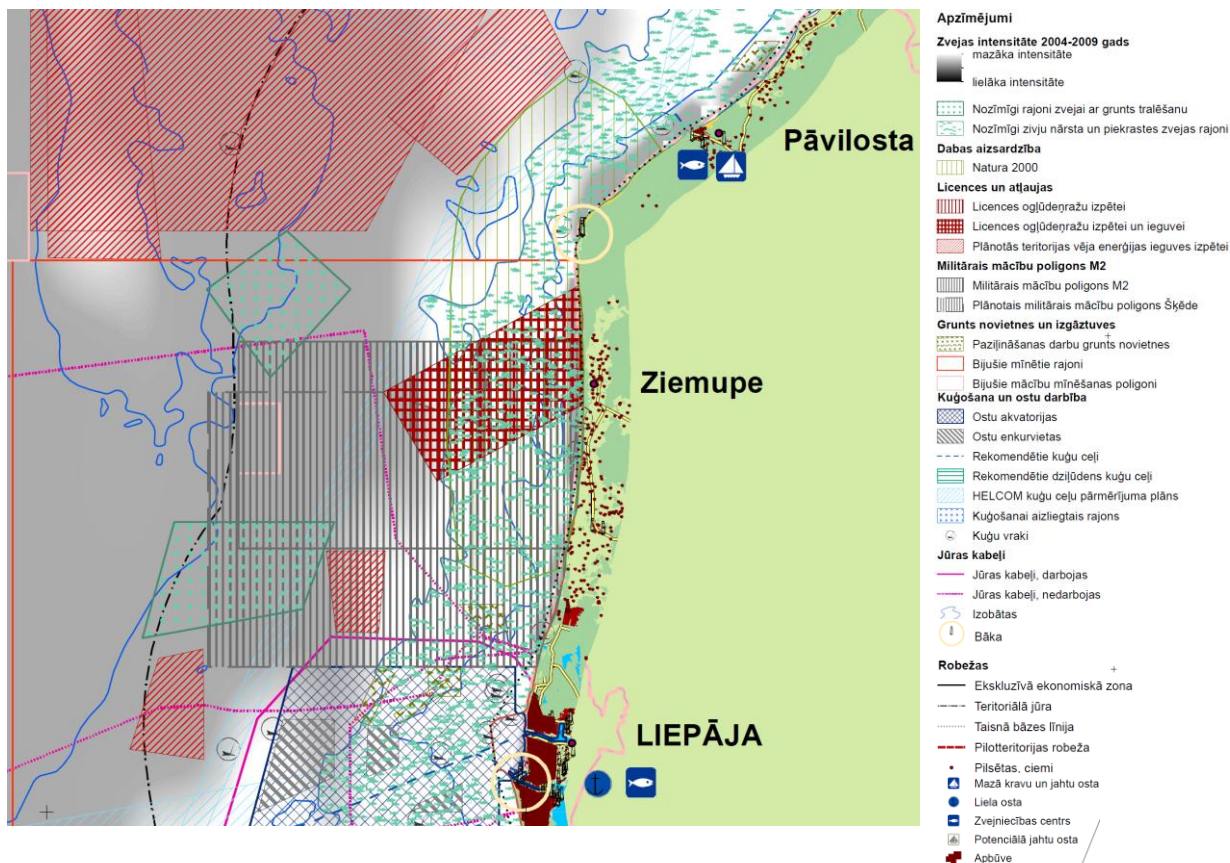
⁴³ Liepājas pilsēta <http://www.liepaja.lv/page/1390> /01.2014/

⁴⁴ Grobiņas novada teritorijas plānojums (2014-2025)

⁴⁵ Grobiņas novads <http://www.grobina.lv/> /01.2014/

⁴⁶ Pāvilostas attīstības programma (2012-2018)

levērojama daļa pilotteritorijas iedzīvotāju ir nodarbināti ar jūru saistītās saimniecības nozarēs. Piemēram, Pāvilostas novadā zveja un zivju pārstrādes rūpniecība veido galveno saimniecības nozari, kura nodrošina ap 32 % darbavietu no visām Pāvilostas novadā esošajām darbavietām⁴⁷. Savukārt Liepājā, kur ekonomikas attīstība galvenokārt ir balstīta uz industriālo darbību, galveno saimniecības nozari veido apstrādes rūpniecība (ar 23,5 % nodarbināto), kam seko tirdzniecība (15,6% nodarbināto), transporta un ostas pakalpojumi (8% nodarbināto), būvniecība (6,2% nodarbināto), tūrisms un ēdināšanas pakalpojumi (3,1%), kamēr zivsaimniecībā un lauksaimniecībā kopumā nodarbināti ir tikai 1,7% iedzīvotāju (447)⁴⁸.

2.2.1.attēls. Esošie un plānotie jūras izmantošanas veidi Baltijas jūras Kurzemes piekrastē⁴⁹

Pilotteritorijā vērojama dažādu esošo un potenciālo jūras izmantošanas veidu un interešu pārklāšanās, kuras tajā pašā laikā ir saistītas ar sauszemes teritoriju attīstību. Galvenie saimnieciskās darbības veidi, kas saistīti ar jūras telpas izmantošanu ir ostu darbība (Liepājā un Pāvilostā), kuģošana, kā arī pierasties zvejniecība un zveja atklātā jūrā, t.sk. izmantojot grunts traļus (2.2.1.attēls). Pilotteritorijā, Pāvilostas novadā netālu no Grobiņas novada Medzes pagasta robežas atrodas militārais mācību poligons "Sķēde", kas ietver gan sauszemes, gan jūras daļu. Tuvākajā nākotnē varētu tikt uzsākta arī naftas iegulu izpēte pie Ziemupes. 2010. gadā tika uzsākta ietekmes uz vidi procedūra par iespējamām alternatīvām teritorijām jūras vēja parku ierīkošanai SIA Baltic Wind

⁴⁷ Pāvilostas attīstības programma (2012-2018)

⁴⁸ Liepājas novada dome, 2010

⁴⁹ BaltSeaPlan: Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012

Park projektam⁵⁰, lai gan projekta ieviešana ir apdraudēta, jo Ekonomikas ministrija ir atcēlusi sākotnēji piešķirto licenci un šobrīd ir iesāktas tiesvedības procedūra starp attīstītāju un ministriju.

Tajā pašā laikā šī piekrastes teritorija ir nozīmīga no dabas aizsardzības viedokļa, kā arī kā tūrisma un rekreācijas resurss. Uz 2013. gadu šajā piekrastes posmā bija ierīkotas 3 oficiālas peldvietas (2 Liepājas pilsētā un 1 Pāvilostā) ar izcilu ūdens kvalitāti⁵¹. Plašas atpūtas iespējas nodrošina smilšainās pludmales, kas šajā piekrastes daļā ir dominējošajās.

2.2.2. Krasta līnija raksturojums

Krasta līnija pilotteritorijā stiepjas apmēram 65 km garumā un tā ir samērā iztaisnota erozijas un akumulācijas procesu ietekmē. Šajā piekrastes posmā dominē zemie un vidēji augstie akumulācijas krasti, kur izveidojušās plašās smilšainās pludmales. Akumulācijas procesu ietekmē veidojušies arī plaši kāpu biotopu kompleksi, kas ietver embrionālās kāpas, priekškāpas, pelēkās kāpas un mežainās kāpas. Izteikta kāpu josla, kas ietver ar mežu apaugušu kāpu masīvus, ir izveidojusies no Ziemupes līdz Pāvilostai. Šajā posmā atrodamas arī Latvijā plašākās un daudzveidīgākās pelēkās kāpas, kas veido līdz pat 800 m platumu joslu. Vietām, starp Šķēdi un Ziemupi, piekrastē vērojami arī ainaviski stāvkrastu posmi.

Līdzīgi kā daudzviet Latvijas piekrastē, atsevišķos posmos pilotteritorijā norit aktīvi krasta erozijas procesi. Vidējais krasta noskalošanas ātrums pēdējo 15 gadu laikā Kurzemes piekrastē Baltijas jūras krastā sasniedzis 2-3 m gadā, taču atsevišķos posmos tas sasniedz 3,5 – 4 m gadā. Visizteiktākā krasta noskalošanās pilotteritorijā vērojama pretī Liepājas attīrīšanas iekārtām, kur 15 gadu laikā krasts atkāpies par 42 m. 2.2.2. tabulā un 2.2.2. attēlā parādītas krastu atkāpšanās prognoze pilotteritorija pašvaldībās līdz 2023. un 2058. gadam.

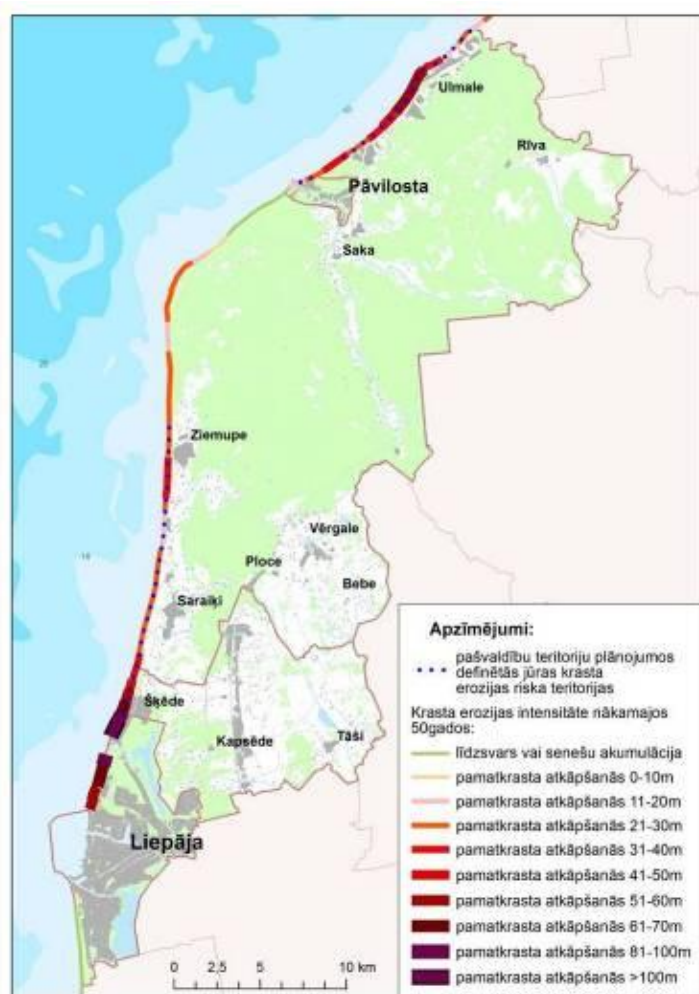
2.2.2. tabula. Erozijai pakļauto krastu kopgarums un krasta atkāpšanās intensitātes prognoze pilotteritorijas pašvaldībās no 2009. – 2058. gadam⁵²

	Periods	Pāvilostas novads	Grobiņas novada Medzes pagasts	Liepājas pilsētas ziemeļu daļa
Erozijai pakļautā krasta kopgarums (km)	2009-2023	13-14.5 (Sakas pag.) 10-11 (Vērgales pag.)		
	2009-2058	16-18 (Sakas pag.) 13-14 (Vērgales pag.)		5
Krasta atkāpšanās prognoze (m)	2009-2023	15-25 (Sakas pag.) 5-12 (Vērgales pag.)	20-35	Maksimāli 30-40 m
	2009-2058	30-40m (Sakas pag.), bet Z daļā līdz 40-90 m 10-30 (Vērgales pag.)	50-90	50-100m, bet vietām no 100-200 m.

⁵⁰ Vides pārraudzības valsts biroja 2010.gada 12.decembra lēmums Nr. 400 Par ietekmes uz Vides procedūras piemērošanu

⁵¹ Veselības inspekcija. Peldvietu ūdens kvalitātes monitoringa rezultāti 2013.gada peldsezonā

⁵² Pārskats par Valsts pētījumu programmas „Klimata maiņas ietekme uz Latvijas ūdeņu vidi”

2.2.2.. attēls. Erozijas intensitātes prognoze pilotteritorijas piekrastē^{53 54}

2.2.3. Dabas vērtību un ainavas raksturojums

Pilotteritorijas sauszemes un jūras daļā izplatīti Baltijas jūras Kurzemes piekrastei raksturīgi un unikāli dabas kompleksi, kā arī liels skaits retu un īpaši aizsargājamu augu, putnu un bezmugurkaulnieku sugu. Sauszemes dabas vērtību saglabāšanai ir izveidotas vairākas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: septiņi dabas liegumi, viens dabas rezervāts un trīs dabas pieminekļi (t.sk. Baltijas ledus ezera krasta valnis pie Rīvas, Strantes–Ulmales stāvkrasts Pāvilostas novadā un Kapsēdes dižakmens Grobiņas novada Medzes pagastā) (2.2.3. tabula; 2.2.3.a.attēls). Pilotteritorijas sauszemes daļā lielākās aizsargājamās teritorijas ir Ziemupes dabas liegums, kas nodrošina izcila piekraste biotopu kompleksa aizsardzību – tā ir viena no nedaudzajām un labākajām pelēko kāpu aizsardzības vietām Latvijā. Liepājas apkārtnē izveidotie liegumi Liepājas un Tosmares lagūnu tipa ezeru, to piekrastes pļavu un ūdensputnu aizsardzībai. Piekrastes ūdeņos izveidota aizsargājamā jūras teritorija „Akmeņrags”, lai nodrošinātu putnu migrācijas un ziemošanas vietu aizsardzību. Tā ietver arī ievērojamas platības ar aizsargājamiem zemūdens biotopiem – akmeņainos sēklus jeb rifus, kas kalpo kā zivju nārsta vietas un piesaista ievērojamu skaitu citu dzīvo organismu, tādējādi nodrošinot barības

⁵³ Eberhards G., Lapinskis J. Baltijas jūras Latvijas krasta procesi, 2008

⁵⁴ Pilotteritorijā ietilpstošo pašvaldību teritoriālie plānojumi

bāzi arī putniem. Minētās teritorijas ir iekļautas arī Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju tīklā Natura 2000.

2.2.3. tabula. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas pilotteritorijā⁵⁵

Aizsargājamās teritorijas nosaukums	Galvenās dabas vērtības/ teritorijas izveidošanas mērķis	Administratīvā teritorija	Platība	Normatīvais akts; Datums kopš stājies spēkā	Dabas aizsardzības plāns izstrādāts (termiņš)
Dabas liegumi					
Liepājas ezers	Ligzdojošo un caurceļojošo putnu aizsardzība; pļavu biotopu (t.sk. molīniju jūrmalas pļavu), kā arī 40 retu un aizsargājamo augu sugu aizsardzība	Liepāja; Grobiņas novada Medzes pagasts	4544 ha	MK not. Nr.212 Noteikumi par dabas liegumiem; 23.06.1999 IAIN*: MK not.Nr.5; 08.01.2013	2008.-2023.
Tosmare	Lagūnas tipa piejūras eitrofs ezers ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju; molīniju pļavu un kaļķainu zāļu purvu ar dižo aslapi aizsardzība.	Liepāja; Grobiņas novada Medzes pagasts	972 ha	MK not. Nr.212 Noteikumi par dabas liegumiem; 23.06.1999 IAIN nav	nav
Medze	Senā Baltijas Ledus ezera krasta veidojumu, kā arī vairāku retu un īpaši aizsargājamo augu sugu aizsardzība	Grobiņas novada Medzes pagasts	95 ha	MK not. Nr.212 Noteikumi par dabas liegumiem; 23.06.1999 IAIN nav	nav
Tāšu ezers	Putniem nozīmīga vieta (ziemeļu gulbjiem un zosīm migrācijas laikā, kā arī melnajam zīriņam, lielajam dumpim, meža zosīm, un seviļķauķim ligzdošanas laikā)	Grobiņas novada Medzes pagasts		MK not. Nr.212 par dabas liegumiem; 23.06.1999 IAIN nav	nav
Ziemupe	Vairāku jūrmalas biotopu (pelēko kāpu, melnalkšņu staignāju, boreālo mežu, mežaino jūrmalas kāpu, slapjo virsāju ar grīņa sārteni u.c., kā arī daudz retu un īpaši aizsargājamo augu un bezmugurkaulnieku sugu aizsardzība	Pāvilostas novads	2458 ha	MK not. Nr.212 Noteikumi par dabas liegumiem; 23.06.1999 IAIN nav	nav
Pāvilostas pelēkā kāpa	Pelēkās kāpas ar zemu lakstaugu veģetāciju, kā arī pelēkās kāpas ar kokiem un krūmiem ,	Pāvilostas novads	42,5 ha	MK not. Nr.212 Noteikumi par dabas liegumiem; 23.06.1999	2009.-2019.

⁵⁵ Dabas aizsardzības pārvalde www.daba.gov.lv, 2014

	kā arī smiltāja neļķes un sīpoliņu gundegas aizsardzībai un piekrastes ainavas saglabāšanai			IAIN: MK not.Nr.394; 01.05.2010	
Sakas grīņi	Eiropā un Latvijā ļoti reta biotopa – slapjo virsāju ar grīņa sārteni – aizsardzība	Pāvilostas novads	170 ha	MK not. Nr.212 Noteikumi par dabas liegumiem; 23.06.1999 IAIN nav	2004.-2014.
Dabas rezervāti					
Grīņu dabas rezervāts	Ļoti retu meža augšanas apstākļu tipa – grīņa aizsardzība, kurš sastopams tikai Baltijas jūras Kurzemes piekrastē.	Pāvilostas novads	1454,9 ha	Grīņu dabas rezervāta likums 19.04.2000	2008.-2018.
Aizsargājamās jūras teritorijas					
Akmeņrags	Zemūdens rifu aizsardzībai, kā arī putnu sugu (brūnkakla un melnkakla gārgales un mazā ķīria aizsardzība).	LR teritoriālie ūdeņi	25 829 ha	MK not. Nr.17 par aizsargājamām jūras teritorijām; 16.01.2010.; IAIN nav	nav

*IAIN - Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

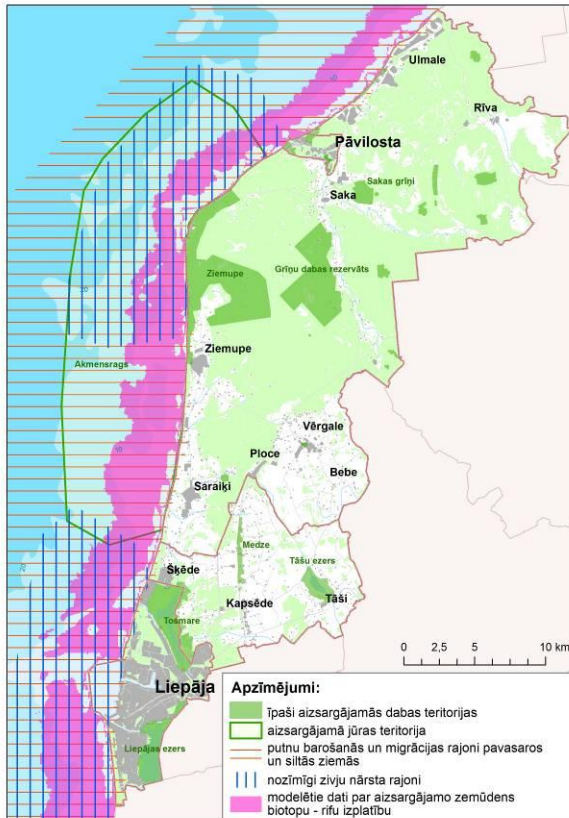
Pilotteritorijas piekrastes joslā un iekšzemes daļā ir vērojamas unikālas un tikai Kurzemei raksturīgas dabas ainavas (2.2.3.a. attēls). Vadoties pēc ģeomorfoloģiskās situācijas pilotteritorijā dominē Piejūras zemienes līdzenuma ainavas - smilšaino līdzenumu mežaines, kas aizņem lielāko daļu Pāvilostas novada, un Baltijas jūras agrāko stadiju fluvioglaciālo un limnoglaciālo līdzenumu āraines, kas aizņem piekrastes daļu no Šķēdes līdz Ziemepei. Rietumkurzemes augstienes nogāzēs Medzes pagasta ziemeļaustrumu un Pāvilostas novada dienvidaustrumu daļā raksturīga smilšmāla un mālsmilts āru viļņainas ainava. Kā Latvijas mērogā unikālas ainavas atzīmējamas eolo kāpu mežaines posmā no Liepājas līdz Saraiķiem, kā arī Liepājas un Tosmares lagūnu tipa ezeru ainavas un Sakas upes ielejas ainava. Medzes pagastā Piejūras zemieni un Rietumkurzemes augstieni ainavā norobežo izteikta līnija – Baltijas ledus ezera senkrasts, ko vislabāk var pamanīt gar Grobiņas – Ventspils ceļu posmā Kapsēde – Medzes muiža.

Izvērts pilotteritorijas dabisko un cilvēka saimnieciskās darbības radīto ainavu vērtējums ir iekļauts Pāvilostas novada teritorijas plānojumā 2012. - 2013. gadam, kā arī Grobiņas novada ainavu plānā 2014. – 2030. gadam. Šajos plānošanas dokumentos dabas ainavas nodalītas pēc reljefa iezīmēm un lokālajiem ģeogrāfiskajiem apstākļiem, apzīmējot tās ar brīvi izvēlētiem vietvārdiem. Pāvilostas novadā tādejādi kā atsevišķas ainavas izdalītas upju ielejas (Tebras, Durbes un sakas), jūras piekraste (nodalot Stāvkrastu, Ziemupes krastu un Akmeņraga krastu), Grīņu ainavu, senjūras līdzenumu, kas ietver smilšaino līdzenumu mežaines ainavu un Vērgales ainavu, kuru veido smilšmāla un mālsmilts āru viļņainas ainava⁵⁶. Grobiņas novada Medzes pagastā ir izdalīta Šķēdes piekraste, Tosmares zemumi un Medzes - Kapsēdes paceltais līdzenums, kā arī Tāšu - Rolavas ieleja ar nogzēm un Dorupes pauguraine⁵⁷. Darbības ainavas, atspoguļo cilvēku saimnieciskās darbības vēsturi un tās ietekmi uz ainavas veidošanos. Minētajos plānošanas dokumentos tiek nodalītas lauku, meža, urbānās,

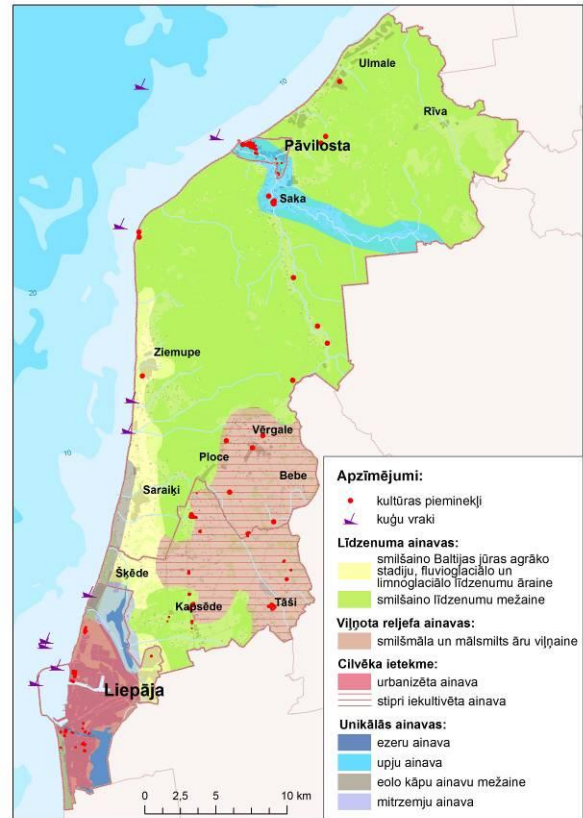
⁵⁶ Pāvilostas novada teritorijas plānojums 2012.-2024. gadam. Paskaidrojuma raksts

⁵⁷ Grobiņas novada ainavu plāns (Tematiskais Plānojums) 2014-2030. Grobiņas Novada dome, 2013

rekreācijas un transporta koridoru jeb lielo ceļu ainavas. Pēc šī dalījuma Pāvilostas novadā dominē meža ainava, lauku ainavām vairāk koncentrēties piekrastē starp Saraiķiem un Ziemupi, Stranti un Ulmani, ap Pāvilsotu, kā arī Tebras un Durbes ielejās. Savukārt Grobiņas novada Medzes pagastā dominē lauku ainavas. Liepājā dominējošā ir urbānā ainava Galveno transporta koridoru ainavu pilotteritorijā veido Grobiņas –Ventspils ceļš. Urbānā ainava dominē Liepājā, taču tiek nodalīta arī lielākajos apdzīvotajos centros Pāvilostas novadā (Pāvilostā, Ziemupē, Sairaiķos, Vērgalē) un Medzes pagastā (Šķēdē un gar ceļu no Kapsēdes līdz Medzes muižai).

2.2.3.a. attēls. Dabas vērtības pilotteritorijā^{58 59}

2.2.3.b.attēls. Esošās un potenciālās kultūr- vēsturiskās vērtības un dabas ainavas^{60 61 62}

2.2.4. Kultūrvēsturiskā mantojuma raksturojums

Pilotteritorijā nozīmīga loma ir kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un uzturēšanai. Tajā ir saglabājušās piekrastes dzīvesveidam raksturīgās ainavas ar zvejnieku laivām un ciemiem, ostu un citām urbānām teritorijām, bākām un pat militārā mantojumu. Viens no pilotteritorijai raksturīgākajām senajām kultūrainavām ir Jūras Stāvkrasts Pāvilostas novadā – šaura josla (līdz 1 km platumā), kur no ceļa paveras skats uz jūru pāri klajiem laukiem un seno viensētu puduriem. Kā īpaša kultūrvēsturiska vērtība izceļams unikāls piekrastes ainaviskais veidojums - senās smiltāju saimniecības Šķēdes jūrmalā, uz robežas starp Pāvilostas un novadu un Grobiņas novadiem. Tā ir

⁵⁸ Projekts BaltSeaPlan Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012

⁵⁹ Pilotteritorijā ietilpstošo pašvaldību teritoriālie plānojumi

⁶⁰ Latvijas Jūras administrācija,

⁶¹ Pilotteritorijā ietilpstošo pašvaldību teritoriālie plānojumi

⁶² Nikodemus O., Ainavu karte

Latvijai unikāla, ļoti trausla un mūsu dienām neatbilstīga ainava, jo veidojusies 19.gs. vidū piekrastes smiltājos, kur bezzemniekiem tika iedalīti nelieli zemes gabali (šobrīd ir saglabājušies smilšu vaļņi, kas nodala ieplakas, kur kādreiz atradās ēkas un iekopti dārzi). Līdzīgas ainava Latvijā ir saglabājusies tikai Nīcas novada Jūrmalciemā. Kā kultūrvēsturiski nozīmīgas Pāvilostas novadā tiek izceltas arī Akmeņraga ainava, Grīņu ainava, Pāvilostas senā pilsēta un tās apkārtnē, kā arī Sakas centrs ar pilskalnu, mūra pils vietu, muižu un baznīcu, Vērgales ciems, kas veidojies kādreizējā muižas centrā, Ploces ciems – 20.gs. sākuma strādnieku pilsēta un 19. gs. beigās iedalītās sīksaimniecības pie Saraikiem. Grobiņas novada Medzes pagastā, kā kultūrvēsturiska vērtība tiek izcelts arī Baltijas ledus ezera krasta josla gar Grobiņas - Ventspils ceļu, ietverot arī Medzes muižas centru un tuvējo apkārtni. Īpaša urbānā kultūrvēsturiskās ainavas piemērs Liepājas pilsētas vēsturiskais centrs, kas iekļauts valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļu sarakstā. Tāpat unikāla un aizsargājama kultūrvēsturiska ainava ir Karostas teritorija, kas ietver tādus aizsargājamus kultūras pieminekļus, kā Liepājas Sv. Nikolaja pareizticīgo Jūras katedrāle un jūras virsnieku sapulču ēka u.c.

Jūrā zem ūdens glabājas dažādu laiku senās liecības par cilvēku dzīvesveidu un dabas veidojumiem. Tie var būt atsevišķi objekti, piemēram, vraki, vai vesela zemūdens ainava, kas ietver seno Baltijas jūras krastu līniju. Ar zemūdens kultūras vēstures mantojumu jūrā ir jābūt īpaši uzmanīgiem, jo Latvijā tas ir maz pētīts un pilnīgi iespējams, ka jūra glabā vēl neatklātas kultūrvēsturiskās vērtības. Šobrīd iepretim Ulmalei jūrā tiek pētīti 3 kultūrvēsturiskie kuģu vraki, kuri tuvākajā laikā arī tiks iekļauti valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā⁶³.

Kopumā valsts aizsargājamo pieminekļu sarakstā, kas ir tikai kultūrvēsturiskā mantojuma izlasi un kas atrodas pilotteritorijā, ir iekļauti 94 valsts nozīmes kultūrvēsturiskie pieminekļi un 23 vietējās nozīmes kultūrvēsturiskie pieminekļi (skatīt 2.2.3.b. attēlu un 2.2.4. tabulu). Pašvaldības savos teritoriju plānojumos paredz aizsargjoslas kultūrvēsturisko pieminekļu aizsardzībai un apsaimniekošanas noteikumus.

2.2.4. tabula. Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu veidi pilotteritorijā⁶⁴

Aizsargājamo kultūras pieminekļu veids	Liepājas pilsēta		Grobiņas novada Medzes pagasts		Pāvilostas novads	
	Valsts nozīmes	Vietējas nozīmes	Valsts nozīmes	Vietējas nozīmes	Valsts nozīmes	Vietējas nozīmes
Pilsētībūvniecības pieminekļi	1					
Arhitektūras pieminekļi	18	11	3	0	3	3
Mākslas pieminekļi	37		6	0	7	
Arheoloģijas pieminekļi			7	4	10	4
Industriālie pieminekļi	1	1			1	
Kopā	57	12	16	4	21	7

2.2.5. Ūdeņu kvalitātes raksturojums

Saskaņā ar Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānu⁶⁵, pilotteritorijas piekrastes jūras ūdeņu ekoloģiskā kvalitāte no Akmeņraga uz ziemeļiem tiek vērtētā kā vidēja, bet uz dienvidiem no

⁶³ Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas informācija, 01.2014

⁶⁴ Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts, 02.2014

⁶⁵ Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānu

Akmensraga kā slihta (2.2.5. attēls). Tam par iemeslu ir gan pārrobežu piesārņojums, gan piesārņojuma notece no sauszemes ūdeņiem. Šis piesārņojums galvenokārt ietekmē jūras ekosistēmas, radot draudus zivju nārsta vietu un zvejniecības (īpaši piekrastes) ilgtspējai.

Latvijas Hidroekoloģijas institūta izstrādātajā Jūras vides stāvokļa sākotnējā novērtējumā⁶⁶ sniegtā informācija liecina par ūdens kvalitātes problēmām Latvijas atklātās Baltijas jūras ūdeņos. Piemēram, izšķīdušā neorganiskā fosfora (DIP) ziemas vidējās koncentrācijas (viens no parametriem, kas izvēlēts kā indikators eitrofikācijas raksturošanai) no 2005-2009.gadam Baltijas jūras teritoriālajos un EEZ ūdeņos pārsniedz gandrīz divas reizes izvirzīto laba vides stāvokļa raksturojošo mērķa koncentrāciju. Līdzīgi kā ar DIP arī vasaras hlorofila α koncentrācijas un Seki dziļuma (ūdens caurredzamības) rādītāji pārsniedz noteikto mērķa lielumu. Pilotteritorijas piekrastes ūdeņi ir pakļauti arī naftas produktu un citu videi bīstamu kaitīgu vielu noplūdes riskam pārkraujot ostās un pārvadājot jūrā.

Līdzīga situācija ir daļai no pilotteritorijā esošām upēm (Tebra, Bubieris, Ālande) un ezeriem (Liepājas un Tosmares ezers), kuros saskaņā ar Ventas upju baseinu apsaimniekošanas plāna datiem ūdens kvalitāte nav laba. Lai gan ES un Latvijas ūdens politika bija noteikusi mērķi, ka līdz 2015.gadam ir jāsasniegta laba ūdens kvalitāte visos ūdensobjektos ar dažiem izņēmumiem (2.2.5. attēls). Par iemeslu lielākoties ir paaugstināta biogēnu slodze no lauksaimniecības un mežsaimniecības zemēm, kas atrodas to sateces baseinā. Tāpat slodzi rada arī nepietiekami attīrītu vai neattīrītu notekūdeņu ieplūšana virszemes ūdeņos.

Pazemes ūdeņu piesārņojums ir lokāls ap piesārņojuma avotiem un tie nerada risku pazemes ūdens izmantošanai kā dzeramo ūdeni. Liepājas pilsētas teritorijā agrāk bija novērojama jūras ūdeņu intrūzija jeb ieplūšana pazemes ūdeņos un tam par iemeslu bija izmainīts dabiskais ūdens plūsmas režīms intensīvas pazemes ūdeņu ieguves dēļ. Tomēr pēdējo gadu laikā intrūzijas pētījumi Liepājas pilsētā nav veikti un intrūzijas risku nav iespējams novērtēt.

http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/udens_aizsardziba/upju_baseini/

⁶⁶ Jūras vides stāvokļa sākotnējais novērtējums http://www.lhei.lv/docs/2012/Juras_derektiva_D.pdf

2.2.5. attēls. Virszemes ūdeņu ekoloģiskā kvalitāte un potenciālie punktveida piesārņojuma avoti⁶⁷

2.3. Galvenie esošie un plānotie sauszemes izmantošanas veidi pilotteritorijā

Vienotu funkcionālo zonu un izmantošanas veidu sistēmu nosaka MK noteikumi Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”, kas pieņemti 2013.gada 30.aprīlī. Tā kā pilotteritorijā spēkā esošie teritorijas plānojumi ir izstrādāti pirms šīs sistēmas izveides, tad 2.3. tabulā ir sniegts pārskats par pilotteritorijā pārstāvētajām funkcionālajām zonām un sauszemes izmantošanas veidiem atbilstoši teritorijas plānojumiem, kas balstīts uz saturisko līdzību un nevis uz kategoriju nosaukuma precizitāti.

Pāvilostas novadā lielākās platības aizņem mežu teritorijas, kamēr apbūves teritorijas un lauku zemes ir koncentrējušās gar piekrasti, Tebras, Durbes un Rīvas krastos, kā arī Vērgales pagasta teritorijā. Savukārt Grobiņas novada Medzes pagasta plānojumā dominē lauku zemes. Apbūves teritorijas nodalītas Kapsēdes ciemā, bet Šķēdes ciemu veido vasarnīcu un dārzu apbūve. Liepāju kā urbānu teritoriju galvenokārt aizņem dažāda tipa apbūves teritorijas (dzīvojamā, sabiedriskā, jaukta un ražošanas), tomēr ievērojamu daļu veido arī dabas un meža parku teritorijas, ūdensmalas, kā arī ostas teritorija.

⁶⁷ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

Ar jūras telpu tiešā veidā saistīto izmantošanas veidu kategorijā ietilpst publiskie ūdeņi (t.sk. jūra), kas pārstāvēti visās pilotteritorijas pašvaldībās un ostu akvatorija Liepājā un Pāvilostā). Teritorijas plānojumos ir nodalītās arī jūras krasta teritorijas, kas ietver pludmales un vietas, kas pakļautas krasta erozijai (pārstāvētas visās pilotteritorijas pašvaldībās). Ar jūras telpu funkcionāli saistītas ir arī ostu teritorijas sauszemē, apbūves teritorijas piekrastē un transporta infrastruktūra, tūrisma un rekreācijas objektu apbūves teritorijas, kas iekļautas meža un lauku zemju funkcionālajā zonā. Pašvaldību teritoriju plānojumu funkcionālajā zonējumā neparādās tāda ar jūru tieši saistīta saimniecības nozares kā zivsaimniecība, kā militārie mācību poligoni. Funkcionālajā zonējumā atsevišķi netiek izdalīti arī dažādi pludmales un piekrastes ūdeņu izmantošanas veidi, kā piemēram, ūdenssporta aktivitātēm izmantotās teritorijas, taču Liepājas un Pāvilostas gadījumā ir atsevišķi izstrādāti pludmales zonējumi, kas gan grafiski neatspoguļo jūras teritoriju izmantošanu.

2.3.tabula. Pašvaldību teritorijas plānojumos noteiktais funkcionālais zonējums un izmantošanas veidi (funkcionālo zonu un izmantošanas veidu iedalījums noteikts pēc MK noteikumiem Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”)

Funkcionālā zona	Atļautā/plānotā teritorijas izmantošanas veidi	Grobiņas		
		novada Medzes pagasts	Pāvilostas novads	Liepājas pilsēta
Ūdeņu teritorijas	Publisko ūdeņu teritorijas (t.sk. jūra)	X	X	X
	Ūdenstilpnes, ūdensteces un grāvji	X	X	X
	Ostas akvatorijs		X	X
	Aizsargājamā jūras teritorija		X	
Mežu teritorijas (valsts un privātie)	Aizsargājamie meži	X	X	
	Saimnieciskie meži	X	X	
	Purvi	X	X	
	Mežaparki un aizsargjoslas ap pilsētām		X	
	Tūrisma un rekreācijas būves un apsaimniekošanas pasākumi		X	
	Plānotas - jaunas lauku sētas, viensētas		X	
Lauku zemes (meliorētās un nemeliorētās)	Pārējās lauksaimniecības teritorijas	X	X	
	Meliorētās lauksaimniecības teritorijas	X	X	
	Mazdārziņu teritorijas	X		
	Jauktas sabiedriskas, darījumu un dzīvojamās apbūve	X		
	Tūrisma un rekreācijas objektu apbūves teritorijas	X	X	
	Ražošanas un tehniskās apbūves teritorijas	X	X	
	Vēja ģeneratoru apbūves teritorijas	X	X	
	Valsts aizsardzības objekts		X	
Dabas un apstādījumu teritorija (no TP iekļautas Zaļumvietas un atklāto telpu teritorijas)	Dabiskās		X	X
	Iekoptās, apstādījumi (zaļumvietas Grobiņas TP)	X	X	X
	Mežaparki un aizsargjoslas ap pilsētām			X
	ĪADT			X
	Mazdārziņi			X
	Ūdensmala dabas teritorijā			X
	Liepājas cietokšņa fortifikācijas būvju teritorija			X
	Inženiertehniskās apgādes objektu plānošanas teritorijas			X
Savrupmāju apbūves teritorijas	Ģimenes māju dzīvojamās apbūves teritorijas	X	X	X
Vasarnīcu un dārza māju apbūves teritorijas	Dārkopības sabiedrību apbūves teritorijas	X		
	Plānotas ģimenes māju dzīvojamās apbūves teritorijas	X		
Mazstāvu dzīvojamā apbūve			X	X
Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas	Daudzdzīvokļu māju dzīvojamās apbūves teritorijas	X	X	X

Funkcionālā zona	Atļautā/plānotā teritorijas izmantošanas veidi	Grobiņas		
		novada Medzes pagasts	Pāvilostas novads	Liepājas pilsēta
Jauktas centra apbūves teritorija	Centra apbūves un jauktas darījumu sabiedrisko objektu teritorijas, jaukta darījumu apbūves teritorijas ar dzīvojamās un ražošanas funkciju			X
	Ūdensmala jauktas apbūves teritorijā ar dzīvojamo funkciju			X
Publiskās apbūves teritorijas		X	X	
Ražošanas apbūves teritorijas	Ražošanas un tehniskās apbūves teritorijas	X	X	X
Deīgo izrakteņu teritorija			X	
Transporta infrastruktūras teritorijas	Satiksmes infrastruktūras teritorijas	X	X	X
Tehniskās apbūves teritorijas	Esošas un plānotās ražošanas un tehniskās apbūves teritorijas	X	X	X
	Laivu novietņu (eliņu) teritorija			X
Jūras krasta teritorija*	Krasta erozija	X	X	X
	Nav erozijas riska		X	
	Pludmale	X	X	X
Ostas teritorija sauszemē*	Ierobežota piekļuve		X	X
	Ostas terminālu, ražošanas, darījumu tehniskās apbūves teritorija		X	X
	Zvejas un jahtu ostas teritorija		X	X
	Publiski pieejama teritorija			X
	Apstādījumi			X

*MK not. Nr.240 nav izdalītas kā atsevišķas funkcionālās zonas

2.3.1. Ostu darbība

Ostu darbību Latvijā, kā arī pilotteritorijā nosaka vairāki nacionāla un reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti.

Nacionālie politikas plānošanas dokumenti, kas saistīti ar ostu darbību:

- 1. Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam.** Nosaka, ka stratēģiski jāveicina lielo un mazo ostu sasaiste ar sauszemes transporta veidiem un īpaši atbalstāma ir sasaite ar dzelzceļa transportu. Attiecībā uz Liepājas ostu ir noteikts, ka tai ir jāattīsta loģistikas pakalpojumi uz Ziemeļvalstu un arī Rietumeiropas tirgiem, bet Pāvilostai ir noteikts atbalsts investīcijām zvejas un jahtu ostu infrastruktūras attīstībai.
- 2. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam.** Nosaka atbalstu ostu pārvaldības sistēmas efektivizācijas un atdeves palielināšanai, nepieciešamību veikt ieguldījumus Liepājas ostas pamata infrastruktūras sakārtošanai un jaudu palielināšanai (TEN-T nodrošināšanai), bet mazajās ostās ir noteikts atbalsts uzņēmējdarbību veicinošas infrastruktūras ieviešanai piekrastē. Stratēģiskais mērķis ir pakāpenisks pārkrauto kravu pieaugums (līdz 2020. gadam visās Latvijas ostās pārkrāus <150 milj. tonnas).
- 3. Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.-2017.gadam.** Nosaka, ka osta ir piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma komponente un tās darbība ir viena no svarīgākajām saimnieciskās darbības virzieniem. Pamatnostādnes atbalsta ostu infrastruktūras uzlabošanu un jahtu un zvejas laivu piestātņu veidošanu ārpus ostām.
- 4. Reģionālās politikas pamatnostādnes līdz 2020.gadam.** Atbalsta ostu infrastruktūras un kuģošanas drošības uzlabošanas, ietverot jahtu piestātnes. Atbalsts pieejams abām

pilotteritorijas ostām. Politikas mērķis līdz 2016. gadam ir 1473,1 tūkst. tonnu kravu apgrozījums visās mazajās kravu ostās, bet 2020. 1531 tūkst. tonnu.

5. **Transporta attīstības pamatnostādnes 2013.-2020.gadam (projekts).** Attiecībā uz abām ostām konkrēts atbalsts tiek minēts Liepājas ostas viļņlaužu rekonstrukcijai un dzelzeļa infrastruktūras attīstībai. Pamatnostādņu mērķis - kravu apgrozījuma pieaugums ostās ir straujāks par 5% ik gadu salīdzinot ar konkurējošo valstu ostām.

Reģionālās politikas plānošanas dokumenti, kas saistīti ar ostu darbību:

1. **Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006.-2026.gadam** nosaka, ka ostu attīstība ir viena no prioritātēm reģiona un valsts attīstībai.
2. **Liepājas Speciālās Ekonomiskās Zonas attīstības plāns 2008. – 2017. gadam**, kas nosaka prioritātes konkrētu pasākumu investīciju piesaistei un realizācijai ostas attīstības mērķa sasniegšanai.
3. **Liepājas pilsētas attīstības stratēģija 2008. – 2014. gadam**, kā vienu no stratēģiskajām prioritātēm ir izvirzījusi dažādu tautsaimniecības nozaru attīstību, kuras pamats ir rūpniecība, osta, tranzīts un loģistika un tūrisms. Turklāt sakārtota transporta sistēma ar to saprotot arī ostu pievedceļus ir vēl viena no stratēģijas prioritātēm.
4. **Liepājas pilsētas teritorijas plānojums, apstiprināts 2012.g.** – nosaka ostas teritorijas iedalījumu funkcionālajās zonās, kā arī ostas attīstības mērķus un perspektīvu.
5. **Liepājas pilsētas sociāli ekonomiskās attīstības programmā 2008.-2014.gadam** definēti uzdevumi ostas kravu pārvadājumu pieauguma veicināšanai.

Nozīmīgākie LR normatīvie tiesību akti, kas regulē ostu darbību:

1. LR likums „Likums par ostām”;
2. LR likums „Liepājas speciālās ekonomiskās zonas likums”- uzņēmējdarbības un ieguldījumu veikšana, rīcība ar nekustamo īpašumu un ārvalstnieku nodarbinātība;
3. LR likums „Par nodokļu piemērošanu brīvistās un speciālajās ekonomiskajās zonās” - kārtība, kādā piemērojami nodokļu atvieglojumi un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas;
4. LR likums „Muitas likums” - muitas lietas un Brīvo Zonu (BZ) darbība;
5. LR likums „Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums”;
6. LR likums „Jūras kodekss”;
7. MK noteikumi Nr. 336 „Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes nolikums”;
8. MK noteikumi par katras ostas robežu noteikšanu;
9. MK noteikumi Nr.1060 „Noteikumi par bīstamo un piesārņojošo kravu apriti un kontroli ostās”;
10. MK noteikumi Nr.455 „Kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas kārtība un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtība”;
11. Liepājas pilsētas domes saistošie noteikumi Nr.23 „Liepājas ostas noteikumi”;
12. Pāvilostas novada saistošie noteikumi „Ostas noteikumi”;

Ostu attīstība un tajās nodarbināto skaits pilotteritorijā

Pilotteritorijā atrodas divas neaizsalstošas ostas Liepājā un Pāvilostā, kas sniedz būtisku ieguldījumu vietējo pašvaldību ekonomikā, nodrošinot uzņēmējdarbības attīstību un darbavietas.

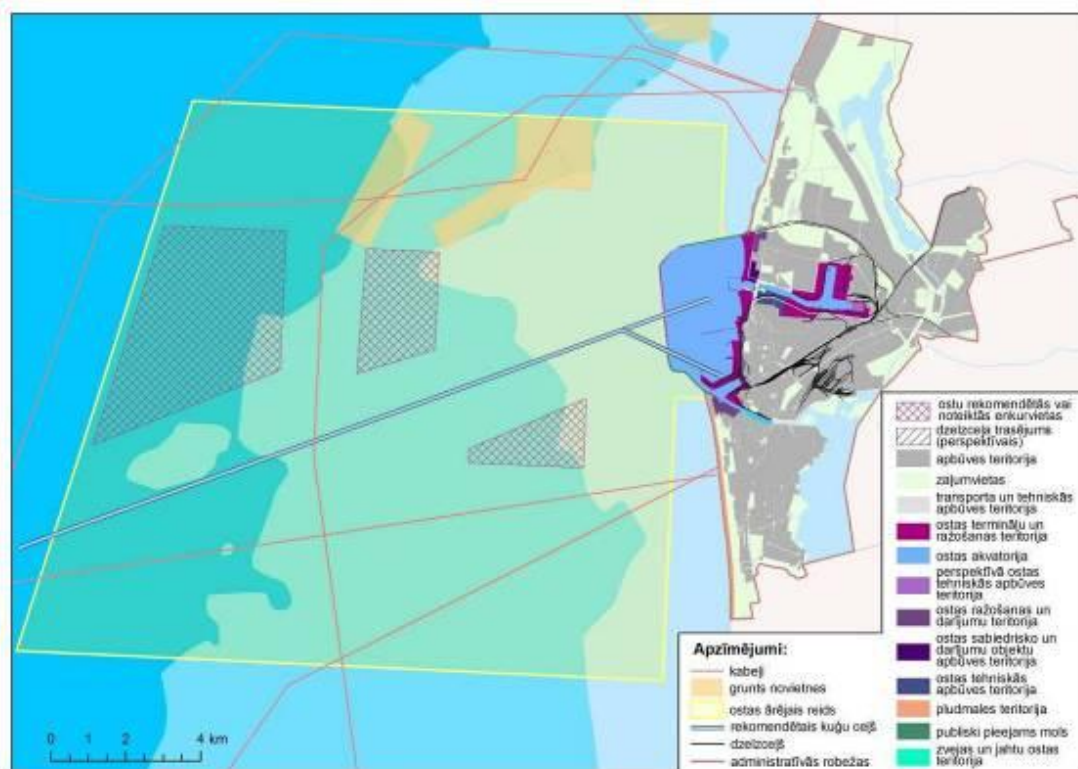
Liepājas osta

Liepājas osta ir trešā lielākā Latvijas osta, kas pamatā ir orientēta uz dažādu kravu eksporta un tranzīta pakalpojumiem. Tā ietilpst Trans-Eiropas transporta tīklā (turpmāk TEN- T) un jūras

maģistrāļu tīklā, kas ostai ļauj izmantot dažādas Eiropas Savienības finanšu programmas ostu attīstībai, it īpaši infrastruktūras uzlabošanai. Kopš 1997. gada Liepājas osta ir iekļauta Liepājas speciālajā ekonomiskajā zonā (SEZ), kas ir izveidota uz 20 gadiem. Līdz ar to uzņēmumi, kas šeit darbojas, var saņemt ne tikai muitas, akcīzes un pievienotās vērtības nodokļu 0% likmi, bet arī līdz pat 80% atlaidi no uzņēmuma ienākuma un nekustamā īpašuma nodokļiem.

2012. gadā Liepājas SEZ uzņēmumos strādāja 1711, kas ir ap 4,5% no visiem Liepājas pilsētas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Nodokļos valsts un pašvaldības budžetā Liepājas SEZ kapitālsabiedrības pārskaitījušas 11,03 miljonus latu, kas ir apmēram puse no Liepājas pilsētas gada budžeta apmēra. Ostas nodeva pilsētas budžetā sastāda 1.3 % jeb 338 613 LVL, kas paredzēts galvenokārt pilsētas infrastruktūras uzlabošanai un pilsētai nozīmīgu attīstības projektu ieviešanai.

Ostas kopējā platība aizņem 24 072,1 ha, no kuriem 385.1 ha ir sauszemes teritorija, 818.5 ha - ostas iekšējā akvatorija, 22 868,5 ha – ostas ārējais reids, kas jūrā iesniedzas apm. 18 km attālumā no krasta. Sauszemes teritorija un ostas iekšējais akvatorijs aizņem 5 % no Liepājas pilsētas platības (2.3.1.a. attēls).

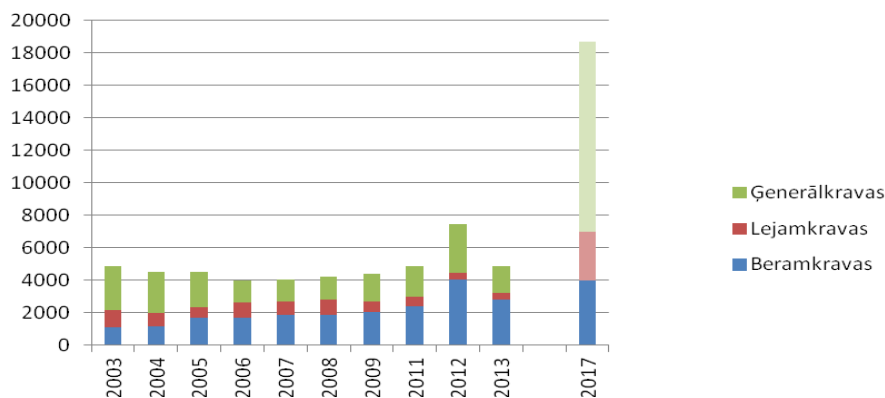
2.3.1.a. attēls. Liepājas ostas sauszemes teritorijas, akvatorijs un ārējais reids (avots: Latvijas Jūras administrācija, Liepājas pilsētas teritorijas plānojums)

Liepājas ostā pavisam ir 67 piestātnes. Piestātņu kopējais garums pārsniedz 10 000 m ar dziļumu pie piestātnēm no 4,5 – 10,5 m. Neatkarīgi no sezonas Liepājas osta mēnesī 2013. gadā apkalpoja 90-140 kuģu⁶⁸, kas ir mazāks kuģu skaits nekā pagājušā gadā.

⁶⁸ Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvalde un Liepājas osta www.liepaja-sez.lv /01.2014/

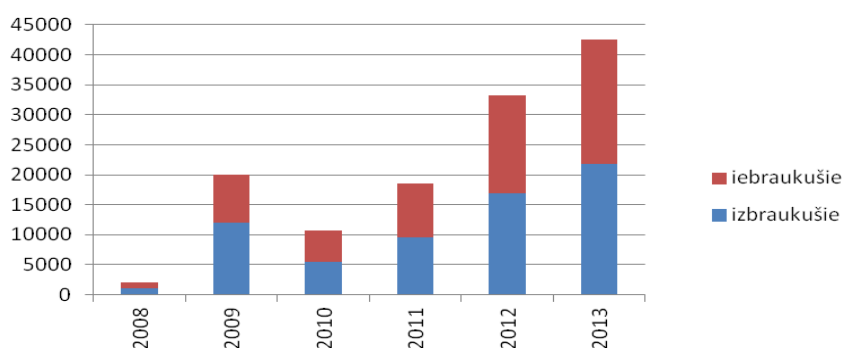
Ostā darbojas 15 stividoru kompānijas, 19 kuģu aģentūras, kravu ekspeditori, muitas brokeri un citi ostas pakalpojumu sniedzēji. Kravas uz Liepājas ostu galvenokārt tiek nogādātas, izmantojot dzelzceļu un autotransportu.

Liepājas ostas kravu pārkraušanas termināļos pārsvarā tiek pārkrautas ģenerālkraavas – kokmateriāli, metāli, kā arī beramkravas un lejamkravas. 2013. gadā kravu apgrozījums ostā bija 4,8 milj. tonnu gadā, kas ir par 35% mazāk nekā 2012. gadā (2.3.1.b. attēls). Apgrozījuma kritums ir saistīts ar uzņēmuma AS "Latvijas metalurģs" darbības pārtraukšanu, tomēr 2014. gadā osta plāno atkal kravu apgrozījuma pieaugumu līdz 6,5 milj. tonnu. Apgrozījuma pieaugumu parāda jau 2013. gada pēdējie mēneši.

2.3.1.b. attēls. Kravu apgrozījums (tūkst. tonnas/gadā) pa veidiem Liepājas ostā no 2003 - 2013. gadam noteiktās prognozes pa kravu veidiem^{69 70}

Ostā darbojas divas kravas - pasažieru prāmju līnija, kopš 2008. gada nodrošinot regulāru satiksmi ar Travemindes ostu Vācijā un kopš 2013. gada ir atklāta līnija Zascina (Vācija) – Liepāja – Ustjuga (Krievija), kas pagaidām darbojas neregulāri. Pārvadāto pasažieru skaitam ir tendence pieaugt (2.3.1.c. attēls).

2.3.1.c. attēls. Pasažieru pārvadājumu dinamika (2008 - 2013) Liepājas ostā⁷¹

⁶⁹ www.liepaja-sez.lv, 01.2014

⁷⁰ Liepājas SEZ attīstības plāns (2008 -2018)

⁷¹ www.liepaja-sez.lv, 01.2014

Liepājas osta apkalpo arī jahtas un zvejas kuģus. Jahtu ostai kopumā ir 35 jahtu vietas ar dziļumu no 4-6,5 metriem⁷². Pēdējos gados ik gadu tiek apkalpotas apmēram 300 - 370 jahtu. Jahtu ostai kopš 2008. gada ik gadu ir piešķirts tūrisma ekosertifikāts „Zilais karogs”, tomēr sliktās ūdens ekoloģiskās kvalitātes dēļ tā saņemšanai nākotnē ir apdraudēta.

Saskaņā ar Liepājas SEZ attīstības plānu Liepājas ostā kā prioritārie ostas attīstības virzieni saistībā ar telpas izmantošanu ir:

- Ostas kuģu ceļa un akvatorijas padziļināšana - brīvdostas rajona piestātnēm pieguļošajā akvatorijā līdz 12 metru atzīmei;
- Ostas dzelzceļa infrastruktūras attīstība ostas Rietumu un Ziemeļu dzelzceļa parku attīstībai, izbūvējot papildus, kravu šķirošanai paredzētus sliežu ceļus;
- Ostas hidrotehnisko būvju rekonstrukcija - Dienvidu un Ziemeļu viļņlaužu rekonstrukcija un Karostas kanāla piestātņu rekonstrukcija, un vienas piestātnes demontāža;
- Piesārņoto teritoriju sanācija;
- Kuģošanas drošības apstākļu uzlabošana.

Pāvilostas osta

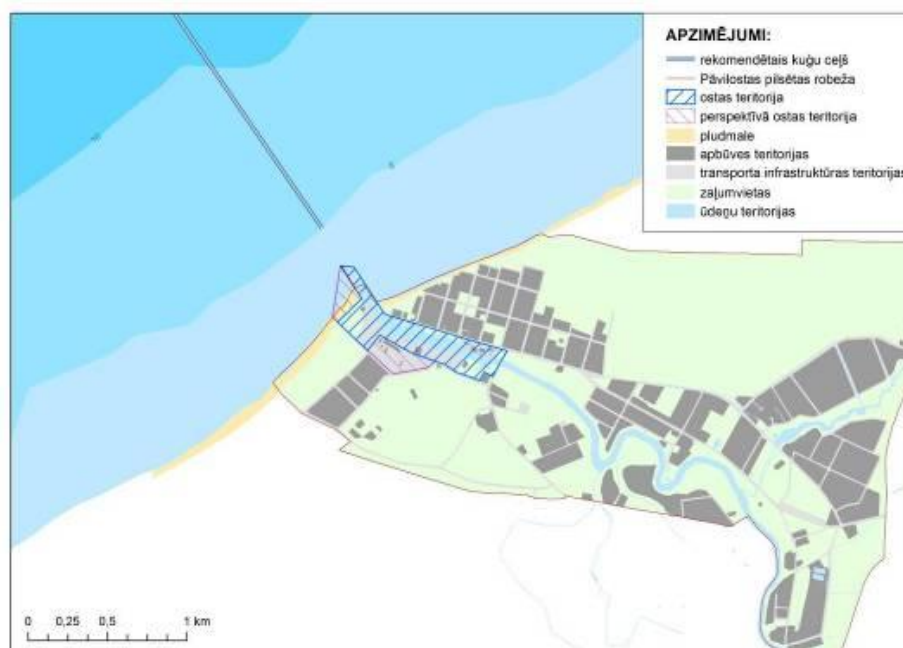
Pāvilostas osta ir viena no septiņām Latvijas mazajām ostām, vienīgā Latvijas mazā neaizsalstošā osta Baltijas jūras krastā, kas nodrošina piekrastes zvejas flotes bāzēšanos, nozvejoto zivju pārkraušanu un jahtu apkalpošanu. Ostas teritorijā ir arī nelielu kuģu remonta iespējas un tajā atrodas viens zivju apstrādes uzņēmums un degvielas uzpildes stacija.

Osta ir izvietojusies abos Sakas grīvas krastos ar kopējo platību 17,1 ha, no kuriem 11,76 ha ir sauszemes teritorija, bet 5,34 ha ir ostas akvatorija ar iekšējiem un ārējiem reidiem (sniedzoties vien nepilnus 200 m attālumā no krasta) un kuģu ceļiem ostas pieejā (skatīt 2.3.1.d. attēlu). Piestātņu dziļums ir 2,5 – 4,5 m, maksimālais atļautais kuģu garums 70 m.

Zvejas piestātņu kopējais garums Pāvilostas ostā ir ap 400 m un zivju saldētavas jauda ir 90 t diennaktī. 2012. gadā tika pārkrautas 2 tūkst. tonnu zivju, kas ir mazākais apjoms pēdējo 5 gadu laikā⁷³. Turklāt arī ostā iebraukušo piekrastes zvejas kuģu skaits ir samazinājies.

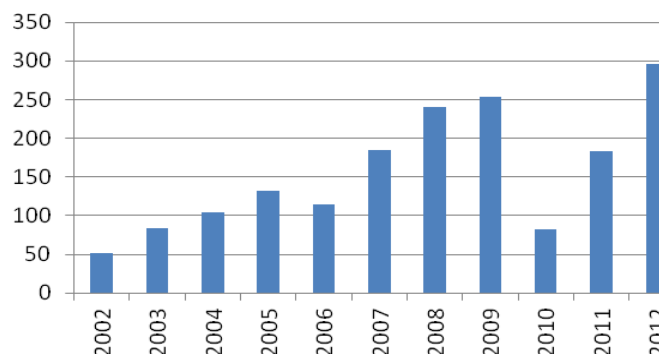
⁷² www.liepaja-sez.lv, 11.2013

⁷³ Pāvilostas novada statistika par 2012. gadu

2.3.1.d. attēls. Pāvilostas osta

Savukārt apkalpoto jahtu skaitam pēdējo gadu laikā ir tendence pieaugt (2.3.1.e.attēls). Lielākā daļa jahtu, kas ienāk ostā ir no Vācijas, Latvijas, Lietuvas, Somijas, Polijas u.c. (SIA AK Pāvilosta Marina) Ostas teritorijā atrodas divas jahtu piestātnes abos Sakas upes krastos, kopumā vietas pietiek aptuveni 30 jahtām. Jahtu ostai jau vairākus gadus ir piešķirts arī tūrisma ekosertifikāts „Zilais karogs”.

2.3.1.e.attēls. Pāvilostas ostā iebraukušo jahtu skaits no 2002. - 2012. gadam⁷⁴

Jahtu ienākšanai ostā raksturīga sezonālitate, pavasarī ienākšanas virziens ir no dienvidiem, rudens sezonā - no ziemeļiem. Pāvilostas priekšrocības ir tādas, ka tā atrodas aptuveni dienas braucienā gan no Liepājas, gan Ventspils ostām. Jahtu galvenie ceļi ir apmēram 6 jūras jūdzes no krasta.

Ostas galvenie attīstības plāni nākotnē, ko atbalsta arī Pāvilostas novada attīstības plāns saistās kā ar jahtu, tā ar zvejas kuģu apkalpošanu. Galvenās ostas attīstības prioritātes ir turpināt attīstīt ostas infrastruktūru gan tūrisma, gan zivsaimniecības vajadzībām. Tuvākajā nākotnē paredzēts izbūvēt laivu apkopes, remonta un ziemas glabāšanas parku un paplašināt ostas teritoriju.

⁷⁴ Pāvilostas novada statistika par 2012. gadu

Iespējamās konfliktsituācijas un funkcionālā sasaiste ar citiem piekrastes jūras un sauszemes lietojuma veidiem

2.3.1.a. tabula. Ostu darbības pārvaldība un plānošana - iespējamie konflikti saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un nepieciešamie risinājumi

Joma ar ko nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktu situācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
Dabas/zivju resursu aizsardzība	Ostas un kuģu ceļu padziļināšanā iegūtās grunts izgāšana var apdraudēt zemūdens biotopus un zivju nārsta vietas	<ul style="list-style-type: none"> Paplašinot vai ierīkojot jaunas grunts izgāztuves, nepieciešama sanešu plūsmas modelēšana, izvērtējot iespējamo ietekmi uz zemūdens biotopiem un zivju nārsta vietām.
Aktīvā atpūta/ūdenssports	Ūdenssporta aktivitātes vai pārvietošanās ar motorlaivām ostas teritorijā var radīt avāriju riskus, kā arī apgrūtināt kuģu satiksmi.	<ul style="list-style-type: none"> Ostu akvatorijās nepieciešams regulējums (zonējums) attiecībā uz pārvietošanos ar motorizētiem transporta līdzekļiem (motorlaivām, ūdensmotocikliem) Nav pieļaujamas dažādas ūdenssporta aktivitātes (piemēram, kaitbords, vindsērfinģis u.c.), ja tām nav speciāli noteiktas teritorijas (zonējums) vai īpašs regulējums.
Zemūdens kultūras mantojums	Vraki ostu teritorijās apdraud kuģu satiksmi, taču to izvākšanas gadījumā var tikt zaudētas kultūrvēsturiskas vērtības.	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešami risinājumi kultūrvēsturiski nozīmīgu vraku aizsardzībai vai pārvietošanai uz citu grunti ārpus ostas teritorijas
Krasta aizsardzība pret eroziju	Ostas hidrotehniskās būves var veicināt vai izraisīt krasta eroziju.	<ul style="list-style-type: none"> Plānojot jaunas ostas hidrotehniskās būves (piemēram, molus, piestātnes, viļņlaužus) nepieciešams izvērtēt to ietekmi uz gar krasta sanešu plūsmu, kā arī potenciālo ietekmi uz krasta līnijas attīstību
Militārās/aizsardzības intereses	Nesprāgusi munīcija un sprādzienbīstami vraki apdraud kuģu satiksmi	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešami risinājumi sprādzienbīstamu vraku vai kravu pārvietošanai/neitralizēšanai vai arī kuģošanas aizlieguma zonas noteikšanai

Šobrīd pilotteritorijas ietvaros būtiskas konfliktsituācijas starp ostu darbību un citiem jūras izmantošanas veidiem nav novērojamas, tomēr iespējama ietekme uz piekrastes sauszemes daļas un zemūdens dabas vērtībām, turklāt abu ostas hidrotehniskās būves būtiski pastiprina krasta erozijas procesus (skatīt 2.2.2. attēlu). Esošo grunts izgāztuvju ietekme uz zemūdens biotopiem domājams nav liela, jo tās pamatā izvietotas ārpus modelētajām rifu teritorijām. Taču iespējama ietekme uz reņģu nārsta vietām, kas aizņem visu pilotteritorijas piekrastes ūdenus zonā no 1-20 m dziļumam (skatīt 2.2.3.a. attēlu).

Aktīvās atpūtas iespējas un pārvietošanos ar peldlīdzekļiem regulē Liepājas ostā noteikumi⁷⁵, kas nosaka kuģu (t.sk. mazo kuģu un jahtu) satiksmes kārtību, piestātņu lietošanas kārtību, kā arī aizliedz ostas akvatorijā peldēties, zvejojot un makšķerēt (izņemot makšķerēšanu tam īpaši norādītās vietās un laikā), kā arī nodarbošanos ar ūdenssportu bez īpašas ostas kapteiņa atļaujas. Līdz ar to šīs darbības

⁷⁵Liepājas pilsētas domes saistošie noteikumi Nr.23 „Liepājas ostas noteikumi”

ostas teritorijā formāli tiek regulētas. Liepājas pilsētas teritorijās plānojums⁷⁶ paredz ūdensmalas attīstību, dažādojot atpūtas iespējas, vienlaikus ar ostas darbības izaugsmi un teritorijas paplašināšanos. Tas cita starpā ietver publiskās piekļuves nodrošināšanu ūdeņiem ostas teritorijā Laumas rajonā, kā arī jaunas jahtu ostas/ūdenssporta centra izveidi Vecliepājas pusē (uz D no dienvidu mola). Līdz ar to palielinās ostas darbības un aktīvās atpūtas mijiedarbība, kas prasīs pārdomātus un funkcionāli saistītus risinājumus. Pāvilstā ostas teritorija aizņem salīdzinoši nelielu platību un, lai arī formāli tā nav publiski pieejama, tomēr Pilsētas iedzīvotāju un apmeklētāju uzturēšanās tajā netiek kontrolēta un līdz ar to reāli arī tiek izmantota. Ostas teritorijā atrodas arī jahtu piestātne, kas būtībā ir publiski pieejama, taču tai nav nodalīts atsevišķs funkcionāls zonējums.

Ostu teritorijas ir nozīmīgas arī kā kultūrvēsturiskā (un kara) mantojuma vietas. Liepājas apkārtnē piekrastes ūdeņos reģistrēti vismaz 67 kuģu vraki, 2 dirižabļi, kā arī lidmašīnas, no kuriem daudzi ir nogremdēti Otrā pasaules kara laikā. Liepājas ostas teritorijā atrodas vismaz 8 vraki, bet Pāvilstas ostas akvatorijā atrodas vismaz viens kuģa vraks. Līdz ar to šeit aktuāls ir kuģošanas drošības un kultūrvēsturiskā mantojuma izpētes un saglabāšanas jautājums.

Vērtējot iespējamās konfliktsituācijas, kā arī piekrastes zonas attīstības iespējas, **pilotteritorijā ostu darbība ir funkcionāli saistāma** ar šādiem sauszemes un jūras izmantošanas veidiem (skatīt 2.3.2.b. tabulu).

2.3.2.b.tabula. Ostu darbības funkcionālā sasaiste ar jūras telpas izmantošanas veidiem pilotteritorijā

Nozare	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi	Pašvaldību funkcijas
Kuģošana	Ostu akvatorija un enkurvietas	Pašvaldība pieņem saistošos noteikumus par ostas darbību un kuģu satiksmi tajā, ieskaitot ostas akvatorijas izmantošanu
	Kuģu ceļi	Pašvaldība pieņem saistošos noteikumus par ostas darbību, ieskaitot kuģu ceļu izmantošanas kārtību ostas akvatorijā
	Ostas un kuģu ceļu padziļināšanā iegūtās grunts izgāztuves	-
Zvejniecība	Zvejas kuģu/laivu piestātnes un lomu izkraušana ostas teritorijā	Novietojumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojumā
Akvakultūra	Kuģu piestātnes akvakultūras fermu apkalpošanai ierīkošanas un uzturēšanas laikā.	-
Tūrisms un atpūta	<ul style="list-style-type: none"> Jahtu piestātnes ostas teritorijā Publiskas piekļuves vietas un aktīvās atpūtas zonas ostas teritorijā 	Novietojumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojumā
Sadales un pārvades elektrotīkli	Elektropārvades kabeļi ostas akvatorijā	Jaunu kabeļu ierīkošanu ir jāaskaņo ar pašvaldību un jāatspoguļo teritorijas plānojumā
Komunikācijas	Sakaru kabeļi ostas akvatorijā	Jaunu kabeļu ierīkošanu ir jāaskaņo ar pašvaldību un jāatspoguļo teritorijas plānojumā
Aizsardzība	Nesprāgušās munīcijas un sprādzienbīstamu vraku izvākšana	-

⁷⁶ Liepājas pilsētas dome, 2012. Liepājas pilsētas teritorijas plānojums. Paskaidrojuma raksts. Plānojuma risinājumi.

Piemērs 1: Funkcionālās sasaistes risinājums starp ostas darbību un atpūtas infrastruktūru

Liepājas ostas teritorijas attīstība, nodrošinot publisku piekļuvi ūdensmalai

Mērķis: attīstīt pilsētas ūdensmalu un tādejādi dažādot uzņēmējdarbības un atpūtas iespējas

Skaņojamās jomas (ostas darbība-tūrisms/rekreācija):

Atbilstoši Liepājas teritorijas plānojuma sadaļai „Plānojuma risinājumi” (2012) ūdensmalas attīstībai izvirzītas šādas prioritātes:

- publiskā piekļuve ziemeļu un dienvidu moliem
- publiskā piekļuve ūdeņiem ostas teritorijā „Laumas” rajonā (skatīt B attēlu)
- ostas teritorijas optimizēšana un jauna jahtu ostas/ūdenssporta centra izveide Vecliepājas pusē un pie Karaostas kanāla

Nepieciešamie funkcionālās sasaistes risinājumi:

- Ostas detālpilānojuma izstrāde, norādot publiski pieejamās teritorijas un to funkcijas, t.sk. ostas akvatorijas daļas, kur pieļaujamas ūdenssporta aktivitātes
- Grozījumi Liepājas pilsētas domes saistošie noteikumi Nr.23 „Liepājas ostas noteikumi”, nosakot publiski pieejamās vietas un tur pieļaujamās darbības.

Pašvaldības loma:

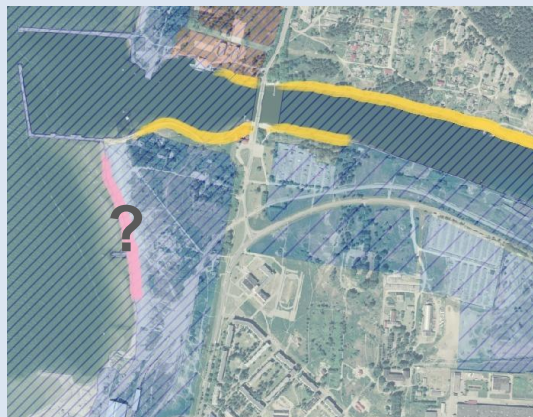
- Publiskas diskusijas organizēšana
- Detālpilānojuma izstrāde sadarbībā ar Liepājas ostas pārvaldi
- Domes saistošo noteikumu grozījumu izstrāde un pieņemšana

Esošie teritorijas plānojuma risinājumi:

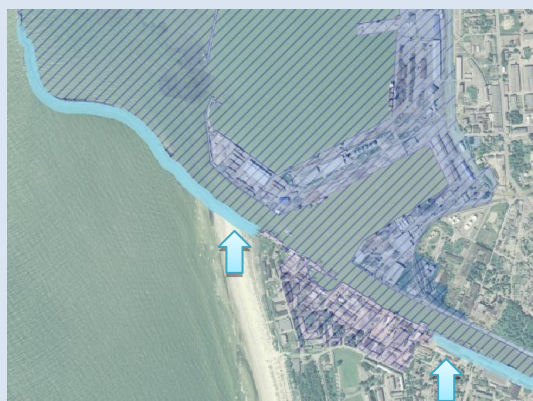
- Liepājas teritorijas plānojuma (atļautās) izmantošanas grafiskajā daļā jau ir veiktas izmaiņas, mainot ostas teritorijas robežas un tādejādi nodrošinot publisku pieeju dienvidu un ziemeļu moliem (C attēls - pieeja Dienvidu molam), kā arī ūdensmalai Karostas kanālā.

A Liepājas ostas teritorija (zilais šrafējums) un vietas, kur organizējama publiska piekļuve ūdensmalai (sarkanie apļi)

B „Laumas” rajons un teritorijas plānojumā paredzētās publiski pieejamās teritorija ūdensmalā, kur nepieciešams labiekārtojums (iezīmēts ar dzeltenu), iespējamā peldvieta (iezīmēts ar rozā)

C Ar teritorijas plānojumu nodrošināta publiska piekļuve dienvidu molam un zvejas un jahtu ostai (iezīmēts ar zilu)

2.3.2. Zvejniecība un zivju apstrāde

Zvejniecība un zivju apstrāde ir divas no trim zivsaimniecības nozares apakšnozarēm, kuru attīstību Latvijā pamatā nosaka vienotā **ES Kopējā zivsaimniecības politika (KZP)**. Tās galvenais mērķis ir nodrošināt, lai zivsaimniecība būtu ekoloģiskas, ekonomiski un sociāli ilgtspējīgas nozares, kas sarūpē veselīgu pārtiku ES iedzīvotājiem⁷⁷. Tāpat politika zvejniecību vēlas attīstīt kā dinamisku nozari, kas nodrošina pietiekami augstu dzīves līmeni ar zveju saistītos reģionos. KZP balstās uz piesardzības principu, atzīstot, ka tai ir ietekme uz jūras ekosistēmu.

Zvejniecības un zivju apstrādes attīstību Latvijā, kā arī pilotteritorijā nosaka vairāki nacionāla un reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti saskaņā, ar kuriem tiek piešķirts Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (turpmāk – EJZF) finansējums. Nacionālie politikas plānošanas dokumenti, kas saistīti ar zivsaimniecību:

1. **Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam.** Nosaka, ka stratēģiski zivsaimniecības attīstība un saglabāšana piekrastē ir atbalstāma ne vien sociāli ekonomisku apsvērumu dēļ, bet arī kultūrvēsturiskās ainavas un dzīvesveida saglabāšanas dēļ.
2. **Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020. gadam.** Nosaka stratēģisku atbalstu zivsaimniecībai, kā vienai no eksportējošai un ražojošai tautsaimniecības nozarei, kurai nepieciešams valstisks atbalsts nozares efektivizācijai, t.sk., iekārtu iegādei, modernizācijai un jaunu produktu attīstībai u.c. vienlaicīgi samazinot nozares ietekmi uz vidi (tajās skaitā arī uz jūras vidi).
3. **Rīcības programma Zivsaimniecības attīstība 2014.-2020.gadam (projekts)**, aptver tās jomas zivsaimniecībā, kurās vajadzību risināšanai iespējams piesaistīt EJZF finansējumu vienlaicīgi ņemot vērā augstākminētos ES un nacionālos stratēģiskos politikas dokumentus.

Galvenie LR normatīvie akti, kas regulē zivsaimniecības nozari un ar to saistīto uzņēmējdarbības jūrā un piekrastē:

1. LR likums "Zvejniecības likums";
2. LR Likums „Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu un zemnieka vai zvejnieka saimniecību”;
3. LR likums „Aizsargjoslu likums”;
4. MK noteikumi Nr.296 „Noteikumi par rūpniecisko zveju teritoriālajos ūdeņos un ekonomikas zonas ūdeņos”;
5. MK noteikumi Nr.1375 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību piekrastes ūdeņos”;
6. MK noteikumi Nr.359 „Licencētās rūpnieciskās zvejas kārtība”;
7. MK noteikumi Nr.1015 "Kārtība, kādā izsniedz speciālo atļauju (licenci) komercdarbībai zvejniecībā, kā arī maksā valsts nodevu par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu”;
8. MK noteikumi Nr.503 „Noteikumi par zivju izkraušanas kontroli un zivju tirdzniecības un transporta objektu, noliktavu un ražošanas telpu pārbaudi”;
9. MK noteikumi Nr.188 „Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība”;
10. MK noteikumi Nr.466 „Kārtība, kādā nosaka un veic vides sakopšanas darbus, kas kompensē zivju resursiem nodarītos zaudējumus”;

⁷⁷ Eiropas komisija, <http://ec.europa.eu/>, 05.2014.

11. MK noteikumi Nr.675 „Nelikumīgi izmantoto aizliegtu zvejas rīku un līdzekļu un nelikumīgi izmantoto nemarkēto zvejas tīklu iznīcināšanas kārtība”;
12. MK noteikumi Nr.918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību”;
13. MK noteikumi Nr.192 „Kārtība, kādā izsniedz atļaujas (licences) zvejai īpašos nolūkos un zinātniskās izpētes nolūkos” nosaka atļaujas iegūšanas kārtību, ja nepieciešams iegūt vaislas zivis zivju resursu atražošanas nodrošināšanai;
14. MK noteikumi Nr.1498 „Makšķerēšanas noteikumi” nosaka kārtību, kādā LV ūdeņos var nodarboties ar makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medībām;
15. MK noteikumi Nr.236 „Zvejas un akvakultūras produktu tirgus intervences pasākumu administrēšanas un uzraudzības kārtība”;
16. MK noteikumi Nr.276 „Noteikumi par zvejas un akvakultūras produktu ražotāju grupu atzīšanas kritērijiem un atzīšanas kārtību, darbības nosacījumiem un darbības kontroli”.

Zivsaimniecības nozare ir svarīga tautsaimniecības nozare visā pilotteritorijā. Ja zivju apstrādes uzņēmumi ir izvietojušies Liepājā un Pāvilostā tuvāk ostām, tad zvejnieku uzņēmumi un pašpatēriņa zvejnieki ir sastopami visā pilotteritorijas piekrastē, lai gan pilsētās tie koncentrējas vairāk. Savukārt akvakultūras uzņēmumi, kas nodarbotos ar jūras akvakultūru nav vēl izveidoti, lai gan šī zivsaimniecības nozare nākotnē varētu sākt attīstīties. Vairāk par iespējamo jūras akvakultūras attīstību skatīt 2.5. nodaļā.

Zivsaimniecības nozarē strādājošo skaits pēdējo gadu laikā visā Kurzemes rietumu piekrastē ir bijis samērā stabils⁷⁸. Pilotteritorijā zivsaimniecībai kā nozarei svarīgāka loma ir Pāvilostas novadā, kur darbojas ap 50 mazie un vidējie ar zivsaimniecību saistīti uzņēmumi ar vidējo strādājošo skaitu 9 darbinieki. Arī lielākais darba devējs novadā (ap 66 darba vietas) ir SIA N- STARS, kas nodarbojas ar zvejniecību un zivju saldēšanu, bet piekrastes zvejniecību nodarbojas deviņi zvejniecības mazie uzņēmēji⁷⁹. Liepājas pilsētā un Medzes pagastā zivsaimniecības nozarei nav tik noteicoša saimnieciskā loma, lai gan no zivsaimniecības viedokļa Liepājas pilsēta tiek uzskatīta par zivsaimniecībai nozīmīgu teritoriju. Liepājas pilsētā ir ap 30% no visiem valsts zvejniecības uzņēmumiem un 8% zivju apstrādes uzņēmumu, bet Liepājas osta pēc izkrauto zivju apjoma ierindojas pirmajā trijniekā valstī⁸⁰. Statistikas dati liecina, ka 2012. gadā visā Latvijā 108 cilvēki bija nodarbināti zvejniecībā piekrastes ūdeņos, 442 - aiz piekrastes ūdeņiem, zivju apstrādē 5781⁸¹.

Zvejniecību regulējošie normatīvie akti to iedala komerciālajā zvejā piekrastes ūdeņos un aiz piekrastes ūdeņiem Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī un pašpatēriņa zvejā piekrastes ūdeņos. Piekrastes pašvaldība saskaņā ar normatīvajiem aktiem un pašvaldību noteikto zvejas tiesību nomas piešķiršanas kārtību izlemj un slēdz līgumus ar rūpnieciskās zvejas tiesību nomniekiem, bet zvejai aiz piekrastes ūdeņiem licenci/atļauju un tiesības nomas līgumu slēdz Zemkopības ministrija. Rūpnieciskās zvejas atļaujas saņemšanas kārtību un rūpnieciskās zvejas tiesību nomnieku skaits 2013.gada beigās pilotteritorijas pašvaldības skatīt (skat. 2.3.2.a tabulu).

⁷⁸ *BaltSeaPlan: Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012*

⁷⁹ *Pāvilostas novada interneta mājas lapa: www.pavilostasnovads.lv, 2014*

⁸⁰ *Rīcības programma Zivsaimniecības attīstība 2014.- 2020.gadam*

⁸¹ *Zemkopības ministrija, 2014*

2.3.2.a. Iesaistītās institūcijas un to loma rūpnieciskās zvejas atļaujas saņemšanai

Zvejas veids	Zvejas teritorija	Zemkopības ministrija	Piekrastes pašvaldība	Valsts Vides dienests
Pašpatēriņa	Piekrastes ūdeņos	-	Slēdz līgumu ar zvejnieku par rūpnieciskās zvejas tiesību nomu tai pieguļošajos piekrastes ūdeņos nosakot rūpniecisko zvejas rīku veidu un/vai nozvejas limitiem	Izsniedz zvejniekam zvejas licenci/atļauju zvejai saskaņā ar pašvaldības līgumā
Komerczveja	Piekrastes ūdeņos	Zvejniekam izsniedz komerczvejas licenci		
Komerczveja	Aiz piekrastes ūdeņiem	Izsniedz komerczvejas licenci, slēdz līgumu ar zvejnieku par rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un nosaka rūpniecisko zvejas rīku skaitu un/vai nozvejas limitu katram kuģim	-	-

Kurzemes piekrastē dominē pašpatēriņa zveja. Pašpatēriņa zvejnieku skaits Kurzemes piekrastē pēdējo gadu laikā ir svārstījies, bet kopumā tas ir nedaudz palielinājies visās piekrastes pašvaldībās, 2009. gadā Liepājā bija 17 pašpatēriņa zvejas nomnieku skaits un Pāvilostas novadā - 41⁸², bet 2013. gadā Liepājā bija 24 un Pāvilostas novadā - 74. Piekrastes komerczvejas uzņēmumu piekrastē ir maz (2.3.2.b tab.). Ekonomiski konkurētspējīgāki ir tie uzņēmumi, kam ir iespējas nozvejotās zivis uzglabāt privātajā saldētavā, tādējādi pārdodot tās brīdī, kad cena ir izdevīgāka, vai arī, kas nozvejoto lomu paši spēj nokūpināt, tā gūstot no zvejas ievērojami lielākus ienākumus, nekā pārdodot svaigas zivis.

2.3.2.b. tabula. Rūpnieciskās zvejas tiesību nomnieku skaits 2013. gada beigās pilotteritorijā^{83 84}

	Pāvilostas novads	Grobiņas novada Medzes pagasts	Liepājas pilsēta
Pašpatēriņa zvejai piekrastes ūdeņos	74	17	24
Komerczvejai piekrastes ūdeņos	7	2	9
Komerczvejai aiz piekrastes ūdeņiem	3	0	14

Gan pašpatēriņa, gan komerczveja piekrastē norit LR piekrastes ūdeņos līdz 20 m dziļumam. Visā Kurzemes piekrastē pārsvarā tiek zvejots, izmantojot pasīvus zvejas rīkus – zivju tīklus, zivju murdus, zivju āķus. Lielākā daļa no piekrastes zvejas laivām ir airu laivas bez motora vai arī tiek izmantots nelielas jaudas piekarināmais motors. Salīdzinot ar atklāto jūru, piekrastes zvejnieki ir vairāk piesaistīti noteiktai zvejas vietai. To pirmkārt nosaka zvejas rīku limits, kas attiecas tikai uz konkrētas pašvaldības robežām, otrkārt, zvejnieku rīcībā esošie peldlīdzekļi pārsvarā nav piemēroti lielu attālumu pārvarēšanai. Augstāka zvejas intensitāte ir apdzīvoto vietu tuvumā. Pilotteritorijā nozīmīgākie zvejniecības „centri” ir pie Pāvilostas un Liepājas.

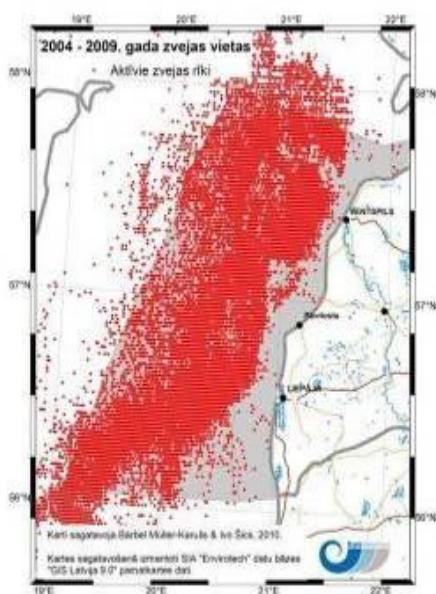
Zveja aiz piekrastes ūdeņiem notiek sākot ar 20m dziļuma izobātu. Latvijas zvejas flote Baltijas jūras atklātajā daļā izmanto trīs zvejas metodes: pelaģisko trali (aktīvā zvejas metode, tralis velkot nepieskaras gruntij); grunts trali (aktīvā zvejas metode, tralis velkot iet pa grunti) un grunts tīklus (pasīvā zvejas metode). Katra no augstāk minētajām zvejas metodēm ir paredzēta noteiktu zivju sugu ķeršanai. Ar grunts tīkliem kā mērķsugas tiek zvejotas menca un akmeņplekste, ar pelaģisko trali

⁸² BaltSeaPlan: Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012

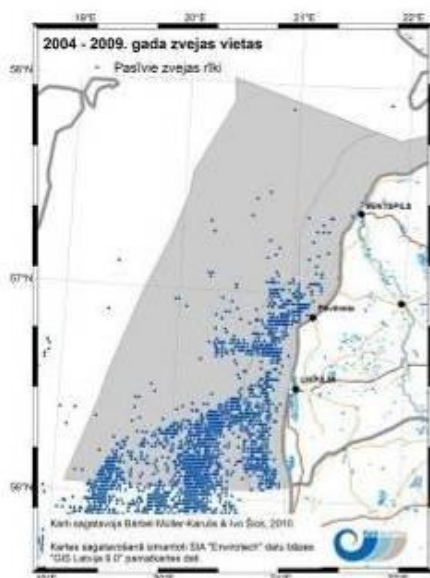
⁸³ Zivsaimniecības gada grāmata 2013, 17. Gads, BIOR, 2014

⁸⁴ Valsts vides dienests, Liepājas reģionālā vides pārvalde, 2014

galvenokārt brētliņa, savukārt ar grunts trali – menca un plekste. Zvejā ar grunts trali ir svarīgi kāda tipa grunts atrodas jūras dzelmē. Tas nav piemērots izmantošanai uz akmeņainas grunts, kur trali var saplēst, kā arī nodarīt kaitējumu zemūdens biotopiem. Līdz ar to zveja ar šiem zvejas rīkiem notiek tikai vietās ar „mīkstu” grunti. Šādi rajoni, kas īpaši piemēroti zvejai ar grunts trali, Latvijas EEZ ūdeņos ir tikai trīs, no kuriem divi atrodas iepretim pilotteritorijai starp Liepāju un Akmeņragu (skatīt. 2.2.2. (A) attēlu). Zveja ar pelāģiskajiem traliem notiek gandrīz visā Latvijas EEZ, izņemot vietas, kur dominē zveja ar pasīvajiem zvejas rīkiem (grunts tīkliem) (2.3.2. (B) attēls). Zvejai ar pasīvajiem rīkiem vairāk tiek izmantotas teritorijas ar akmeņainu grunti, kas nodrošina lielāku bioloģisko daudzveidību un līdz ar to arī lielāku zivju koncentrāciju noteiktās sezonās, turklāt akmeņaina grunts neierobežo grunts tīklu izmantošanu. Savukārt vietās, kur norit tralēšana ar aktīvajiem zvejas rīkiem, grunts tīkli var būt būtisks traucējums. Šādas akmeņainas grunts izplatītas arī pilotteritorijā uz ziemeļiem no Liepājas līdz Pāvilstai, kur arī vērojama augstāka zvejas intensitāte, izmantojot grunts tīklus.

A

B

2.3.2. attēls. Zvejas aktu izvietojums 2004.-2009.gadā Latvijas teritoriālajos un EEZ ūdeņos (A – zveja ar traliem, B – zveja ar grunts tīkliem)⁸⁵

2013. gada beigās zvejai aiz piekraste ūdeņiem bija pilnvaroti 68⁸⁶ zvejas kuģi, bet piekrastes ūdeņos -628 laivas. Salīdzinot ar 2004.gada datiem, kad Baltijas jūras atklātajā daļā kopā zvejoja 147 kuģi, 2013.gadā kuģu skaits bija samazinājies apmēram uz pusi. Flotē dominē traleri, savukārt tīklu zvejas kuģu ir gandrīz trīs reizes mazāk⁸⁷. Izmēru ziņā Baltijas jūras flotē dominē 24 - 40m gari zvejas kuģi. Puse kuģu (52%), ir 20-30 gadu veci, bet apmēram trešdaļa flotes kuģu ir pat vairāk kā 30 gadu veca. Lai sasniegtu „Latvijas zvejas flotes kapacitātes sabalansēšanas plāna 2008. - 2013. gadam” mērķi, zvejas kuģu skaita samazināšana ir turpinājusies arī pēdējo gadu laikā.

⁸⁵ BaltSeaPlan: Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012

⁸⁶ Zemkopības ministrija, 2014

⁸⁷ Zemkopības ministrija, www.zm.gov.lv, 2013

Latvijas zivsaimniecības politikai arī turpmāk būtu jāveicina skaitā nedaudzu, bet ekonomiski spēcīgu piekrastes zvejas uzņēmumu attīstība⁸⁸. Tajā pašā laikā nozīmīgs potenciāls ir arī amatierzvejai (makšķerēšanai un zemūdens medībām), kas var attīstīties par pieprastu tūrisma veidu piekrastes pašvaldībās un tādējādi veicināt vietējo ekonomiku.

iespējamās konfliktsituācijas un funkcionālā sasaiste ar citiem piekrastes jūras un sauszemes lietojuma veidiem

2.3.2.c. tabula. Zivsaimniecības pārvaldība un plānošana – iespējamie konflikti saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un vietējo pašvaldību funkciju izpildi

Jomas ar ko nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
Ostu darbība un kuģu satiksme	Zveja ostu akvatorijās un uz kuģu ceļiem var radīt avāriju risku	<ul style="list-style-type: none"> Ostu akvatorijās zveja nav pieļaujama Piekrastes zveju nepieciešams organizēt tā, lai netiktu radīti draudi drošībai, novēršot zvejas aktivitātes uz intensīvi izmantotiem kuģu ceļiem un ostu enkurvietās
Tūrisms/atpūta pludmalē	Pašpatēriņa zvejas lomu izkraušana piekrastē var radīt traucējumu pludmales apmeklētājiem	Atsevišķās vietās var būt nepieciešams organizēt telpu zvejas lomu izkraušana
Piekrastes makšķerēšana	<ul style="list-style-type: none"> Piekrastes makšķerēšana, īpaši no laivām var traucēt piekrastes zvejai Makšķernieki no krasta var traucēt citus pludmales apmeklētājus 	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešams nodalīt zonas, kas piemērotas piekrastes makšķerēšanai, novēršot konfliktus ar piekrastes zveju un citiem pludmales apmeklētājiem
Dabas aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> Palielināts putnu piezvejos risks migrācijas, ziemošanas un spalvu mešanas laikā Pašpatēriņa zvejas lomu izkraušanas vietās var tikt ietekmēti (izbraukāti) un degradēti piekrastes ekosistēmu pakalpojumi (aizsardzība pret eroziju/rekreācijas u.c.) 	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešamas organizēt/ierobežot piekrastes zvejas aktivitātes nozīmīgās migrējošo/ziemojošo putnu koncentrācijas vietās, kā arī spalvu mešanas laikā Lomu izkraušanas vietās nepieciešams piemērotu infrastruktūru/ pievadceļus un/vai nobrauktuves, lai novērstu kaitējumu piekrastes biotopiem
Zemūdens kultūrvēsturiskais mantojums	Zvejas rīki (tīkli, traļi) var nodarīt bojājumus vai iznīcināt zemūdens kultūras matojuma artefaktus, kā arī var tikt sabojāti paši zvejas rīki	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešams noteikt zvejas ierobežojumus vietās, kur ir reģistrēti aizsargājami kuģu vraki

Pilotteritorijā konflikts starp zvejniecību un ostu darbību ir atrisināts, aizliedzot jebkura veida zveju un makšķerēšanu ostu teritorijā, kā to nosaka Liepājas un Pāvilostas ostu noteikumi. Taču zveja uz kuģu ceļiem būtībā netiek regulēta, kaut arī pie pašreizējās zvejas aktivitātes būtiski konflikti netiek novēroti. Pilotteritorijā nav arī būtisku konfliktu starp piekrastes zvejniekiem un atpūtniekiem pludmalē, ieskaitot ūdenssporta aktivitātes. Tomēr, ņemot vērā šo aktivitāšu popularitātes pieaugumu, īpaši Pāvilostas apkārtnē, perspektīvā varētu rasties nepieciešamība tā nodalīt no piekrastes zvejas teritorijām ar zonējuma palīdzību. Labiekārtotu nobrauktuju trūkums, kuras varētu izmantot zvejas laivu un lomu transportēšanai, rada slodzi uz kāpu biotopiem, īpaši posmā no Šķēdes līdz Akmensragam. Stāvkrasta posmā no Pāvilostas līdz Labragam zvejas laivu un lomu nogādāšanu

⁸⁸ BaltSeaPlan: Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012

krastā ierobežo stāvkrasta reljefs un tas ir iespējams tikai atsevišķās vietās, piemēram, nobrauktuvēs pie apdzīvotām vietām, kā pie upju iztekām, tādēļ šajās vietās būtu īpaši svarīgi nodrošināt atbilstošu labiekārtojumu. Attiecībā uz zemūdens kultūras mantojumu, zvejnieki pārzina iespējamās vraku vietas, tādēļ zvejnieku vidū nav izteiktas bažas par iespējamu zvejas rīku bojāšanu vai apdraudējumu vrakiem.

No piekrastes un jūras funkcionālās sasaistes nodrošināšanas viedokļa, nacionālā līmenī nav sakārtots tiesiskais ietvars piekrastes zvejas lomu nogādāšanai krastā ārpus ostām. Šobrīd pašvaldības zvejniekiem izsniedz atļaujas iebraukšanai pludmalē, tomēr LR „Aizsargjoslu likums” aizliedz ar mehāniskajiem transporta līdzekļiem pārvietoties ārpus autoceļiem, pludmalē, meža un lauksaimniecības zemēs, ja vien tas nav nepieciešamas teritorijas apsaimniekošanai vai uzraudzībai. Tā kā zvejas lomu nogādāšana krastā nav traktējama kā teritorijas apsaimniekošana, to nevar uzskatīt par tiesiski pamatotu atļauju⁸⁹.

Tomēr pašvaldību atbildība ir pievadceļu un nobrauktuvju plānošana un piemērotas infrastruktūras nodrošināšana un uzturēšana, kam pašvaldībai nākotnē jāpievērš vairāk uzmanības, izvērtējot zvejnieku vajadzības un atrašanās vietas.

Pašvaldību loma piekrastes zvejniecības attīstībai ir raudzīties, lai zvejniekiem būtu pieejam piemērota infrastruktūra ostu teritorijās, jo ostas teritorijas izmantošana tiek regulēta ar pašvaldību saistošajiem noteikumiem.

Lai sabalansētu zvejnieku intereses piekrastē ar citiem izmantošanas veidiem, kad to intensitāte ir pieaugusi un ir novērojamas savstarpējas konfliktsituācijas vai rodas drošības riski, pašvaldības var veikt intensīvāk izmantoto pludmaļu zonējumu. Lai gan šobrīd šādi zonējumi ir gan Pāvilostas pilsētas, gan Liepājas pilsētas pludmalēs, tomēr zvejnieku intereses tajos vēl nav iekļautas.

2.3.2.d. tabula. Zivsaimniecības funkcionālā sasaiste ar jūras telpas (un piekrastes sauszemes daļas) izmantošanas veidiem pilotteritorijā

Nozare	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi	Pašvaldību funkcijas
Apbūve	Piekrastes transporta infrastruktūra (pievadceļi, nobrauktuves) piekrastes zvejas lomu un laivu nogādāšanai krastā	<ul style="list-style-type: none"> • Pievadceļu un nobrauktuvju plānošana novietojumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojums; • Pašvaldības nodrošina pievadceļu un nobrauktuvju ierīkošanu/uzturēšanu
Ostu darbība	Zvejas kuģu piestātnes un lomu izkraušanas vietas	<ul style="list-style-type: none"> • Novietojumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojums; • Pašvaldība pieņem saistošos noteikumus par ostas darbību, arī piestātņu izmantošanas kārtību
Tūrisms un atpūta	<ul style="list-style-type: none"> • Jūras piekrastei vien raksturīgi tūrisma produkti – makšķerēšana no laivas un makšķerēšana no krasta; • Jūras zivju tirdzniecība 	<ul style="list-style-type: none"> • Pludmales izmantošanas plānojums/zonējums • Tūrisma produkta attīstības plānošana pašvaldībā • Tirdzniecības vietu plānošana un labiekārtošana

⁸⁹ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Dabas aizsardzības departaments, 2014

Piemērs 2: Funkcionālā sasaistes risinājums starp piekrastes zvejniecību un transporta apbūves infrastruktūru

Problēmsituācija:

Šobrīd LR tiesiskajā ietvarā nav noteiktas kārtības, kādā veidā un kādās vietās piekrastes zvejnieki drīkst izkraut un nogādāt zvejas lomus krastā. Aizsargjoslu likums aizliedz ar mehāniskajiem transporta līdzekļiem pārvietoties ārpus autoceļiem, pludmalē, meža un lauksaimniecības zemēs, ja vien tas nav nepieciešamas teritorijas apsaimniekošanai vai uzraudzībai un lai arī zvejniecība nav definējama kā teritorijas apsaimniekošanas pasākums, pašvaldības tomēr izsniedz atļaujas iebraukšanai krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē zvejniekiem lomu nogādāšanai krastā.

Mērķis – nodrošināt piekrastes zvejnieku lomu izkraušanu un nogādāšanu krastā, negatīvi neietekmējot piekrastes kāpu biotopus, tūrisma un rekreācijas vietas.

Nepieciešamie funkcionālās sasaistes risinājumi

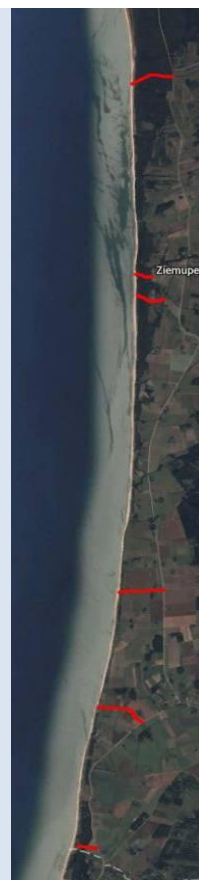
- noteiktu zvejas lomu izkraušanas un izvešanas vietu plānošana
- infrastruktūras ierīkošana, kas ir piemērota ne vien zvejas lomu izkraušanai un izvešanai, bet arī zvejas laivu izvilksšanai un transportam;
- turklāt infrastruktūra tiek plānota ņemot vērā dabas vērtības (aizsargājamās krastu biotopus) un dabas procesus piekrastē (erozija, smilšu sanešus u.tml.)
- sabalansēt atpūtnieku un zvejnieku intereses;

Pašvaldības loma:

- zvejas lomu izkraušanas vietu plānošana;
- infrastruktūras plānošana, izvērtējot ne vien zvejniekiem un citu nozaru (drošības, apsaimniekošanas) nepieciešamās funkcijas, bet arī dabas vērtības un dabas apstākļus piekrastē un jūrā;
- infrastruktūras ierīkošana un uzturēšana;
- infrastruktūras izmantošanas noteikumu izstrāde ar mērķi nodrošināt infrastruktūras ilglaicīgāku pastāvēšanu un novērst konfliktsituācijas ar citiem iespējamajiem infrastruktūras izmantotājiem

Esošie teritorijas plānojuma risinājumi pilotteritorijā:

- Pāvilostas novada teritorijas plānojumā (2012-2024) ir plānotas nobrauktuves uz jūru (kopumā 16) un vienā no tām ir izbūvēta piemērot infrastruktūra, lai gan tā sākotnēji nav bijusi domāta zvejnieku vajadzībām (B attēls).

A Pāvilostas novadā plānotās nobrauktuves uz jūru posmā no Grobiņas novada robežas līdz Ziemupes dabas liegumam

B labiekārtota nobrauktuve uz jūru Pāvilostā Tirgus ielas galā (foto: V. Ģēģere)

2.3.3. Tūrisms un atpūta

Tūrisma nozares nacionāla mēroga plānošanas un attīstības dokuments ir Tūrisma attīstības valsts aģentūras (TAVA) izstrādātā **Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010.-2015.gadam**. Šajā dokumentā analizētas tūrisma nozares attīstības tendences, izvirzīti attīstības mērķi, kā arī noteikti stratēģiskie tūrisma pamatprodukti. Stratēģijā ir novērtēts Latvijas piekrastes sniegtais potenciāls - garā krasta līnija un smilšainās pludmales, norādot to starp Latvijas tūrisma nozares stiprajām pusēm, piekrastes kūrorti noteikti kā nozīmīgs kultūras un dabas tūrisma resurss, tomēr sīkāk to iespējamā attīstība nav analizēta un netiek izvirzīti stratēģiski attīstības mērķi vai plāni saistībā tieši ar piekrastes un jūras teritorijām.

Nozīmīgākie LR normatīvie akti, kas regulē tūrisma attīstību piekrastē:

1. LR likums „Tūrisma likums”
2. LR likums „Aizsargjoslu likums”
3. MK noteikumi Nr. 353 „Noteikumi par tūrisma operatora, tūrisma aģenta un klienta tiesībām un pienākumiem, kompleksa tūrisma pakalpojuma sagatavošanas un īstenošanas kārtību, klientam sniedzamo informāciju un naudas drošības garantijas iemaksas kārtību”
4. Liepājas pilsētas domes lēmums Nr.17, saistošie noteikumi Nr.4 „Liepājas pilsētas pludmales lietošanas un apsaimniekošanas noteikumi”

Reģionālā līmeņa plānošanas dokumentos - **Kurzemes plānošanas reģiona telpiskajā (teritorijas) plānojumā 2006.-2026. gadam**, ko izstrādāja KPR sadarbībā ar Latvijas Universitāti, tūrisma nozarei paredzēta nozīmīga loma lauku teritoriju sakārtošanā un attīstības veicināšanā. Paplašinot piedāvāto tūrisma pakalpojumu dažādību, uzlabojot infrastruktūru un nodrošinot integrētu pieeju tūrisma pakalpojumu sniegšanā, iecerēts pagarināt tūrisma sezonu un gūt papildus ienākumus. Stratēģija paredz pievērst īpašu uzmanību jūras un jūras līča piekrastes teritorijai, attīstot to kā tūristu piesaistes un atpūtas zonu, nenodarot kaitējumu apkārtnē. Starp tūrisma veicināšanai piekrastē uzskaitījumiem uzdevumiem minēti tādi kā ūdenstransporta pietātņu izbūve jūras piekrastē, nolietotās dzelzceļa sliežu ceļu infrastruktūras un pasažieru dzelzceļa satiksmes atjaunošana, sabiedriskā transporta satiksmes optimizācija.

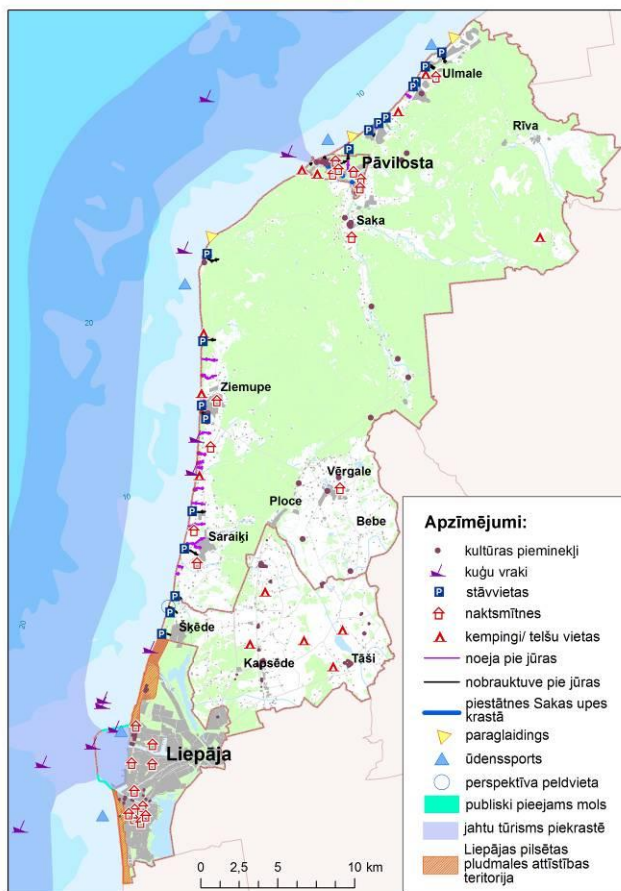
Tūrisma nozares koordinēšanai reģionālā līmenī Kurzemes tūrisma asociācija izstrādājusi „**Kurzemes tūrisma attīstības plānu 2011.-2015. gadam**”, kas ietver vīzijas, prioritātes, mērķus, uzdevumus, kā arī rīcības plānu un rokasgrāmatu tūrisma pakalpojumu attīstībai.

Pilotteritorijā ietilpstošās pašvaldībās tūrisma nozarei ir nozīmīga loma teritorijas attīstības plānojumos. Pilotteritorijā tūrismam nozīmīgas vietas skatīt 2.3.3. attēlā.

Tūrisms un atpūta Liepājas pilsētā

Saskaņā ar „**Liepājas pilsētas attīstības stratēģiju 2008.-2014. gadam**”, viens no Liepājas pašvaldības stratēģiskajiem mērķiem ir veidot Liepāju kā kūrorta pilsētu, kurai jāklūst par Baltijas jūras reģiona un Eiropas mēroga kultūras, tūrisma un atpūtas centru, tādējādi veicinot valsts policentrisku un līdzsvarotu attīstību un sekmējot tās starptautisku atpazīstamību. Lai uzlabotu Liepājas sasniedzamību Baltijas jūras reģionā, pašvaldība ir izvirzījusi vairākus uzdevumus, tostarp realizēt ostas infrastruktūras attīstības projektus (pievedceļu izbūve, dzelzceļa sistēmas pilnveidošana, akvatorijas padziļināšana, viļņlaužu (molu) rekonstrukcija, komunikāciju sistēmu attīstība), atjaunot prāmju satiksmi ar citām Baltijas jūras pilsētām, veicināt starptautiskas jahtu ostas attīstību.

Tūrisma nozares attīstība ir izvirzīta kā viena no Liepājas pašvaldības rīcības prioritātēm, īpašu uzmanību pievēršot tieši piekraste teritorijām. Liela uzmanība tiek pievērsta ūdensmalu potenciāla izmantošanai. Ūdensmalu kopgarums pilsētā ir 65 km, no kuriem 18 km veido jūras piekraste.

2.3.3. attēls. Tūrisma nozīmīgas vietas pilotteritorijā^{90 91}

Pašvaldība regulāri iegulda līdzekļus pludmales infrastruktūras pilnveidošanā un Jūrmalas parka apsaimniekošanā. Kopš 2001. gada Zilā karoga pludmales statusu ir ieguvusi Liepājas centrālā pludmale (apm. 1 km garumā) un kopš 2008. gada – Dienvidrietumu dzīvojamā rajona peldvieta. 2010. gadā jahtu ostu Zilais karogs tika pacelts arī Liepājas jahtu centrā. Labiekārtotajā pludmales daļā uz dienvidiem no Tirdzniecības kanāla ir izveidots arī zonējums, kas ietver šādas zonas: Zilā karoga peldvietu no Kūrmājas prospekta līdz Jūrmalas ielai; aktīvās atpūtas zonu uz ūdens no Jūrmalas ielas līdz Pērkones ielai, kas iedalās šaurā ūdens motocikliem atvēlētā joslā un sērfoņtāju un kaitotāju zonā; Dienvidrietumu dzīvojamā rajona peldvietu, kurā nodalīta sauļošanās zona, aktīvās atpūtas zona un bērnu laukums. Aktīvai atpūtai (kaitošanai un sērfošanai) tiek izmantota arī Karostas pludmale uz dienvidiem no Ziemeļu mola, kas ietilpst ostas teritorijā, taču perspektīvā, attīstoties ostas termināļu un ražošanas teritorijai, ūdenssporta aktivitātes un publiska piekļuve tur vairs nebūs iespējama. Pilsētas pludmalē pašā dienvidu galā ir atvēlēta zona arī nūdistiem.

Teritorijas plānojums paredz 30 pieejas pludmalei. Šobrīd labiekārtotas noejas uz jūru ir Centra un Dienvidrietumu rajona peldvietās, kur ierīkota arī viena nobrauktuve no Pērkones ielas, kas piemērota operatīvajam transportam. Piekrastē pie Karostas un pilsētas pašā Ziemeļu galā labiekārtotas noejas un nobrauktuves uz jūru pagaidām nav izveidotas (ierīkotas ir vienīgi divas stāvvietas bez noejas uz jūru), lai gan arī šo pilsētas pludmales daļu aktīvi izmanto Liepājas iedzīvotāji

⁹⁰ Pilotteritorijā ietilpstošo pašvaldību teritoriālie plānojumi

⁹¹ Projekts BaltSeaPlan: Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012

(teritorijas plānojumā norādīts, ka pie Ziemeļu mola Karostas teritorijā ir ierīkota labiekārtota peldvieta). Līdz ar to šeit vērojama arī viziteiktākā slodze uz piekrastes un kāpu biotopiem, tos stihiski izbradājot, kā arī vietām izbraukājot ar autotransportu. Labiekārtojuma trūkums un stihiski izbradātas takas vērojamas arī pašā pilsētas Dienvidu galā, kur beidzas labiekārtotā pilsētas apstādījumu un parku teritorija.

Tūrisms un atpūta Grobiņas novada Medzes pagastā

Grobiņas novada jūras piekraste ietilpst Medzes pagasta teritorijā. Lai gan piekrastes garums Medzes pagastā ir tikai 2,8 km, tas vērtējams kā nozīmīgs potenciāls tūrisma un rekreācijas attīstībai pagastā. Iepriekšējā **Medzes pagasta teritorijas plānojuma 2005.-2017. gadam** grafiskajā daļā jūrai piegulošā kāpu aizsargjoslas teritorija tika atvēlēta tūrisma un rekreācijas objektu apbūvei, taču netika norādītas ne iespējamo vai esošo autostāvvietu vietas, ne piebraucamie ceļi vai pieejas jūrai. 2013. gadā izstrādātajā **Grobiņas novada teritorijas plānojumā 2014. – 2025. gadam** tiek uzsvērta nepieciešamība padziļinātāk izvērtēt novada dabas un kultūrvēstures mantojuma piedāvātās iespējas tūrisma un atpūtas saimniecības attīstībai. Kā perspektīvie tūrisma specializācijas veidi tiek minēti makšķerēšanas tūrisms, laivošana un ūdenstūrisms. Galvenais rekreācijas un tūrisma attīstības potenciāls gan tiek saistīts ar ūdenskrātuvēm un ūdensceļiem, kā arī aizsargājamām dabas un kultūrvēstures objektiem iekšzemē. Taču tiek izceltas arī īpašas piekrastes dabas un kultūras mantojuma vietas, kā piemēram Šķēdes jūrmalas smiltāju saimniecības un senais Baltijas ledus ezera krasts, kur unikālās ainavas saglabāšanai paredzēts izstrādāt tematisko un/vai lokālplānojumu.

Pludmale Medzes pagastā šobrīd vairāk tiek izmantota kā rekreācijas resurss vietējiem iedzīvotājiem. Ir izveidotas, kā arī teritorijas plānojumā atzīmētas divas noejas pie jūras – viena bez labiekārtojuma iepretim Šķēdes ciemam un viena – labiekārtota pie Šķēdes kapiem, kur ierīkota arī atpūtas vieta ar stāvlaukumu un atbilstošu infrastruktūru. Tomēr ar tūrismu un rekreāciju saistītas infrastruktūras veidošanu piekrastē kavē izteiktais krasta erozijas process – novērojumi liecina, ka laikā no 1935.-1990. gadam posmā Šķēde – Ziemeļu krasts atkāpies par 31-70 m, bet pēdējo 15 gadu laikā – vidēji par 30-50 m⁹².

Tūrisms un atpūta Pāvilostas novadā

Jūras piekraste Pāvilostas novada robežās ietilpst Vērgales pagasta, Sakas novada un Pāvilostas pilsētas teritorijā. Piekrastes garums novadā ir apmēram 50 km. **Pāvilostas attīstības programmā 2012.-2018. gadam** tūrisms tiek minēts kā viena no galvenajām saimnieciskās darbības nozarēm un tiek uzskatīts arī par novada attīstības stūrakmeņiem perspektīvā. Programmā analizēti dabas resursi tūrisma attīstībai Pāvilostas novadā. Analizēta arī tūristu plūsma un to intereses, konstatējot, ka pieaug to atpūtnieku skaits, kas nodarbojas ar jūras ūdenssporta veidiem: jahtu tūrismu, sērfošanu, kaitošanu, niršanu.

Savukārt **Pāvilostas pilsētas teritorijas plānojumā 2008.-2020. gadam** norādīts, ka pēc Pāvilostas tūrisma informācijas centra apkopotajiem datiem viens no pieprasītākajiem tūrisma veidiem novadā ir atpūta pie ūdens. Piekrastes teritoriju potenciāls tūrisma attīstībai ir izcelts arī iepriekšējos 2007. gadā izstrādātajos Vērgales un Sakas pagastu teritorijas plānojumos.

⁹² Grobiņas novada teritorijas plānojums 2014.-2025. gadam. Paskaidrojuma raksts.

Tomēr Pāvilostas novada teritorijas plānojumā 2012.-2024. gadam atzīts, ka tūrisma jeb atpūtas saimniecība novadā ir attīstījusies tikai fragmentāri, neveidojot vienotu sistēmu, kas varētu kalpot par stimulu uzņēmējdarbības attīstībai novadā kopumā. Tajā uzsvēta nepieciešamība veidot atpūtas saimniecības stratēģiju, lai nodrošinātu piedāvājuma daudzveidību, plūsmu un slodžu regulēšanu, kā arī dabas un kultūras vērtību saglabāšanu. Novada tūrisma produkta veidošanas pamatā tiek izvirzīta ideja – kā izstāstīt stāstu par piekrastes dabu un cilvēkiem (piemēram, kā īpašu vērtību izceļot Pelēko kāpu un tās saistību ar Vecās Pāvilostas attīstību).

Tūrisma un atpūtas pakalpojumu piedāvājums, kā arī attīstības potenciāls galvenokārt koncentrējās ap Pāvilostas pilsētu, kur atrodas visvairāk apskates objektu, kā arī viesu māju, viesnīcu un kempingu. Pāvilostā ir iespējams izbraukt jūrā gan ar zvejas kuģīti, gan zvejas laivu un nodarboties ar makšķerēšanu, tiek piedāvāti tūrisma maršruti gan gājējiem, gan velo un autobraucējiem ar apskates objektiem gar jūras krastu. Pāvilostā izveidots sērfootāžu un kaitotāžu apmācības un nomas centrs. Pāvilostas nākotnes vīzija ietver ostas, jahtu ostas un tūrisma attīstību. 2013. gada vasarā Pāvilostas novada dome pieņēma Pāvilostas novada pašvaldības pludmales un peldvietas lietošanas noteikumus, ar kuriem noteikts, ka uz D no mola ir ūdensmotociklu zona, bet uz Z no molā 200 m garā pludmale paredzēta sērfootāžu apmācībai, bet tālāk līdz Jūrakmenim peldētājiem un 300 m aiz Jūrakmens kaitotājiem un sērfootājiem.

Dabas tūrismam un mierīgai atpūtai pie jūras piemērotas naktsmītnes un pakalpojumi atrodami arī Ziemeļpē un tās apkārtnē. Akmensrags ir kaitotāžu un sērfootāžu iecienīta vieta, savukārt Bukuragu un Strantes – Ulmales stāvkraustu ir iecienījuši paraplānisti, taču šajās vietās nav atbilstošas infrastruktūras, ne labiekārtojuma. Lielākā apmeklētāju plūsma Pāvilostas novadā ir starp Saraiķu un Ziemeļpē ciemiem, ko iecienījuši viesi no Liepājas pilsētas.

Iepretim Pāvilostai un Akmensragam ir iecienītas nirēju vietas, jo šajās teritorijās ir salīdzinoši liels nogrimušo kuģu vraku skaits. Tomēr niršanas tūrismu attīstība jūrā pagaidām nav atbalstāma, dēļ nesakārtotās zemūdens kultūras pieminekļu aizsardzības sistēmas un tāpēc pastāv kultūrvēsturisko vērtību iznīcināšanas risks.

Tūrisma infrastruktūru piekrastē veido un apsaimnieko pašvaldība un privātīpašnieki. No visām novada teritorijas plānā paredzētajām noejām pie jūras (kopumā 20) labiekārtotas ir apmēram puse, bet no 14 nobrauktuvēm tikai viena, izmantojot Latvijas-Igaunijas pārrobežu sadarbības programmas atbalstu.

Tāpat kā citur Kurzemes rietumu piekrastē tūrisma infrastruktūras ierīkošanu apgrūtina krasta erozijas procesi – izteiktākā krasta erozija vērojama posmā Strante – Labrags, kur laika posmā no 1935. gada līdz 1990. gadam krasts atkāpies par 71-150 m sauszemes virzienā, bet kopš 1992. gada – par 30-50 m. Mazāk izteikti erozijas procesi vērojami arī posmā Šķēde-Ziemeļpē, bet savukārt nelielā posmā uz dienvidiem no Pāvilostas dominē smilšu akumulācijas process.⁹³ Tomēr veidojot tūrisma infrastruktūru visā piekrastē ir jāņem vērā viļņu iedarbības sekas, kas rada infrastruktūras bojājumus un stāvkraustu nogrūvumus.

Iespējamās konfliktsituācijas un funkcionālā sasaiste ar citiem piekrastes jūras un sauszemes lietojuma veidiem (skatīti 2.3.3.a. tabulā)

⁹³ Pāvilostas novada teritorijas plānojums 2012.-2024. gadam. Paskaidrojuma raksts

2.3.3.a.tabula. Tūrisma pārvaldība un plānošana – iespējamie konflikti saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un vietējo pašvaldību funkciju izpildi

Jomas, ar kurām nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
Ūdenssports/ atpūta pludmalē/ piekrastes makšķerēšana	Neorganizēta tūrisma/pludmales apmeklētāju plūsma rada konfliktsituācijas starp dažādiem pludmales apmeklētāju grupām	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešami pievadceļi, autostāvvietas un cita infrastruktūra atbilstoši paredzamai tūrisma slodzei Noteikt pludmaļu zonējumu, nodalot ūdensmotocikliem un citiem izmantošanas veidiem paredzētās, lai novērstu apdraudējumu/ traucējumu pārējiem atpūtniekiem
Piekrastes zveja	Ūdenssporta aktivitātes (kaitošana, sērfošana, ūdensmotocikli) var radīt traucējumu piekrastes zvejai	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešams kontrolēt ūdenssporta aktivitātes, pārvietošanos ar ūdensmotocikliem utt. piekrastes zvejas nozīmīgās vietās, nosakot atbilstošu zonējumu Organizēt sadarbību starp tūrisma pakalpojumu piedāvātājiem un piekrastes zvejniekiem, piedāvājot tūristiem izbraukumus ar zvejas laivām
Dabas aizsardzība	Neorganizēta tūrisma plūsma un infrastruktūras trūkums apdraud piekrastes biotopus (piemēram, izbradāšana, izbraukāšana, atkritumi)	Tūrisma infrastruktūru un paredzamo slodzi plānot atbilstoši dabas teritoriju (konkrētu biotopu, sugu) jutīgumam, nodalot zemas intensitātes dabas tūrisma zonas un aktīvās atpūtas/kūrortu zonas
Kultūras mantojums	Niršana zemūdens kultūras mantojuma apskatei bieži saistīta ar tā izlaupišanu vai postīšanu, kā arī var būt bīstama militārā mantojuma gadījumā	Pēc zemūdens mantojuma vietu padziļinātākas izpētes un to kultūras pieminekļa statusa izvērtējuma, ieteicams noteikt vietas, kas būtu piemērotas niršanai un zemūdens mantojuma apskatei (veidojot tā sauktos zemūdens parkus). Vienlaikus jānodrošina kultūrvēsturisku un dabas vērtību aizsardzība, kā arī jānovērš piekļuve bīstamiem objektiem. Zemūdens parku veidošanas gadījumā, nepieciešams risināt jautājumu par institūciju, kas būtu atbildīga par šādu parku izveidi, uzturēšanu un pārvaldību.
Krasta erozija	<ul style="list-style-type: none"> Tūrisma infrastruktūra (piemēram, jahtu piestātnes) var potenciāli radīt ietekmi uz erozijas procesiem. Krasta erozijas ietekmē var tikt zaudētas atpūtai piemērotās pludmales un tādejādi mazināties piekrastes potenciāls. 	<ul style="list-style-type: none"> Plānojot tūrisma infrastruktūru, ņemt vērā krasta erozijas draudus Atsevišķās, atpūtai pludmalē īpaši nozīmīgās vietās, paredzēt dabai draudzīgus krasta erozijas mazināšanas pasākumus vai pludmales piebarošanu

Pilotteritorijā galvenās konfliktsituācijas vērojams saistībā ar pieaugošu atpūtnieku un aktīvā ūdenssporta cienītāju skaitu piekrastē un pagaidām vēl nepietiekami attīstītu infrastruktūru (pievadceļiem, stāvlaukumiem un noejām uz jūru), kā rezultātā pieaug slodze uz piekrastes biotopiem - viziteiktākā šī problēma ir Liepājā, Karostas teritorijās, kā arī Pāvilostas novadā pie Saraiķiem, kur koncentrējās atpūtnieki no Liepājas, un Akmensragā, kas ir iecīnīta kaitošanas vieta.

Konfliktsituācijas starp dažādām pludmales apmeklētāju grupām gan Liepājā, gan Pāvilostā tiek risināta veidojot pludmales zonējumu - atsevišķi tiek izdalītas sauļošanās zonas, nūdistu zonas, aktīvās atpūtas (ūdenssporta) zonas, zonas braukšanai ar ūdensmotocikliem. Nav arī vērojami būtiski konflikti ar piekrastes zvejniekiem, lai gan zvejnieki savu tīklus mēdz izlikt diezgan tuvu krastam, kas ir sasniedzami pat peldētājam.

Pilotteritorijā plānojot un izbūvējot piekrastes infrastruktūru jāņem vērā krasta erozijas procesi, izvērtējot to prognozes nākotnē, kā arī ikgadējās viļņu iedarbības sekas vētru laikā. Īpašas erozijas riska vietas ir posmā Strante – Labrags un uz ziemeļiem no Liepājas ostas krasta posmā no 3. baterijas drupām līdz Ziemeļu forta drupām un uz ziemeļiem no nostiprinātā krasta pret Liepājas notekūdeņu attīrīšanas staciju līdz Šķēdei.

Tūrisma attīstībā piekrastē funkcionāli ir cieši saistīta ar apbūvi, kas lielā mērā nosaka naktsmītņu pieejamību, kā arī tūrisma un atpūtas saimniecību veicinošo pakalpojumu un infrastruktūras pieejamību. Līdz ar to šī joma pilnībā ietilpst pašvaldības kompetencē, kas izstrādājot teritorijas plānojumu veido nosacījumus apbūves un piekrastes infrastruktūras attīstībai. Atbilstoši Aizsargjoslu likuma 36. panta 5. punktam pašvaldība ir atbildīga arī par publiskas piekļuves nodrošināšanu jūrai, organizējot gājēju celiņu ierīkošanu ne tālāk kā viena kilometra attālumā vienu no otra. Likums arī nosaka, ka, ja nepieciešams, pašvaldība teritorijas plānojumā var noteikt īpašuma tiesību aprobežojumu par labu sabiedrības iespējai piekļūt pludmalei arī bez nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanas. Kā redzams pilotteritorijas gadījumā, tas ne vienmēr tiek īstenots, piemēram, Pāvilostas novada Ulmales ciemā.

Tūrisma piedāvājuma dažādošanai Kurzemes piekrastē perspektīvs virziens ir izbraucieni jūrā ar zvejas laivām. Šeit pašvaldības loma varētu būt saistīta ar sadarbības organizēšanu starp zvejniekiem un tūrisma pakalpojumu piedāvātājiem. Taču nepieciešams atrisināt šāda pakalpojuma tiesisko pusi, kas saistīta ar piekrastes komerczvejas regulējošiem noteikumiem, kas nepieļauj zvejniecības uzņēmumā nenodarbinātu personu atrašanos uz kuģa un degvielas akcīzes nodokļa atlaidēm, kas paredzētas tikai zvejniecībā.

Tūrisma attīstība funkcionāli ir saistīta arī ar pasažieru reisu piedāvājumu vietējās ostās, kā arī jahtu ostu attīstību. Pašvaldības loma šeit varētu būt ne vien labvēlīgas vides radīšanai pasažieru un jahtu tūrisma attīstībai, bet veidot sadarbības platformu starp tūrisma uzņēmējiem, veidojot tūristus piesaistošu tēlu un atbilstošu tūrisma produktu.

2.3.3.b.tabula. Tūrisma funkcionālā sasaiste ar jūras telpas (un piekrastes sauszemes daļas) izmantošanas veidiem pilotteritorijā

Nozare	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi	Pašvaldību funkcijas
Apbūve	Tūrisma un rekreācijas iespējas (labiekārtotas pludmales, aktīvās atpūtas zonas) pie apdzīvotām vietām un viesu namiem	Pašvaldību teritorijas plānojums
	Piekrastes infrastruktūra (pievadceļi) iedzīvotāju un pludmales apmeklētāju plūsmas organizēšanai	<ul style="list-style-type: none"> • Piekļuves novietojumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojums; • Pašvaldības nodrošina pievadceļu ierīkošanu/uzturēšanu
Piekrastes zveja	Iespējas tūristiem iegādāties svaigas vai kūpinātas zivis no zvejniekiem, vai arī piedalīties izbraucienos ar zvejas laivām	Sadarbības organizēšana starp zvejniekiem un tūrisma pakalpojumu sniedzējiem
Ostu darbība	Pasažieru un jahtu ostas tūristu piesaistīšanai.	Pašvaldību teritorijas plānojums un saistošie noteikumi par ostu darbību.

Piemērs 3: Funkcionālās sasaistes risinājums starp dažādiem piekrastes ūdeņu izmantošanas veidiem pludmalē

Problēmsituācija:

Pēdējo gadu laikā aizvien rodas jauni jūras ūdeņu izmantošanas veidi piekrastes ūdeņos, kas savstarpēji konkurē par teritoriju un pat apdraud viens otra drošību, piemēram, ūdensmotocikli un peldētāji vai piekrastes zvejnieki un kaitotāji. Šādas konfliktsituācijas biežāk sastopamas atpūtnieku intensīvāk izmantotajās pludmalēs vasaras sezonās.

Mērķis – drošība pludmalē un piekrastes ūdeņos.

Nepieciešamie funkcionālās sasaistes risinājumi:

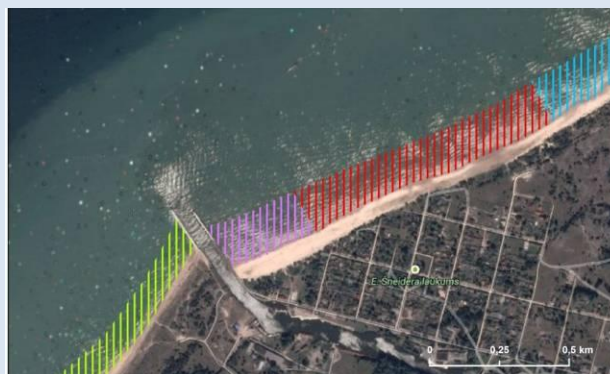
- veidot tiesisko pamatu pašvaldībām plānot jūras ūdeņu izmantošanu piekrastes ūdeņos;
- zonēt pludmales un piekrastes ūdeņu izmantošanu, nodalot tos izmantošanas veidus, kas apdraud viens otra drošību, ņemto vērā arī to sezonālo raksturu;
- izveidot infrastruktūru pludmalē, kas sniedz informāciju par atļauto izmantošanu;

Pašvaldības loma:

- izveidot pludmales izmantošanas zonējumu;
- infrastruktūras plānošana, ierīkošana un uzturēšana atbilstoši zonējumā noteiktajam izmantošanas veidam;
- nodrošināt informācijas pieejamību par atļauto pludmales izmantošanu;
- nodrošināt kontroli par zonējuma ievērošanu

Esošie teritorijas plānojuma risinājumi pilotteritorijā:

- Pāvilostas novada dome 2013. gada 27. maijā ir pieņēmusi Pludmales un peldvietas lietošanas noteikumus, kurā iekļauts arī pludmales zonējums.
- Pludmalē izvietoti informācijas stendi par atļauto izmantošanas veidu un tiek nodrošināta noteikumu ievērošanas kontrole.

Pāvilostas pilsētas pludmales zonējums: zaļā zona –ūdens motocikliem, violetā – sērfotāju apmācībai, sarkanā – peldētājiem, zilā – sērfotājiem un kaitotājiem⁹⁴

⁹⁴ Pāvilostas novada pašvaldības pludmales un peldvietas lietošanas noteikumi, pieņemti: 25.05.2013.

2.3.4. Militārās intereses, aizsardzība

Militārās intereses piekrastē saistītas ar piekrastes ūdeņu novērošanu no krasta, valsts un civilās drošības nolūkos, kā arī militāro mācību veikšanu piekrastes sauszemes daļā, kā arī jūrā.

Galvenie Nacionālo Bruņoto Spēku (NBS) uzdevumi, kuri tiek veikti jūrā un piekrastē:

- krasta apsardze;
- cilvēku meklēšanas un glābšanas darbu jura koordinēšana un veikšana;
- jura notikušo avāriju seku likvidēšana;
- piedalīšanas juras ekoloģiskajā uzraudzībā un kuģošanas režīma ievērošanas kontrolē;
- nesprāgušas munīcijas un mīnu neitralizēšana jūrā;
- gaisa telpas, teritoriālas jūras un iekšējo ūdeņu (izņemot upes un ezerus) novērošana, kā arī ekskluzīvas ekonomiskās zonas novērošana un kontrole;
- karavīru apmācība un kaujas spēju uzturēšana, izmantojot militāros poligonus jūrā un uz sauszemes.

Nozīmīgākie LR normatīvie tiesību akti, kas reglamentē LR Nacionālo bruņoto spēku un Jūras spēku Krasta apsardzes darbību, uzdevumus un atbildību jūrā un piekrastē:

1. LR likums „Nacionālās aizsardzības likums”
2. LR likums „Nacionālo bruņoto spēku likums”
3. LR likums „Latvijas Republikas valsts robežas likums”
4. LR likums „Par Latvijas Republikas un Igaunijas Republikas līgumu par jūras robežas noteikšanu Rīgas jūras robežas noteikšanu Rīgas jūras līci, Irbes šaurumā un Baltijas jūrā”
5. LR likums „Jūrlietu pārvaldes un juras drošības likums”
6. LR likums „Par aviāciju”
7. LR likums „Aizsargjoslu likums”
8. LR likums „Administratīva pārkāpuma kodekss”
9. MK noteikumi Nr.508 „Noteikumi par Latvijas ūdeņu izmantošanas kārtību un kuģošanas režīmu tajos”
10. MK noteikumi Nr.213 „Noteikumi par Latvijas Republikas gaisa telpas struktūru un tās mainīšanas kārtību”
11. MK noteikumi Nr.775 „Aeronavigācijas informācijas sagatavošanas un izplatīšanas kārtība”
12. MK noteikumi Nr.674 „Noteikumi par cilvēku meklēšanu un glābšanu aviācijas un jūras avārijas gadījumā”
13. MK noteikumi Nr.277 „Noteikumi par ostu izmantošanu aizsardzības vajadzībām”
14. MK noteikumi Nr.339 „Noteikumi par ostu formalitātēm”
15. MK noteikumi Nr.283 „Nacionālās gatavības plāns naftas piesārņojuma gadījumiem jūrā”
16. MK noteikumi Nr.1599 „Noteikumi par Latvijas valsts karoga lietošanas kārtību uz kuģiem”
17. MK noteikumi Nr.21 „Kārtība, kādā ārvalstu karakuģi iebrauc un uzturas Latvijas Republikas teritoriālajos ūdeņos, iekšējos ūdeņos un ostās, un izbrauc no tiem”
18. MK noteikumi Nr.857 „Kārtība, kādā nodrošināma sakaru tīklu darbība Kuģu satiksmes uzraudzības un informācijas datu apmaiņas sistēmas ietvaros”

Papildus iepriekš uzskaitītajiem normatīvajiem aktiem Aizsardzības ministrija ir izstrādājusi MK noteikumu projektu „Noteikumi par valsts aizsardzības vajadzībām paredzēto navigācijas tehnisko līdzekļu un militāro jūras novērošanas tehnisko līdzekļu aizsargjoslām, to platumu un tajās nosakāmajiem ierobežojumiem” (izsludināti 2014.gada 9.janvāra Valsts sekretāru sanāksmē), kas paredz jau esošiem navigācijas tehniskajiem līdzekļiem un militāriem jūras novērošanas tehniskiem līdzekļiem dabā noteikt aizsargjoslas. Atbilstoši Teritorijas attīstības plānošanas likumam 23.pantam, vietējām pašvaldībām jāizvērtē nepieciešamību izdarīt atbilstošus grozījumus to teritorijas plānojumos.

Pilotteritorijā atrodas Šķēdes militārais mācību poligons, kurš šeit izveidots kopš Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas. Tam ir trīs darbības funkcijas:

- Izmantojot jūras virsmu (līdz apm. 12 jūras jūdžu attālumā no krasta): Teritorija tika slēgta uz mācību laiku saskaņā ar 2005. gada MK noteikumiem Nr. 508. No 2011. gada 7. janvāra ir spēkā jauni MK noteikumi Nr. 1171 „Latvijas ūdeņu izmantošanas kārtību un kuģošanas režīmu tajos”.
- Izmantojot gaisa telpu (tā ir lielāka par jūras telpu): Teritorijas tiek slēgtas saskaņā ar 2008. gada MK noteikumiem Nr. 775 „Aeronavigācijas informācijas sagatavošanas un izplatīšanas kārtība”.
- Izmantojot piekrastes infrastruktūru, piekrastes gaisa telpas aizsardzībai, kas ietver šaušanu no krasta uz jūru.

Lai gan Šķēdes mācību poligonu izmanto dažas reizes gadā, tomēr pastāvīgas būves šajā teritorijā nebūtu pieļaujamas. Informācija par mācībām tiek izziņota visiem jūras satiksmes dalībniekiem un zvejniekiem. Gadījumos, kad norit militārās mācības ārpus poligona, tad notiek vienošanās ar Jūras administrāciju par jūras telpas slēgšanu.

Visā Latvijas piekrastē ir izveidota Jūras novērošanas sistēma, lai novērotu valsts jūras robežu, kā arī nodrošinātu cilvēku glābšanu jūrā. Tādēļ piekrastē tiek uzstādīta jūras militārās novērošanas sistēma (radari), kurai jānoklāj Latvijas teritoriālie ūdeņi. 12 jūras jūdžu attālumā no krasta nebūtu vēlamas nekādas pastāvīgas konstrukcijas, jo tās traucētu novērošanas sistēmu darbību. Jebkura būve jūrā pazemina drošības līmeni, attiecīgi ir jāplāno glābšanas iespējas, potenciālie riski naftas noplūžu gadījumā.

Baltijas jūrā, tais skaitā, arī Latvijas teritoriālajos ūdeņos notiek regulāras nesprāgušās munīcijas un jūras mīnu neitralizēšanas operācijas, kurās piedalās Latvijas Republikas Jūras spēki. Valsts teritoriālajos ūdeņos atrodas ap 80 tūkstošiem jūras un citu nesprāgušu munīcijas vienību. Šis fakts ir jāņem vērā, plānojot un veicot saimnieciskās darbības jūrā. Pirms jebkādiem būvniecības darbiem jūrā, nepieciešams pārbaudīt, vai konkrētajā vietā nav nesprāgusi munīcija.

2012. gada 3. aprīlī ir noslēgta starpresoru vienošanās starp Aizsardzības ministriju, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (VARAM) un Zemkopības ministriju (ZM) „Par militāro darbību jūrā ietekmes uz vidi un zivju resursiem mazināšanu”. Vienošanās nosaka, ka militārās darbības jūrā nenotiek piekrastē (līdz 20 m dziļumam), kā arī definē, kurās aizsargājamās jūras teritorijās (AJT) vai to dabas lieguma zonās nav pieļaujama plānotas militārās darbības un kurās AJT vai to daļās, militārās darbības var tikt veiktas tikai laika posmā no maija līdz novembra pirmajai pusei. Vienošanās arī nosaka, ka militāro darbību plānošanā pēc iespējas jāņem vērā MK noteikumos Nr. 296 par rūpniecisko zveju teritoriālajos ūdeņos un ekonomiskās zonas ūdeņos noteiktos zivju aizsardzības periodus un vietas. Tomēr vienošanās arī paredz, ka iepriekš minētie ierobežojumi nav spēkā, gadījumā kad NBS veic ar ogļūdeņražu ieguves iekārtu, vēja parku vai citu būvniecības darbu veikšanu saistītu sprādzienbīstamu priekšmetu neitralizēšanu jūras gultnē, kā arī kad nepieciešams nekavējoties neitralizēt sprādzienbīstamus priekšmetus, kas apdraud cilvēku vai kuģošanas drošību. Lai maksimāli novērstu negatīvu ietekmi uz putniem, jūras zīdītājiem vai zivīm, pirms sprādzienbīstamu priekšmetu neitralizācijas ir jāizmanto uz NBS peldlīdzekļiem esošās skaņas, akustiskās un sonārās iekārtas. Vienošanās arī nosaka kārtību, kā veidojama sadarbība un informācijas apmaiņa starp NBS, VARAM un ZM sprādzienbīstamu priekšmetu neitralizācijas gadījumos un veicot izpēti par to ietekmi uz vidi un zivju resursiem.

Iespējamās konfliktsituācijas un funkcionālā sasaiste ar citiem piekrastes jūras un sauszemes lietojuma veidiem

2.3.4.a.tabula. Militāro/drošības interešu pārvaldībā un plānošanā – iespējamie konflikti saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un vietējo pašvaldību funkciju izpildi

Jomas ar ko nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Plānošanas un pārvaldības risinājumi
Vēja parki Ostu darbība Oglūdeņražu ieguve Akvakultūra jūrā	Stacionāras konstrukcijas piekrastes ūdeņos līdz 12 jūras jūdzēm no krasta var radīt traucējumu krasta aizsardzībai un jūras novēršanai, kā arī militārām mācībām	<ul style="list-style-type: none"> Stacionāras konstrukciju izvietošana militārajos mācību poligonos nav pieļaujama Izvietojot tādas stacionāras konstrukcijas, kas var traucēt krasta novērošanas sistēmām, teritoriālajos ūdeņos (līdz 12 m jūras jūdzēm, nepieciešams uzstādīt tādas iekārtas un izmantot tehnoloģijas, kas nodrošina krasta novērošanas nepārtrauktību.
Kuģošana Zvejniecība	Kuģošana un zvejniecība militārajos mācību poligonos apmācību laikā var traucēt apmācību gaitu, kā arī apdraudēt kuģošanas drošību. Kuģošana var būt bīstama arī teritorijās, kur norit militāras operācijas.	<ul style="list-style-type: none"> Informācija par plānotajām militārām operācijām un mācībām tiek nodota Latvijas jūras administrācijai (LJA), kas uz laiku ierobežo vai aizliedz kuģošanu noteiktā rajonā. Informāciju par ierobežojumiem LJA izziņo NAVTEX sistēmā (jūras drošības informācijas pārraides un automatiskās saņemšanas sistēma, 518 kHz frekvencē), kā arī publicē ikmēneša izdevumā "Paziņojumi jūrniekiem" nākamā mēneša numurā, ja attiecīgā informācija par drošības apdraudējumu ir saņemta mēnesi iepriekš.
Dabas aizsardzība	Militārās operācijas jūrā tiek īstenotas saskaņā ar starpresoru vienošanos „Par militāro darbību jūrā ietekmes uz vidi un zivju resursiem mazināšanu”. Tomēr situācijās, kad nepieciešams nekavējoties neitralizēt sprādzienbīstamus priekšmetus, pastāv risks radīt negatīvu ietekmi uz zemūdens biotopiem, zivīm, to nārsta vietām vai putniem to koncentrācijas vietās migrācijas vai spalvu maiņas laikā.	<ul style="list-style-type: none"> Papildus starpresoru vienošanās 4.2. un 4.3. punktiem par informācijas apmaiņu un sadarbību zinātniskās izpētes projektos starp NBS, VARAM un ZM, neitralizējot sprādzienbīstamus priekšmetus, NBS būtu vēlams saskaņot paredzamās darbības ar ornitologiem, lai noskaidrotu konkrētajā laikā iespējamās putnu koncentrācijas vietas un veiktu pasākumus putnu bojāejas novēršanai.
Zemūdens kultūras mantojums	Mīnu neitralizēšanas rezultātā var tikt iznīcinātas zemūdens kultūras mantojuma vērtības	<ul style="list-style-type: none"> Neitralizējot mīnas vietās, kur atrodas kultūrvēsturiskas vērtības vai arī pārvietojot sprādzienbīstamus vrakus, būt nepieciešams sazināties ar Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju, lai vienotos par atbilstošiem risinājumiem.
Jahtu tūrisms Ūdenssports Niršana Makšķerēšana	Tūrisma un ūdenssporta aktivitātes militāro operāciju un mācību vietās un norises laikā var būt dzīvībai bīstamas	<ul style="list-style-type: none"> Militāro operāciju (t.sk. mīnu neitralizēšanas) un mācību laikā nepiederošu personu atrašanās operācijas norises vietās nav pieļaujama. Informācija par militārajiem operācijām piekrastes iedzīvotājiem un tūristiem tiek nodota ar pašvaldības palīdzību, kā arī izmantojot masu medijus un elektroniskos sakarus. Plaša mēroga mācības tiek izziņotas nacionālā mērogā.

Esošā pārvaldības sistēma, kuru nodrošina Aizsardzības Ministrija un Latvijas Jūras administrācija, ir pietiekama, lai novērstu konfliktus saistībā ar kuģošanas un zvejniecības nozari un apdraudējumus kuģošanas drošībai. Taču efektīvāka koordināciju būtu nepieciešama ar citām nozarēm, t.sk. dabas aizsardzības un kultūras pieminekļu aizsardzības nozari.

Iespējamās konfliktsituācijas varētu rasties saistībā ar jaunu jūras telpas izmantošanas projektu plānošanā un saskaņošanas gaitā, jo informācija par militārajām operācijām un to izvietojumu mēdz būt ierobežotas pieejamības. Līdz ar to, kā liecina līdzšinējā pieredze, tiek sagatavoti attīstības projektu pieteikumi, kas pārklājās ar militāro mācību poligonu (piemēram, Ministru Kabinetā 2011. gadā iesniegtais projekts licences saņemšanai ogļūdeņražu ieguvei un izpētei Ziemupes piekrastē, kā arī viena no „Baltic Wind Park” paredzētajām alternatīvām vēja parka ierīkošanai).

2.3.4.b.tabula. Militāro/aizsardzības darbību funkcionālā sasaiste ar jūras telpas (un piekrastes sauszemes daļas) izmantošanas veidiem pilotteritorijā

Nozare	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi	Pašvaldību funkcijas
Kuģošana/zvejniecība	<ul style="list-style-type: none"> Avāriju gadījumā Jūras novērošanas sistēma nodrošina informāciju cilvēku glābšanas organizēšanai. Militāro operāciju un apmācību laikā ar LLJA lēmumu tiek ierobežota kuģu, jahtu un zvejas laivu u.c. satiksme apmācību teritorijā 	Avāriju gadījumā pašvaldības atbalsta glābšanas pasākumus atbilstoši „Civilās aizsardzības plānam”
Tūrisms, rekreācija	<ul style="list-style-type: none"> Militāro operāciju un mācību laikā nepieciešams nodrošināt, lai šajās teritorijās neuzturētos pludmales apmeklētāji (tūristi, atpūtnieki, makšķernieki utt.) 	Pašvaldība informē iedzīvotājus un tūristus (izmantojot tūrisma informācijas centrus, viesu mājas utt.) par vietu un laiku, kad pieļaujama pludmales apmeklēšana.

2.3.5. Apbūve

Galvenie nacionālās un reģionālās politikas plānošanas dokumenti, kas saistīti ar apbūves teritoriju attīstību:

- **Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam** – aplūko apdzīvojuma attīstības tendences un izaicinājumus. Starp prioritātēm tiek izvirzīta: nacionālo attīstības centru, t.sk. Liepājas, potenciāla un konkurētspējas paaugstināšanu, veidojot pilsētvidi kā estētiski un funkcionāli piemērotu dzīves telpu gan iedzīvotājiem, gan investoriem; novadu nozīmes attīstības centru attīstības nodrošināšana, uzlabojot infrastruktūru, pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību; pilsētas-lauku teritoriju mijiedarbību un dzīvošanai pievilcīgas vides radīšana laukos, uzsverot to rekreācijas nozīmi (viensētas, kā brīvdienu un vasaras mājas) tādejādi saglabājot vēsturisko apdzīvojuma struktūru un kultūrainavu.
- **Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam** – kā vienu no prioritātēm izvirza „izaugsmi atbalstošas teritorijas”, atbalstot līdzsvarotu policentrisku pieeju, ko veido savstarpēji pakārtoti un dažādos līmeņos saistīti attīstības centri.

- **Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.-2017.gadam** – aplūko apbūves dinamiku piekrastē, uzsverot pieaugošo interesi par piekrasti kā otro mājvietu, un analizē līdzšinējo situāciju teritorijas attīstības plānošanā piekrastes pašvaldībās, norādot uz nepietiekamu klimata pārmaiņu radīto negatīvo seku, kā arī piekrastei raksturīgās apbūves principu ņemšanu vērā, izstrādājot pašvaldību teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus. Kā galveno piekrastes telpiskās attīstības politikas mērķi pamatnostādnes izvirza ekonomiski aktīvas un daudzfunkcionālas telpas veidošanu, mazinot klimata pārmaiņu ietekmi ar kvalitatīvas infrastruktūras palīdzību. Cita starpā tās paredz nepieciešamības gadījumā jaunu apbūvi plānot virzienā uz iekšzemi, kā arī pilsētu un ciemu robežas pamatot ar teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktiem attīstības mērķiem, nodrošinājumu ar infrastruktūru un plānotās apbūves potenciālo ietekmi uz vidi.
- **Kurzemes plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums 2006.-2026.gadam** ietver Kurzemes plānošanas reģiona esošās telpiskās struktūras (uz 2005.g.) analīzi, telpiskās attīstības perspektīvu un teritorijas plānojuma vadlīnijas. Plānojumā tiek aplūkota reģiona perspektīvā apdzīvojuma sistēmas un lauku teritoriju attīstība. Plānojumā tiek izdalīti apbūves un ainavu aizsardzības interešu saskares areāli, kas ietver arī piekrastes zonu Pāvilostas novadā un Medzes pagastā.

Nozīmīgākie LR normatīvie akti, kas regulē apbūves attīstību:

- LR likums „Teritorijas attīstības plānošanas likums”;
- LR likums „Būvniecības likums”;
- LR likums „Aizsargjoslu likums”;
- MK noteikumi Nr.711 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" (kas nosaka pašvaldību iespējas mainīt pilsētu vai ciemu robežas sniedzot atbilstošu pamatojumu);
- MK noteikumi Nr.240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”.

Paredzamo apbūves attīstību, nosacījumus un funkcionālo zonējumu konkrētā pašvaldībā nosaka vietējie teritorijas plānošanas dokumenti. Pilotteritorijā spēkā esoši ir šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Liepājas pilsētas teritorijas plānojums, pieņemts 2012. gadā
- Grobiņas novada teritorijas plānojums 2014.-2025. gadam
- Pāvilostas novada teritorijas plānojums 2012.-2024.gadam.

Lai nodrošināt piekrastei raksturīgās ainavas un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, izstrādājot teritorijas plānojumus, kā arī veidojot jaunu apbūvi, ieteicams ņemt vērā Latvijas Lauku tūrisma asociācijas “Lauku ceļotājs” 2011. gadā izstrādātās „Piekrastes apbūves vadlīnijas: Jūras piekrastes raksturīgās apbūves principi. Apbūves reģionālās īpatnības. Vadlīnijas jaunas apbūves veidošanai”, kā arī

6,3 % no pilotteritorijas aizņem apbūves platības. Lielākā daļa no apbūves platībām atrodas Liepājā (3127,8 ha), kam seko Pāvilostas novads (814,3 ha) un Grobiņas novada Medzes pagasts (439,2 ha). Apbūves platības veido dzīvojamā apbūve (t.sk. savrupmāju, mazstāvu un vairākstāvu dzīvojamā apbūve), publiskā apbūve, ražošanas teritorijas, kā arī transporta un tehniskās apbūves teritorijas (2.3.5.a. tabula).

2.3.5.a. tabula. Esošās un plānotās apbūves platību sadalījums pa apbūves tipiem (%)

Apbūves platību kategorija	Liepājas pilsēta		Grobiņas novada Medzes pagasts		Pāvilostas novads	
	esošā	plānotā	esošā*	plānotā	esošā	plānotā
Dzīvojamā apbūve	26	24	-	31	49	63
Publiskā apbūve	13	10	-	5	10	13
Ražošanas apbūve	37	32	-	8	12	7
Tehniskā apbūve	5	13	-	1	2	1
Transporta infrastruktūras apbūve	19	21	-	55	27	16

* Grobiņas novada teritorijas plānojumā atsevišķi nav izstrādātas grafiskais attēlojums esošajiem zemes lietojuma veidiem.

Šajā nodaļā galvenā uzmanība tiek pievērsta dzīvojamai apbūvei un tās attīstības tendencēm, kas, kā liecina pašvaldību teritorijas plānojumi pilotteritorijā, galvenokārt ir saistītas piekrastes teritoriju apbūvēšanu. Arī pēc SIA „Metrum” 2007. gadā veiktajiem aerofotogrāfēšanas datiem piekrastē fiksētā apbūves dinamika liecina, ka jaunas apbūves veidošanās bieži vien notiek tieši uz vai aiz krasta kāpu aizsargjoslas robežas. Starp vietām, kur notiek piekrastē lielākā būvniecības aktivitāte tiek minētās arī Liepāja, Pāvilosta un to apkārtnē.⁹⁵

Kurzemes rietumu piekrastē, t.sk. Pāvilostas novadā un Medzes pagastā, kā arī Liepājas pilsētas ziemeļu daļā salīdzinoši lielas apbūves platības pagaidām vēl ir neapbūvētas un līdz ar to tiek vērtētas kā nozīmīgs attīstības un rekreācijas resurss, kur veidot savrupmāju, vasarnīcu un tūrisma mītnu apbūvi. Tas savukārt rada papildus slodzi uz piekrastes infrastruktūru, kā arī dabas teritorijām un ekosistēmu sniegtajiem pakalpojumiem, līdz ar to prasot rūpīgi izvērtēt iespējamās konfliktsituācijas un funkcionālo sasaisti starp dažādiem piekrastes izmantošanas veidiem.

Pilotteritorijā iekļauto pašvaldību teritorijas plānojumi jaunas apbūves teritorijas paredz attīstīt galvenokārt tikai esošajās pilsētu un ciemu teritorijās. Tomēr kā norādīts Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.-2017. gadam pārēmīga/nesabalansēta piekrastes apbūves izplēšanās saistāma ar pašvaldību plānošanas dokumentos noteiktajām ļoti plašajām ciemu robežām, kuros apbūvēta ir tikai neliela daļa no plānotās apbūves teritorijām. Šāda situācija attiecināma arī uz piekrastes ciemiem Pāvilostas novadā.

Dzīvojamā apbūve Pāvilostas novadā:

Pāvilostas novadā apbūves platības aizņem 814,4 ha jeb 1,6% no novada platības. Apmēram pusi no apbūves platībām veido dzīvojamā apbūve (401,4 ha), turklāt sagaidāms ievērojams dzīvojamās apbūves platības pieaugums (līdz 855 ha), kas līdz ar to pārsniegtu pat dzīvojamās apbūves platību Liepājā. Galvenos apdzīvotuma centrus novadā veido Pāvilostas pilsēta un piekrastes ciemi - Ulmale, Strante, Ziemeupe un Saraiķi. Iekšzemes daļā lielākā apdzīvotā vieta ir Vērgale. Platības un apdzīvotuma ziņā daudz mazāki ir Sakas, Ploces un Rīvas ciemi. Kopējā pilsētas un ciemu platība aizņem 10 % no novada teritorijas.

Savrupmāju apbūve ir izveidojusies visās novada apdzīvotajās vietās un šajā kategorijā tiek plānots arī vislielākais pieaugums. Tā ietver savrupmājas, dvīņu mājas, vasarnīcas, 1970-tos un 1980-tos gados

⁹⁵ VARAM, 2011. Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.–2017.gadam (informatīvā daļa)

celtās dārza mājas, kuras ir tendence pārvērst par mājokli pastāvīgai vai sezonas dzīvošanai. Mazstāvu dzīvojamā apbūves teritorijas ietver esošās vienstāva un daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas Pāvilostā, Vērgalē, Plocē, Ziemupē un Saraiķos. Vairākstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas (daudzdzīvokļu māju apbūve ar 3 un vairāk stāviem) noteiktas Pāvilostā un Vērgalē. Jaunas mazstāvu un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas Pāvilstas novada teritorijas plānojums neparedz.

Atbilstoši novada teritorijas plānojumam sagaidāmā ievērojama savrupmāju apbūves izplešanās Ulmales, Ziemupes, Strantes un Saraiķu ciema teritorijā, kā arī mazstāvu dzīvojamās apbūves izplešanās Pāvilstas pilsētas teritorijā. Visizteiktākais dzīvojamās apbūves teritoriju īpatsvara pieaugums sagaidām novada piekrastes zonas ziemeļu daļā Ulmales ciema teritorijā. Jaunās savrupmāju apbūves teritorijas paredzētas tikai ciemu un pilsētas robežās, tomēr jāatzīmē, ka ciemu teritorijas aizņem lielāko daļu no novada piekrastes zonas posmā no Saraiķiem līdz Ziemupei, kā arī no Pāvilstas līdz Ulmalei. Novada teritorijas plānotās izmantošanas grafiskajā attēlojumā nav paredzēts palielināt piekrastes ciemu platības, savukārt iekšzemes ciemiem – Rīvai un Sakai robežas ir nedaudz koriģētas, bet Vērgalei un Plocei pat samazinātas.

Dzīvojamā apbūve Liepājā:

Liepājā apbūves platības kopumā aizņem 3127,8 ha jeb 46 % no pilsētas teritorijas un lielāko daļu no tām veido ražošanas teritorijas (1152 ha), kam seko dzīvojamā apbūve (822 ha). Dzīvojamo apbūvi veido gan mazstāvu un daudzstāvu apbūves teritorijas, kā arī savrupmāju apbūves rajoni. Esošā dzīvojamā apbūve galvenokārt koncentrējusies pilsētas dienvidu daļā – Ezerkrasta un Dienvidrietumu rajonos. Blīvi apbūvēta un apdzīvota ir arī Jaunliepājā un Ziemeļu priekšpilsēta (jeb Laumas rajons). Padomju laiku mikrorajonu apbūve dominē Zaļās birzs un Tosmāres rajonos. Savdabīgs dzīvojamās apbūves komplekss izveidojies Karostā, kas attīstījies kā slēgta militāra teritorija ar savu īpašu subkultūru, kur vēsturiskā apbūve mijas ar padomju laika daudzstāvu dzīvojamo apbūvi.

Teritorijas plānojums paredz nelielu dzīvojamās apbūves pieaugumu (sasniegto 851,4 ha). Jaunas dzīvojamās apbūves teritorijas galvenokārt tiek plānotas pilsētas ziemeļu daļā, starp Atmosas bulvāri un Lībiešu ielu (Piemari), kas pagaidām ir gandrīz neapbūvēta un tiek uzskatīta par pilsētas galveno attīstības rezerves teritoriju (šeit paredzēts attīstīt savrupmāju apbūvi). Jaunas apbūves teritorijas plānotas arī mazdārziņu rajonā starp Grīzupes un Brīvabas ielām, kas ietver gan savrupmāju apbūvi, gan arī mazstāvu dzīvojamo apbūvi un jauktu darījumu un dzīvojamo apbūvi. Kvartālā starp Grīzupes ielu, Aisteres ielu un Cietokšņa kanālu paredzēts veidot attīstības teritoriju, kas ietvertu dzīvojamo apbūvi un pakalpojumu objektu attīstību. Jaunas mazstāvu dzīvojamās apbūves attīstība paredzēta tikai Dienvidrietumu rajonā pie pilsētas robežas un Ezerkrasta rajonā. Netiek plānotas jaunas daudzstāvu daudzdzīvokļu apbūves teritorijas (jaunajā teritorijas plānojumā to platība pat ir samazināta). Jaunas jauktas darījumu un sabiedrisko objektu teritorijas paredzētas Dienvidrietumu rajonā blakus piekrastes zaļajām teritorijām.

Dzīvojamā apbūve Grobiņas novada Medzes pagastā:

Grobiņas novada Medzes pagasta teritorijā kopējā apbūves platība aizņem 439,2 ha jeb 4% no pagasta teritorijas. Lielāko daļu no apbūves platības veido transporta infrastruktūras apbūve (240,6 ha), bet dzīvojamā apbūve pagastā kopumā aizņem 135,8 ha.

Lielākie ciemi pagasta teritorijā ir Kapsēde un Šķēde. Šķēdes ciems veidojies kā vasarnīcu un dārzu māju apbūve 1980-tajos gados, piešķirot vidēji 600 m² lielus apbūves gabalus Liepājas dārzkopības sabiedrībai. Līdz ar to šeit ir raksturīgs īpaši augsts apbūves blīvums ar nepiemērotu ielu tīklu, vienotas kanalizācijas un ūdensvada sistēmas trūkumu, kas rada problēmas mēģinot pielāgot ciema apbūvi pastāvīgai dzīvošanai, tādēļ Grobiņas novada teritorijas plāns 2014.-2025. gadam šeit pagaidām paredz tikai vasarnīcu un dārza māju apbūvi. Kapsēdes ciems (Medzes pagasta centrs) izvietots 1960. – 1989. gados samērā ierobežotā platībā gar ceļu no Grobiņas uz Pāvilostu un to veido gan savrupmāju, gan daudzdzīvokļu dzīvojamā apbūve, kas mijas ar ražošanas un publiskās apbūves teritorijām. Ciemu robežas ir samērā kompaktas un nav arī plānota būtiska apbūvēto teritoriju izplešanās. Medzes pagastā izveidojies arī samērā augsts viensētu apdzīvojuma blīvums ārpus ciemu robežām, kas galvenokārt koncentrējās gar ceļu no Grobiņas uz Pāvilostu. Pēdējās desmitgadēs pagastā ir novērojams iedzīvotāju skaita pieaugums, tādēļ Medzes pagasta teritorijas plānojumā 2005.-2017. gadam tika paredzēts veidot lineāru urbanizācijas areālu no Grobiņas pilsētas robežas līdz Medzes muižai, tomēr jaunajā Grobiņas novada funkcionālajā zonējumā tas netiek iekļauts. Jaunajā plānojumā izstrādāti priekšlikumi ciemu robežu grozīšanai, t.sk., optimizējot Kapsēdes ciema robežas un samazinot Šķēdes ciema teritoriju.

Iespējamās konfliktsituācijas un funkcionālā sasaiste ar citiem piekrastes jūras un sauszemes lietojuma veidiem (skatīt 2.3.5.b.tabulu)

2.3.5.b.tabula. Apbūves pārvaldība un plānošana – iespējamie konflikti saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un vietējo pašvaldību funkciju izpildi

Jomas ar ko nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
Ūdenssports/ūdens motocikli un atpūta pludmalē	Veidojot jaunu apbūvi, kā arī ierīkojot kempingus, viesu namus utt. var ievērojami palielināties apmeklētāju skaits pludmalē, kā arī veicinātas ūdenssporta aktivitātes, kas var radīt traucējumu piekrastes iedzīvotājiem un viņu rekreācijas iespējām	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešams piekrastes teritoriju zonējums, kas paredz vietas aktīvai atpūtai, kūrorta tipa apbūvei un vietas, kur tiek saglabāta tradicionālā piekrastes apbūve un dzīves stils.
Dabas aizsardzība	Jauna apbūve piekrastē var tieši iznīcināt jutīgos piekrastes biotopus, kā arī palielinoties apbūves blīvumam un iedzīvotāju un atpūtnieku skaitam, pieaug slodze uz kāpu biotopiem, tos izbradājot/izbraukājot.	<ul style="list-style-type: none"> Plānojot jaunu apbūvi, jāņem vērā piekraste biotopu jutīgums (arī ārpus aizsargājamām teritorijām) un jānodrošina pievadceļi iedzīvotāju un pludmales apmeklētāju plūsmas organizēšanai.
Kultūrvēstures mantojums	Veidojot jaunu apbūvi un infrastruktūru, pastāv ievērojami riski degradēt vai pat zaudēt piekrastei raksturīgo kultūrainavu, ko veido zvejnieku ciemiem tipiska apbūve un lauku sētas, vēsturiskās bākas, kā ainavas dominantes, kā arī kādreizējo	<ul style="list-style-type: none"> Jāveic piekrastes kultūrainavas inventarizācija un izvērtējums, nosakot nacionālas, reģionālas un vietējās nozīmes (aizsargājamas) ainavas. Plānojot jaunu apbūvi, jāizvērtē pieļaujamie apbūves apjomi un to iedarība kultūrainavā, nepieciešamības gadījumā kultūrvēsturiski un ainaviski nozīmīgām teritorijām izstrādājot lokālplānojumus. Ieteicams ņemt vērā Latvijas Lauku tūrisma

	lauku apsaimniekošanas veidu iezīmes ainavā (piemēram, starpkāpu lauku sistēma Šķēdē).	asociācijas "Lauku ceļotājs" izstrādātās Piekrastes apbūves vadlīnijas.
Krasta erozija	Erozijas procesu ietekmē var tikt apdraudēta apbūve/zemes īpašumi tiešā krasta tuvumā (līdz 100-200 m no krasta)	<ul style="list-style-type: none"> Nepieciešams modelēt krasta procesu dinamiku un pašvaldības teritorijas plānojumus noteikt zonas, kur jauna apbūve nav pieļaujama. Esošās apbūves gadījumā jāizvērtē erozijas procesa intensitāte un riski, iespējamo krasta līnijas aizsardzības pasākumu efektivitāte un ietekme uz blakus esošiem piekrastes posmiem. Nepieciešamības gadījumā jāveic dabai draudzīgi krasta nostiprināšanas pasākumi.
Komunikācijas	Veidojot jaunu (blīvu) apbūvi gar piekrasti var tikt aizšķērsoti iespējamie ceļi, kur nākotnē varētu vilkt kabelvadus no jūras uz krastu (piemēram, lai savienotu vēja parkus ar sadales elektrotīkliem).	<ul style="list-style-type: none"> Plānojot jaunu apbūvi vēlams paredzēt koridorus kabelvadu izvilkšanai.

Galvenās konfliktsituācijas pilotteritorijā saistībā ar apbūves attīstību piekrastes zonā un tās ietekmi uz pludmales un piekrastes ūdeņu izmantošanu rada nepietiekama piekrastes infrastruktūra – trūkst stāvlaukumu, atpūtas vietu, gājēju celiņu, veloceļu un mehanizētam transportam piemērotu pievadceļu vai arī to ietilpība un kvalitāte vasarā nespēj apmierināt augošo pieprasījumu, kā rezultātā vērojama pastiprinās kāpu izbraukāšana un izbradāšana. Kā vienu no problemātiskākajām vietām var minēt piekrastes zonu uz ziemeļiem no Pāvilostas, kas ietver Ulmales un Sarnātes ciemus. Ciemu teritorijas šeit ir sadalīta plašos apbūves gabalos, nenodrošinot iedzīvotājiem un teritorijas apmeklētājiem piekļuvi jūrai. Teritorijas plānojuma plānotās izmantošanas grafiskais attēlojums gan paredz izveidot vienu noeju un divas nobrauktuves Sarnātes ciema teritorijā, kā arī vienu noeju un četras nobrauktuves Ulmales ciema teritorijā. Taču ņemot vērā Ulmales ciema plašo teritoriju, tās ziemeļgalā piekļuves vietas jūrai nav nodrošinātas vairāk kā 3 km attālumā. Problēmas veidojās arī novada dienviddaļā pie Saraiķiem, kur vasaras sezonā vērojama īpaši augsta atpūtnieku koncentrācija, kas šeit ierodas galvenokārt no Liepājas. Teritorijas plānojumā šeit paredzēts izveidot pietiekamu nobrauktuvju un noeju skaitu, taču plānojot to ierīkošanu, nepieciešams ņemt vērā šo vietu īpašo noslodzi, kas daudzkārt pārsniedz ciemu iedzīvotāju skaitu.

Blīvas piekrastes apbūves attīstība, maina arī piekrastei raksturīgo ainavu, to transformējot par urbānu teritoriju – šāda situācija tiek prognozēta arī Pāvilostas novadā (Saraiķos, Strantē un Ulmalē), kur iepriekšējo teritorijas plānojumu rezultātā ievērojami paplašinātas ciemu robežas un iedalīts ievērojams skaits jaunu apbūves gabalu. Plānojot jaunas apbūves paplašinātajās ciema robežās, daudzkārt tiek palielināts zemes vienību skaits un līdz ar to arī potenciālais apbūves blīvums, kas galvenokārt tiek balstīta atsevišķu zemes īpašnieku vēlmēm. Taču netiek plānota konkrētā ciema teritorija kopumā, t.sk. ielu tīkla attīstība un nepieciešamās inženierkomunikācijas. Līdz ar to pieaug notekūdeņu noplūdes riski un ūdens kvalitātes pasliktināšanās ūdenstecēs un piekrastes ūdeņos, kā arī slodze uz jutīgo piekrastes ekosistēmu kopumā. Kā norādīts Pāvilostas novada teritorijas plānojumā, lai regulētu ciemu apbūves teritoriju izplēšanos, būtu nepieciešams kopēja apdzīvotuma attīstības stratēģija visam Baltijas jūras Kurzemes krastam.

Vēl viena būtiskāka problēmsituācija, kas skar pilotteritoriju, ir ar klimata pārmaiņām saistītie erozijas riski. Atbilstoši Valsts pētījumu programmas KALME datiem par krasta erozijas intensitāti piekrastes

pašvaldībās līdz 2058. gadam, erozijas risks ar tiešu apdraudējumu apbūvei tiek prognozēts arī Pāvilostas novadā un iepretī Liepājas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām. Kaut arī erozijas risku teritorijas ir apzinātas pašvaldību teritorijas plāņos, tomēr tās ne vienmēr tiek ņemtas vērā plānojot jaunas apbūves teritorijas, kā tas vērojams Ulmales un Strantes gadījumā.

2.3.5.c.tabula. Apbūves funkcionālā sasaiste ar jūras telpas (un piekrastes sauszemes daļas) izmantošanas veidiem pilotteritorijā

Nozare	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi/jomas	Pašvaldību funkcijas
Tūrisms un atpūta	Tūrisma un rekreācijas iespējas (labiekārtotas pludmales, aktīvās atpūtas zonas) pie apdzīvotām vietām un viesu namiem	Pašvaldību teritorijas plānojums
	Piekrastes infrastruktūra (pievadceļi) iedzīvotāju un pludmales apmeklētāju plūsmas organizēšanai	Pievadceļu novietojumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojums; Pašvaldības nodrošina pievadceļu ierīkošanu/uzturēšanu
Piekrastes zveja	Pašpatēriņa zvejas lomu izkraušanas vietas un atbilstoša infrastruktūra pie apdzīvotām vietām/ zvejnieku ciemiem	Pašvaldības teritorijas plānojumam vajadzētu noteikt vietas un pievadceļus pašpatēriņa zvejas lomu izkraušanai.
Ostu darbība	Ražošanas un tehniskā apbūve ostu teritorijā.	Ostu ražošanas un tehniskās apbūves novietojumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojums.
Krasta aizsardzība	Krasta erozijas procesi	pašvaldību teritorijas plāņos jānosaka erozijai pakļautās vietas un nosacījumi to izmantošanai un apbūvei.

Piemērs 4: Funkcionālās sasaistes risinājums starp apbūvi un piekļuvi jūrai

Problēmsituācija: Apbūves tendences Strantes – Labraga stāvkrastā

Balstoties uz Aizsargjoslu likumā paredzēto iespēju pilsētu un ciemu teritorijās aizsargjoslas platumu noteikt līdz 150 m, Sakas pagasta teritorijas plānojumā (2007) ievērojami paplašinātas ciema robežas, iekļaujot teritorijas, kur vēsturiski apbūve nav bijusi. Līdz ar to sena piekrastes kultūrainava un unikāla vieta kur no Ventspils-Liepājas šosejas var saredzēt jūru, tiek transformēta par apbūves teritoriju. Turklāt, piešķirot zemes gabalus privātīpašniekiem, nav plānota ciema teritorija kopumā un tās attīstībai nepieciešamās inženierkomunikācijas, nav nodrošinātas pietiekamas iespējas piekļuvei pie jūras, kā arī nav ņemti vērā erozijas riski, kas rada apdraudējumu gan potenciālai apbūvei.

Mērķis – saglabāt unikālu piekrastes kultūrainavu, kas atspoguļo vēsturiskās attiecības starp piekrastes iedzīvotājiem un jūru, kā arī nodrošināt pietiekams piekļuves iespējas pie jūras iedzīvotājiem, zvejniekiem un tūristiem.

Nepieciešamie funkcionālās sasaistes risinājumi:

- Ciema lokālplānojuma izstrāde, izvērtējot krasta erozijai pakļautās teritorijas, nosakot pieļaujamos apbūves apjomus un to iederību kultūrainavā, maksimāli novēršot jaunas apbūves veidošanos joslā starp šoseju un jūru, kā arī paredzot risinājumus piekļuvei pie jūras.
- Plānoto nobrauktuvju un noeju ierīkošana, kā arī jaunu noeju izveide Ulmales ciema ziemeļu daļā, kur nav nodrošināta piekļuve jūrai vairāk kā 3 km posmā.

Pašvaldības loma:

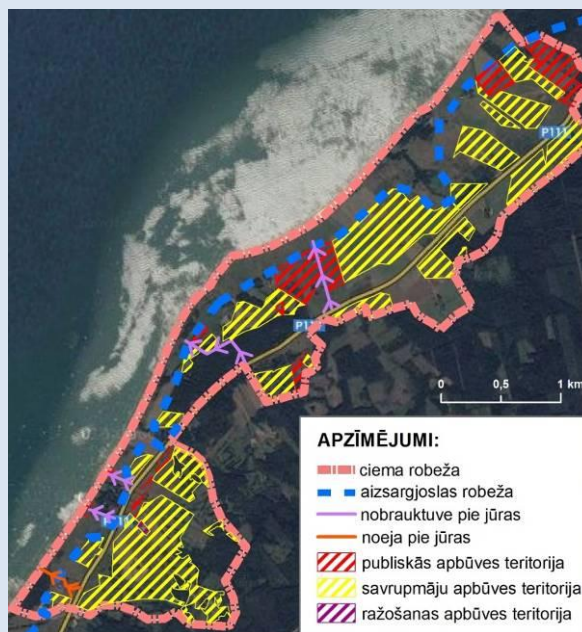
- Diskusiju organizēšana ar ciema iedzīvotājiem;
- Lokālplānojuma izstrāde;
- Infrastruktūras plānošana, ierīkošana un uzturēšana;

Esošie teritorijas plānojuma risinājumi pilotteritorijā:

- Pāvilostas novada teritorijas plānojumā (2012-2024) ir saglabātas Sakas pagasta teritorijas plānojumā (2007) noteiktās ciema robežas un zemes vienību normas jaunveidojamai savrupmāju apbūvei, bet koriģētas publiskai apbūvei paredzēto teritoriju aprises.

Stāvkrasts pie Ulmales ciema⁹⁶

Ulmales ciema robežas un plānotās apbūves teritorijas atbilstoši Pāvilostas novada teritorijas plānojumam (2012-2024)

⁹⁶ Latvijas Nacionālā bibliotēka, Letonikas un Baltijas centrs. Baltijas Centrālās bibliotēkas kolekcija

2.3.6. Komunikācijas

Latvijas jūras ūdeņus šķērso 11 sakaru kabeļi. Visi kabeļi izvietoti Baltijas jūras daļā, Rīgas jūras līča akvatorijā kabeļu nav. 55% no visiem jeb 6 kabeļi sākas pie Liepājas, tomēr pēc Latvijas Jūras administrācijas datiem šobrīd darbojas tikai viens to tiem, kas, sākot no Liepājas ziemeļu robežas virzās apkārt Liepājas ostas akvatorijai un tad tupinās dienvidu virzienā apm. 10 jūras jūdžu attālumā no krasta un šķērso Latvijas-Lietuvas jūras robežu.

Pārējos pilotteritorijā atrodošos kabeļus sakaru vajadzībām izmantoja Padomju armija, bet šobrīd tie vairs nedarbojas. Latvijas jūras ūdeņos pagaidām vēl nav izveidoti elektrosadales/pārvades kabeļi.

Aizsargjoslu likuma 14. pants nosaka, ka ap/gar elektronisko sakaru tīklu jūras kabeļu līnijām ir nosākama aizsargjosla 0,25 jūras jūdžu platumā abpus kabeļa līnijas, kurā aizliegts veikt jebkādas celtniecības, montāžas un spridzināšanas darbus; izdarīt ģeoloģiskās un ģeodēziskās izpētes darbus, kas saistīti ar urbumiem, zemes paraugu ņemšanu un citiem līdzīgiem darbiem; ierīkot kuģu, liellaivu un peldošo celtnu piestātnes; veikt iekraušanas, izkraušanas, gultnes padziļināšanas un zemes smelšanas darbus; izmest enkurus, braukt ar nolaistiem enkuriem, ķēdēm, lotēm, velkamajiem rīkiem un traļiem; ierādīt zvejas vietas; zvejot zivis; vākt augus ar dziļūdens rīkiem.

2.3.6.tabula. Būtiskākās problēmas komunikāciju pārvaldībā un plānošanā saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un vietējo pašvaldību funkciju izpildi

Jomas ar ko nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
Vēja parki	Vēja turbīnu uzstādīšana kabeļa aizsargjoslā var radīt tam mehāniskus bojājumus	Plānojot vēja parka novietojumu, jāņem vērā kabeļu aizsargjoslas
Kuģošana, ostu darbība	Enkuru izmešana, kā arī kuģu ceļu padziļināšana kabeļa aizsargjoslā var radīt tam mehāniskus bojājumus	Enkuru izmešana, kā arī kuģošana ar nolaistiem enkuriem, ķēdēm, lotēm un kuģu ceļu padziļināšana nav atļauta kabeļu aizsargjoslā.
Zvejniecība	Zveja ar traļiem vai enkuru izmešana kabeļa aizsargjoslā var radīt tam mehāniskus bojājumus	Zveja nav atļauta kabeļu aizsargjoslā
Dabas aizsardzība	Jaunu kabeļu ierīkošana var apdraudēt zemūdens biotopus un zivju nārsta vietas	Plānojot jaunus kabeļus, nepieciešams ņemt vērā zemūdens biotopu izplatību un to jutīgumu pret mehāniskiem bojājumiem
Zemūdens kultūras mantojums	Jaunu kabeļu ierīkošana var apdraudēt zaudētas kultūrvēsturiskas vērtības	Plānojot jaunus kabeļus, nepieciešams izpētīt vai tie nešķērsos vietas ar kultūrvēsturiskām liecībām. Gadījumā ja tiek atrasti vēstures artefakti, nepieciešams sazināties ar Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju, lai noskaidrotu to vērtību un vienotos par atbilstošiem risinājumiem.
Aizsardzība	Mīnu neitralizēšana var radīt bojājumus kabeļiem	Ja mīnas tiek konstatētas tieša kabeļa tuvumā, nepieciešams rast risinājumus to pārvietošanai pirms neitralizēšanas

Jaunus elektronisko sakaru tīklu kabeļus plāno SIA Lattelecom, bet elektropārvades kabeļlīnijas – AS Latvenergo. Jebkuru kabeļu ierīkošana piekrastes sauszemes daļā ir jāsaskaņo ar pašvaldību. Pašvaldībai savukārt ir jānodrošina šo kabeļlīniju atspoguļošanu teritorijas plānojumā un detālplānojumos.

Kabeļu ierīkošana un uzturēšana jūras teritorijā šobrīd neietilpst pašvaldības kompetencē. Tomēr nākotnē, ierīkojot vēja elektrostacijas jūrā, būs nepieciešams izvilkt elektropārvades kabeļus uz krastu un veidot pieslēgumus sauszemes elektropārvades tīkliem. Līdz ar to meklējot piemērotākās pieslēguma vietās, aktualizēsies pašvaldības plānotāju loma šajā procesā.

2.3.5.d.tabula. komunikāciju funkcionālā sasaiste ar jūras telpas (un piekrastes sauszemes daļas) izmantošanas veidiem pilotteritorijā

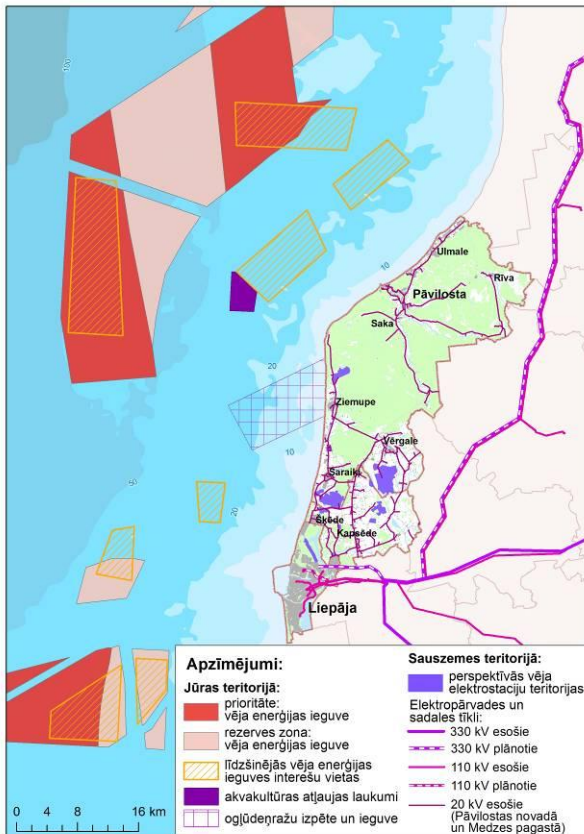
Nozare	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi/jomas	Pašvaldību funkcijas
Vēja parki jūrā un uz sauszemes	Elektropārvades līniju ierīkošana jūrā un sauszemē, nodrošinot pieslēgumu esošajam elektropārvades tīklam.	<ul style="list-style-type: none"> Izvērtēt potenciālās elektropārvades līnijas un pieslēguma vietas un ņemt tās vērā teritorijas plānojumā. Saskaņot jaunu elektropārvades līniju ierīkošanu pašvaldības teritorijā un atspoguļot to teritorijas plānojumā.

2.4. Tuvākajā nākotnē prognozējamie jūras izmantošanas veidi un to sasaiste ar iepriekšminētajiem galvenajiem sauszemes izmantošanas veidiem

Pēdējo gadu laikā uzņēmēji ir izrādījuši interesi Latvijas teritoriālajos ūdeņos un ekskluzīvajā ekonomikas zonā energoresursu ieguves un akvakultūras nozarēs, turklāt arī valsts stratēģiskie dokumenti (LIAS un nozaru stratēģijas) paredz atbalstu šim nozarēm. Tomēr pašreiz spēkā esošie normatīvie akti skaidri nenosaka kritērijus atļauju saņemšanai, lai uzsāktu izpēti un darbību jūrā. Uz doto brīdi katru pieteikumu Ministru Kabinets izskata atsevišķi, tādējādi nenodrošinot tiesiskās vienlīdzības principu starp uzņēmējiem. Tuvākajā nākotnē šeit varētu tikt gaidāmas izmaiņas, jo pašreiz Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likums jau paredz noteikt kārtību, kādā iegūstamas atļaujas jūras izmantošanai, taču tās izstrāde vēl kavējas.

Turklāt BaltSeaPlan projekta ietvaros Kurzemes austrumu piekrastei ir izstrādāts jūras telpiskā plānojuma projekts, kura ietvaros tika izvērtēti visa pieejamā informācija par dabas apstākļiem un citiem jūras izmantošanas veidiem, kā rezultātā jūrā tika izdalītas zonas, kurās prioritārais izmantošanas veids ir vēja enerģijas ieguve. Tāpat vēja enerģijas ieguvei plānojumā tika izdalītas arī rezerves zonas.

Šīs metodikas pilotteritorijā atrodas gan plānotās vēja enerģijas ieguves zonas un līdzšinējās uzņēmēju interešu vietas, gan izsniegtās atļaujas vieta ogļūdeņražu izpētei un ieguvei iepretim Ziemepei, kā arī viens Zemkopības ministrijas ierosinātais un ar MK rīkojumu (2014.gada 4.februāra rīkojums Nr. 53) (skat. 2.5. attēls).

2.5. attēls. Tuvākajā nākotnē prognozējamie jūras izmantošanas veidi un esošā un plānotā sadales un pārvades enerģotīklu infrastruktūra piekrastē^{97 98 99 100}

2.4.1. Energoresursu ieguve jūrā

Energoresursu ieguve Latvijas jūras ūdeņos vēl nenotiek, tomēr interese un politiskais atbalsts ES un nacionālajā līmenī arvien pastāv gan par ogļūdeņražu ieguvu, gan tādu atjaunojamo energoresursu ieguvu kā vēja elektroenerģija, izbūvējot vēja turbīnas jūrā.

Energoresursu ieguvu jūrā atbalsta Ekonomikas ministrijas informatīvais ziņojums „Latvijas Enerģētikas ilgtermiņa stratēģija 2030 - konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai”, nosakot uzdevumus, kas veicinās vietējo energoresursu, tajā skaitā, arī naftas ieguves potenciālu, un sakārtos efektīvu un pārredzamu regulējumu jūras vēja enerģijas attīstībai. Turklāt „Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030” vēja energoresursu ieguve jūrā tiek uzskatīta kā viens no inovatīviem risinājumiem kā veicināt Latvijas enerģētisko neatkarību, paredzot, ka jūrā vajadzētu rezervēt līdz 200 km² lielu platību vēja elektrostaciju izvietošanai. 2012. gadā projekta BaltSeaPlan ietvaros tika izstrādāts jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, kurā tika iezīmētas arī prioritārās un rezerves zonas vēja parku būvniecībai Kurzemes piekrastē.

Šobrīd Ekonomikas ministrija strādā pie MK noteikuma projekta, kas noteiks kārtību kādā veidā uzņēmēji varēs uzsākt vēja energoresursu izpētes un ieguves darbus, jo pašreiz šīm darbībām nav

⁹⁷ MK noteikumu projekts, www.mk.gov.lv, 2014

⁹⁸ Projekts BaltSeaPlan: Jūras telpiskā plānojuma pilotprojekts, Baltijas Vides Forums, 2012,

⁹⁹ AS „Latvenergo”, 2014

¹⁰⁰ Grobiņas novada teritorijas plānojums (2014-2024)

skaidra regulējuma un. Šobrīd, lai iegūtu šādu atļauju, ir nepieciešams saskaņojums ar visām iesaistītajām institūcijām un Ministru Kabineta rīkojums.

Attiecībā uz ogļūdeņražu ieguvu galvenie spēkā esošie normatīvie akti ir likums „Par Zemes dzīlēm” un MK noteikumi Nr.942 "Noteikumi par ogļūdeņražu ieguves valsts nodevu" un Nr.595 "Noteikumi par vides aizsardzību ogļūdeņražu izpētes un ieguves darbos jūrā". Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves kārtību noteica Ministru kabineta noteikumi Nr.597 “Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvu un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apjomu”, bet kopš 2011.gada 1.septembra šie noteikumi nav vairs spēkā un Ekonomikas ministrija vēl tikai strādā pie jauna MK noteikuma projekta „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvu”. Vienlaicīgi tiek strādātas arī pie MK noteikumu projekta "Noteikumi par valsts nodevu mākslīgo salu, būvju un iekārtu būvniecībai, ierīkošanai un ekspluatācijai atļaujas vai licences laukuma jūrā", kurā ir noteikta valsts nodevas summa par kvadrātmetru un kārtībā kā tā jāapmaksā.

2.4.1.a. tabula. Energoresursu ieguves pārvaldība un plānošana – iespējamie konflikti saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un vietējo pašvaldību funkciju izpildi

Jomas ar ko nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
Energoresursu ieguve	Vēja parku pieslēgšanās elektropārvades tīklam ir ierobežota, jo atrodas vienlīdz tālu sauszemē visā Kurzemes piekrastē	Plānojot vēja parku novietojumu, nepieciešams ņemt vērā iespējas pieslēgties sauszemes elektropārvades tīkliem, izvērtējot ne vien elektropārvades tīkla attālumu no krasta, bet arī citus aspektus (dabas aizsardzība, krasta procesi, sauszemes izmantošanas veidus u.c).
	Lai gan tehniski vēja parki un ogļūdeņražu ieguve var atrasties vienā teritorijā, tomēr tam nepieciešama uzņēmēju savstarpējā sadarbība inženiertehnisko risinājumu izstrādē	Vēja parku novietojumu jūrā plānot, izvērtējot ogļūdeņražu izpētes un ieguves lauku atrašanās vietas, izvairoties no teritoriju savstarpējas pārklāšanās. Atļauju izsniegšanai uz vienu teritoriju jābūt uzņēmēju savstarpējam saskaņojumam.
Dabas aizsardzība	Vēja parkiem jūrā un to inženiertehniskajām komunikācijām pastāv negatīvas ietekmes risks uz putnu migrācijas ceļiem un barošanās vietām un zemūdens dzīvotnēm (rifiem)	Plānojot vēja parku novietojumu, maksimāli novērst vēja parku būvniecības un ekspluatācijas negatīvo ietekmi uz zemūdens dzīvotnēm (rifiem) un putnu migrācijas ceļiem un barošanās vietām
Piekrastes ainava	Vēja parki jūrā rada ietekmi uz dabas piekrastes ainavu, ja tie ir tuvāk par 20 km no krasta.	<ul style="list-style-type: none"> • Vēja parki izvietojamu plānot tālāk par 20 km no krasta vismaz tajās vietās, kur piekrastes un tās dabiskās ainavas saglabāšanai ir nozīmīga loma pašvaldības turpmākajai attīstībai • Ņemt vērā piekrastes teritoriju plānojumus, attīstības stratēģijas un vietējās sabiedrības intereses

Ostu darbība	Drošības riska dēļ stacionāras konstrukcijas nav pieļaujamas ostu akvatorijās un uz augstas intensitātes kuģu ceļiem	Plānojot vēja parku, naftas platformu un citu stacionāru būvju novietojumu jūrā, jāizvērtē kuģu intensīvākie maršruti un ostu pievedceļi.
Zivsaimniecības	Zveja vēja parku teritorijā ir iespējama, tomēr pastāv drošības risks	Nepieciešamības gadījumā var izstrādāt individuālus noteikumus zvejai vēja parku teritorijā
Militārās intereses	Stacionāras konstrukcijas nav pieļaujamas militāros mācības poligonos un krasta tuvumā, kur tās traucē krasta aizsardzībai un novērošanai	Vēja parku būvniecību plānot ārpus militārajiem poligoniem jūrā un saskaņot krasta aizsardzību

Pilotteritorijā atrodas gan vēja parku attīstības interešu zonā, gan tajā ir izsniegtas atļaujas ogļūdeņražu ieguves izpētei un ieguvei. Par abu jūras izmantošanas veidu atrašanās vietām pagaidām lemj MK un uzņēmējiem ir jāievēro IVN prasības. IVN procedūrā patiesībā ir vienīgais veids kā pašvaldība var piedalīties un ietekmēt jūras izmantošanu viņu teritorijai pieguļošajos jūras ūdeņos, ar kuriem tā ir funkcionāli saistīta (skatīt 2.5.1.b. tabulu). Turklāt jūras vide un tās sniegtie pakalpojumi ir piekrastes pašvaldību nozīmīgs resurss ilglaicīgai attīstībai.

2.4.1.b.tabula. Energoresursu ieguves potenciālā funkcionālā sasaiste ar jūras telpas (un piekrastes sauszemes daļas) izmantošanas veidiem pilotteritorijā

Jomas, ar kurām nepieciešama saskaņošana	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi	Pašvaldību funkcijas
Elektropārvades tīkls	Zemūdens komunikāciju izbūve jūras vēja parku pieslēgšanai kopējam elektropārvades tīklam	Izvērtēt un ņemt vērā potenciālās pieslēgšanās vietas, plānojot piekrastes sauszemes izmantošanu perspektīvā
Dabas aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> • Ietekmes risks uz putnu migrācijas ceļiem un barošanās vietām un zemūdens dzīvotnēm (rifiem), kas ir galvenās zivju nārsta vietas. • Ietekmes risks uz piekrastes dzīvotnēm un ūdens un pludmales kvalitāti ogļūdeņražu ieguves laikā 	Piedalīties vēja parku būvniecības IVN procedūrā un sniegt savu atzinumu
Piekrastes ainava	Ainavas izmaiņas uz industriālāku ainavu	Pašvaldība var piedalīties vēja parku būvniecības IVN procedūrā un sniegt savu atzinumu
Ostu darbība	Ostā ienākošajiem kuģiem lielāks drošības risks un izmaksas apbraucot stacionāros objektus jūrā	<ul style="list-style-type: none"> • Ostas teritorijas izmantošanas noteikumos nosaka ostas akvatorija izmantošanas noteikumus • Pašvaldība var piedalīties vēja parku būvniecības IVN procedūrā un sniegt savu atzinumu
Zivsaimniecība	Zvejas vietu samazināšanās, potenciāls risks uz zivju resursiem īpaši piekrastes zvejniekiem, kas vairāk piesaistīti vienai zvejas vietai dēļ zvejniecības tiesiskā regulējuma	Pašvaldība var piedalīties vēja parku būvniecības IVN procedūrā un sniegt savu atzinumu

2.4.2. Akvakultūra jūrā

Latvijas jūras piekrastes ūdeņos akvakultūras metodes pagaidām netiek pielietotas, jo līdz šim pastāvēja uzskats, ka Latvijas jūras piekraste dabisko apstākļu dēļ nav piemērota ekonomiski izdevīgai akvakultūras attīstībai. Tomēr pēdējo gadu laikā interese par iespējamo jūras akvakultūras attīstību ir pieaugusi, ko var saistīt gan ar ES un Latvijā zivsaimniecības nozares nostāju, ka nozares „*ekonomiskais izrāviens*” ir saistāms arī ar akvakultūras sektora attīstību, gan dažādu projektu un uzņēmēju izrādīto iniciatīvu pēdējo gada laikā.

EJZF izvirzīto atbalsta prioritāšu vidū ir veicināt novatorisku, konkurētspējīgu un uz zināšanām balstītu akvakultūras sekmēšanu un ilgtspējīgu un resursu efektīvas akvakultūras veicināšanu. Arī Zemkopības ministrijas izstrādātajās Akvakultūras daudzgadu stratēģiskās pamatnostādnēs (2014.–2020.gadam) ir paredzēts atbalsts inovatīvas akvakultūras attīstībai, tajā skaitā arī akvakultūras attīstībai jūrā.

Laikā no 2012. gada janvāra līdz 2013. gada decembrim Kurzemes plānošanas reģions sadarbībā ar Vides investīciju fondu, Austrumzviedrijas Enerģētikas aģentūru un Somijas Lietišķo zinātņu universitāti „Novia”, īstenoja projektu „Gliemju komerciāla audzēšana, pārstāde un izmantošana Baltijas jūras reģionā”, kurā tika veikti pētījumi par gliemju audzēšanas iespējām Kurzemes reģionam pieguļošajos jūras piekrastes ūdeņos. Projekta laikā tika secināts, ka gliemeņu audzēšana Kurzemes piekrastē būtu iespējama, iegremdējot gliemeņu fermas zem ūdens un tādējādi mazinot atklātās jūras dabas apstākļu ietekmi uz fermām. Taču, lai par to pārliecinātos, ir jāizveido pilotfermas, testējot dažādus tehniskos risinājumus.

2013. gadā uzņēmēji vērsās pie Zemkopības ministrijas ar lūgumu piešķirt atļauju astoņās vietās LR teritoriālajos jūras ūdeņos izveidot zemūdens akvakultūras audzētavas. Tā kā Latvijā līdz šim nebija izstrādāts ne jūras telpiskais plānojums, ne kārtība kā šādas atļaujas piešķiramas, Zemkopības ministrija izstrādāja un 2014. gada 4.februārī ar MK rīkojumu Nr.53 ir apstiprināti astoņi laukumi jūrā, uz kuriem uzņēmēji konkursa kārtībā varēs pieteikties uz tiesībām par laukumu izmantošanu akvakultūras darbībai nepieciešamo iekārtu ierīkošanai un ekspluatācijai. Tomēr konkursu varēs izsludināt tikai pēc normatīvā akta par valsts nodevu atļaujas vai licences laukuma jūrā izmantošanai un maksāšanas kārtību izstrādes un stāšanās spēkā. Kā jau iepriekš minēts viens no šiem laukumiem atrodas arī pilotteritorijā (2.5.attēls.).

Iespējamās konfliktsituācijas un funkcionālā sasaiste ar citiem piekrastes jūras un sauszemes lietojuma veidiem:

2.4.2.a. tabula: Akvakultūras pārvaldība un plānošana – iespējamie konflikti saistībā ar citiem jūras izmantošanas veidiem un vietējo pašvaldību funkciju izpildi

Jomas, kurām nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
Energoresursu ieguve	Lai vienā teritorijā varētu līdzās pastāvēt vēja parki un akvakultūras fermas, nepieciešami savstarpēji saskaņotiem inženiertehniskajiem risinājumi	Izstrādājot jūras telpisko plānojumu, vēja parku un akvakultūras attīstībai jūrā nav nepieciešams veidot atsevišķus jūras izmantošanas laukumus.

Jomas, kurām nepieciešama saskaņošana	Iespējamās konfliktsituācijas	Nepieciešamie plānošanas un pārvaldības risinājumi
	Ogļūdeņražu ieguve un akvakultūra nav iespējama vienā teritorijā avārijas risku dēļ. Tāpat pastāv risks arī, ja akvakultūras fermas atrodas pārāk tuvu ogļūdeņražu ieguves vietai	Jūras telpiskajā plānojumā, iezīmējot akvakultūru kā prioritāro jūras izmantošanas veidu, nepieciešams izvērtēt potenciālās ogļūdeņražu ieguves vietas un to potenciālo ietekmes riskus uz akvakultūru
Dabas aizsardzība	Akvakultūras var būt negatīva ietekme uz zemūdens biotopiem (rifiem) un ūdens kvalitāti	Piešķirot atļaujas akvakultūras fermu būvniecībai, jāvērtē tās tehniskie risinājumi un jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, īpaši barības vielu noplūdi jūras ekosistēmā
Piekrastes ainava	Atkarībā no akvakultūras fermas tehniskā risinājuma, tai var būt negatīva ietekme uz dabisko ainavu.	Piešķirot atļaujas akvakultūras ierīkošanai un fermu būvniecībai, jāveic to tehnisko risinājumu novērtējums, lai novērst negatīvu ietekmi uz dabisku (unikālu) piekrastes ainavu
Ostu darbība	Akvakultūras, kas ir stacionāras konstrukcijas rada drošības risku, ja tās atrodas uz intensīvāk izmantotajiem kuģu maršrutiem vai to tuvumā, ostas pievedceļiem, ostas akvatorijā.	Stacionāras konstrukcijas nav pieļaujamas uz augstas intensitātes kuģu ceļiem, ostu pievedceļiem, ostu teritorijās.
Zvejniecība	<ul style="list-style-type: none"> Ietekme uz zivju resursiem piekrastē barības vielu noplūdes dēļ vai fermu avāriju dēļ, kuru rezultātā kultivētās zivis var nonākt dabā Zvejas vietu samazināšanās 	Piešķirot atļaujas IVN procesā akvakultūras ierīkošanai un fermu būvniecībai, jāveic to tehnisko risinājumu novērtējums, lai novērstu negatīvu barības vielu nonākšanu jūras ekosistēmā un avārijas riskus, izvērtējot vides apstākļus atklātā jūrā (ledus, vētras utml.)
Militārās intereses	Stacionāras konstrukcijas nav pieļaujamas militāros mācības poligonos	Akvakultūras būvniecības atļaujas nevar piešķirt militāro poligoni teritorijās

Konfliktsituācijas akvakultūras nozarei ar citiem jūras un sauszemes lietojuma veidiem galvenokārt ir sagaidāmas gadījumos, kad kādam no tiem rodas zaudējumi akvakultūras fermu izbūves un/vai ekspluatācijas rezultātā. Zaudējumi citiem lietojuma veidiem var rasties samazinoties teritorijai, kuru tie līdz fermu izbūvei ir lietojuši, vai pazeminoties vides kvalitātei. Piemēram, pagarinās kuģu maršrutu garums vai samazinās zivju nārsta vietu kvalitāte ūdens fermu radītā piesārņojuma dēļ, kas noved arī pie zivju resursu samazināšanās.

Tā kā pēc pašreizējiem normatīvajiem aktiem jūras teritorijas īpašnieks ir valsts, tad pašvaldībai nav tiesību tajā noteikt tās izmantošanas veidus. Tomēr pašvaldība var tik pieaicināta izvērtēt konkursa pretendenta pieteikumus un tās viedoklim būs ieteikuma raksturs. Otrs veids, kā pašvaldība var ietekmēt lēmuma pieņemšanu ir dalība IVN procesā. Jāpiebilst, ka pašvaldība var ietekmēt un atbalstīt akvakultūras attīstību arī ar piemērotu infrastruktūru krastā.

2.4.2.b.tabula. Akvakultūras funkcionālā sasaiste ar jūras telpas (un piekrastes sauszemes daļas) izmantošanas veidiem pilotteritorijā

Nozare	Funkcionāli saistītie jūras telpas izmantošanas veidi	Pašvaldību funkcijas
Dabas aizsardzība	Akvakultūrai var būt negatīva ietekme uz zemūdens biotopiem un zivju resursiem	Pieteikties dalībai pretendentu pieteikumu izvērtēšanā konkursā un piedalīties IVN procesā un sniegt atzinumus
Piekrastes ainava	Akvakultūrai var būt negatīva ietekme uz piekrastes ainavu	Pieteikties dalībai pretendentu pieteikumu izvērtēšanā konkursā un Piedalīties IVN procesā un sniegt atzinumus
Ostu darbība	Akvakultūras uzturēšanai un apkopei nepieciešami regulāri braucieni jūrā (no ostas vai pat ārpus tās), kā arī iespējams, citas ar saimniecisko darbību saistītas infrastruktūras izveide krastā	Pašvaldībai jāsaskaņo akvakultūras uzturēšanas nepieciešamības ar citiem jūras izmantošanas veidiem, piemēram, ūdenstūrismu
Zvejniecība	Akvakultūra un zvejniecība var izmantot vienu un to pašu infrastruktūru piekrastē (ostas, nobrauktuves uz jūru, saldētavas)	Pašvaldības plāno infrastruktūras atrašanās vietas

3. Secinājumi un ieteikumi

3.1. Sauszemes un jūras funkcionālās sasaistes novērtējums Latvijā

Kā liecina pilotteritorijas piemērs, kā arī situācija Latvijā kopumā, jūras piekrastes ūdeņu pašreizējā un potenciālā izmantošana ir cieši saistīta ar piekrastes sauszemes daļas izmantošanu. Tāpat saimnieciskā darbība sauszemē tieši ietekmē jūras vides stāvokli un ekosistēmu, kā arī jūras telpas izmantošana var radīt ietekmi uz piekrastes biotopus un sugas sauszemē. Galvenās savstarpējās ietekmes starp izmantošanas veidiem piekrastes sauszemes un jūras daļā atspoguļoti matricā 3.1.a., kurā norādīti:

- izmantošanas veidi, kuri viens otru neietekmē (-);
- izmantošanas veidi, kuri var līdzās pastāvēt, viens otram netraucējot, vai arī pozitīvi viens otru ietekmēt, nodrošinot attīstībai būtiskus priekšnosacījumus (zaļš);
- izmantošanas veidi, kuri var negatīvi viens otru ietekmēt, konkurējot par telpu, ietekmējot tās kvalitāti vai radot citus apstākļus, kas kavē otru izmantošanas veidu, tomēr, izmantojot vienas vai otras darbības regulējumu, tās iespējams savietot (dzeltens);
- darbības, no kurām viena vai abas negatīvi ietekmē viena otru, un tās nepieciešams telpiski nošķirt (sarkans).

3.1.a. matrica. Piekrastes sauszemes un jūras daļu izmantošanas veidu savstarpējās ietekmes

Izmantošanas veidi piekrastes sauszemes daļā	Izmantošanas veidi piekrastes jūras daļā																							
	Peldvietas	Zemūdens biotopi	Putni migrācijas ceļi/barošanās vietas	Zivju resursu atjaunošanās vietas	Piekrastes makšķerēšana jūrā	Piekrastes zveja	Zveja atklātā jūrā	Potenciālās akvakultūras audzēšanas vietas	Zemūdens kabeļi	Ostu akvatorija	Kuģu ceļi/kuģošana	Kuģu ceļu padziļināšana	Enkurvietas	Grunts izgāztuves	Jahtu tūrisms	Aktīvais ūdens tūrisms (vindsērfigs u.c.)	Motorlaivas, ūdensmotocikli	Niršana	Zemūdens kultūras mantojums	Militārie mācību poligoni	Mīnu neitralizēšanas operācijas	Potenciālā naftas ieguves vieta	Potenciālie Vēja parki	
Pludmale kā rekreācijas vieta																								
Dabas tūrisms																								
Kultūras/atpūtas tūrisms																								
Tūristu naktsmītnes																								
Tūrisma infrastruktūra piekrastē																								
Dzīvojamā apbūve																								
Rūpniecības uzņēmumi																								
Notekūdeņu izplūdes vietas																								
Elektropārvades un sadales tīkli krastā																								
Militārie mācību poligoni, operācijas																								
Militārās krasta novērošanas sistēmas																								
Ostu teritorijas krastā																								
Krasta aizsardzība/piebarošana																								
Zvejas lomu izkraušanas vietas																								
Piekrastes makšķerēšana no krasta																								
Piekrastes dabas ainava																								
Kultūrvēsturiskie pieminekļi/ainavas																								
ĪADT/ kāpu biotopi																								

Starp būtiskākajām mijiedarbībām piekrastes telpas izmantošanā var izcelt šādus:

- **Ostu darbība** ietekmē pludmales pieejamību un iespēju attīstīt ūdensmalu atpūtas un aktīvā ūdenssporta vajadzībām, un līdz ar to arī tūrisma attīstības potenciālu. Attīstot ostas teritoriju un tās infrastruktūru, padziļinot kuģu ceļus un ierīkojot jaunas grunts izgāztuves, iespējama negatīva ietekme uz piekrastes ekosistēmu -zemūdens biotopiem, zivju nārsta vietām. Ostas hidrotehniskās būves var veicināt vai izraisīt krasta eroziju, tādējādi apdraudot jūras krasta biotopus, kā arī pludmales labiekārtojuma infrastruktūru un apbūvi. Taču vienlaikus ostas piedāvā piestātnes zvejas kuģiem un jahtām, kā arī, nodrošinot pasažieru pārvadājumus, veicina tūrisma attīstību.
- **Piekrastes infrastruktūra**, piemēram, operatīvajam transportam paredzētās nobrauktuve nodrošina iespējas pašpatēriņa piekrastes zvejniekiem izvest krastā zvejas laivas un lomus; piebraucamie ceļi un labiekārtoti stāvlaukumi ļauj attīstīt ūdenssporta aktivitātes (kaitbordru, vindsērfingu), kā arī organizēt pludmales apmeklētāju plūsmu, tādējādi mazinot slodzi uz jutīgajiem piekrastes biotopiem.
- **Apbūve piekrastē**, t.sk. vasaras mājas, kā arī tūristu naktsmītnes, kā arī transporta infrastruktūra rada priekšnosacījums rekreācijas un tūrisma attīstībai un nosaka arī galvenās atpūtnieku koncentrācijas vietas pie jūras. Taču, ja šādās vietās netiek nodrošināta atbilstošs labiekārtojums, kā arī piekrastes apmeklētāju plūsmas organizēšana, var veidoties konfliktsituācijas starp dažādām atpūtnieku grupām, traucējums vietējiem iedzīvotājiem, kā arī negatīva ietekme uz piekrastes ekosistēmu. Tāpat, ja plānojot jaunu apbūvi, netiek nodrošināti atbilstoši tehniskie risinājumi notekūdeņu un kanalizācijas savākšanai, tie nonāk gruntsūdeņos un tālāk, iespējams, rada negatīvu ietekmi arī uz ūdens kvalitāti piekrastes ūdeņos, līdz ar to negatīvi ietekmējot rekreācijas iespējas un tūrisma attīstību. Līdzīgu situāciju rada nesakārtota komunālā saimniecība jau esošajos ciemos (piemēram, Šķēdes ciema gadījumā).
- **Zemūdens kultūras mantojumu** var apdraudēt praktiski jebkura darbība jūrā, kas mehāniski ietekmē jūras dibenu (piemēram, kuģu ceļu padziļināšana, zemūdens kabeļu ierīkošana, zveja ar grunts trali, mīnu neitralizēšana, vēja parku un naftas urbumu ierīkošana). Tādēļ uzsākot šādas darbības nepieciešama izpētīt paredzamas ietekmes zonu, apzinot iespējamās kultūrvēstures vērtības. Tajā pašā laikā šādas izpētes rezultātā var tikt iegūtas jaunas zināšanas par kultūrvēsturiskām vērtībām jūrā. Zemūdens kultūras mantojumu apdraud arī nekontrolētas nirēju aktivitātes, kas bieži saistītas ar vraku izlaupišanu. Pēc zemūdens mantojuma vietu padziļinātākas izpētes iespējams noteikt vietas, kas būtu piemērotas niršanai un zemūdens mantojuma apskatei (veidojot tā sauktos zemūdens parkus) un tādējādi sakārtojot un attīstot šo tūrisma nišu.
- **Jūras novērošanas sistēmas**, kas izveidota aizsardzības nolūkiem, vienlaicīgi nodrošina operatīvu informāciju par kuģu avārijām un nepieciešamajiem cilvēku glābšanas pasākumiem. Jebkādu stacionāru konstrukciju ierīkošana teritoriālajos ūdeņos (līdz 12 jūras jūdzēm), piemēram, vēja turbīnas, naftas ieguves urbumus u.c., rada traucējumus (pārtraukumus) krasta novērošanas sistēmā un līdz ar to arī glābšanas operāciju efektivitāti.
- **Vēja parku** ierīkošanai jūrā potenciālo vietu izvēlē jāvērtē saistībā ar pieslēguma iespējām sauszemes elektropārvades tīkliem, kā arī esošo apdzīvojuma struktūru, dabas un ainaviskajām vērtībām, kā arī paredzamo tūrisma un rekreācijas attīstības nišu. Tāpat plānojot jaunas apbūves teritorijas piekrastē, būtu jāņem vērā potenciālās vietas, kur varētu tikt ierīkotas vēja elektrostacija, un jānodrošina no apbūves rīvi koridori elektropārvades koridoru ierīkošanai.
- **Naftas ieguve**, kā arī **akvakultūras** ražotņu attīstība piekrastes ūdeņos var radīt negatīvu ietekmi uz jūras vides kvalitāti un piekrastes ekosistēmu, tādējādi negatīvi ietekmējot zivju polulāciju un nārsta vietas un līdz ar to apdraudot arī piekrastes zvejniecību, kā arī samazinot piekrastes teritoriju pievilcību tūrismam un atpūtai. Naftas urbumu, akvakultūras ražotņu, kā arī vēja parku ierīkošanai un apkalpošanai tiek izmantoti kuģi vai laivas, līdz ar to tās ir saistītas arī ar ostas pakalpojumu izmantošanu.

Atsevišķos gadījumos jūras un piekrastes izmantošanas intereses var būt savstarpēji nesavietojamas vai radīt būtisku kaitējumu viena otrai, tādēļ tām būtu jāpievērš īpaša uzmanība plānošanas procesā. Piemēram, stacionāras konstrukcijas jūrā (vēja parki, naftas urbumi vai akvakultūras fermas) nav pieļaujamas ostu akvatorijās, uz kuģu ceļiem, kā arī militāros mācību poligonos. Peldvietu ierīkošana nav pieļaujama vietās, kur iespējamas neattīrītu notekūdeņu noplūdes un līdz ar to peldvietai neatbilstoša ūdens kvalitāte. Neattīrītu notekūdeņu noplūdes būtu primāri jānovērš arī vietās, kur tās var apdraudēt zemūdens biotopus, putnu barošanas vietas un zivju resursu atjaunošanās vietas, līdz ar to arī negatīvi ietekmēt piekrastes zveju un makšķerēšanu.

Dažādas mijiedarbības starp piekrastes izmantošanas veidiem nosaka to funkcionālo sasaisti. Matricā 3.1.b atspoguļoti piekrastes sauszemes un jūras izmantošanas veidi, kas ir savstarpēji funkcionāli saistīti – respektīvi to attīstība vai pastāvēšana ir tieši atkarīga vienam no otra, līdz ar to tie abpusēji ir jāņem vērā plānojot konkrēto nozaru/ lietojuma veidu attīstību, izstrādājot pašvaldību teritorijas plānošanas dokumentus, jūras telpisko plānojumu, kā arī nozares regulējošos normatīvos aktus.

3.1.b. matrica. Piekrastes sauszemes un jūras izmantošanas veidu funkcionālā sasaiste

Izmantošanas veidi piekrastes sauszemes daļā	Izmantošanas veidi piekrastes jūras daļā																						
	Peldvietas	Zemūdens biotopi	Putni migrācijas ceļi/barošanās vietas	Zivju resursu atjaunošanās vietas	Piekrastes makšķerēšana jūrā	Piekrastes zveja	Zveja atklātā jūrā	Potenciālās akvakultūras audzēšanas vietas	Zemūdens kabeļi	Ostu akvatorija	Kuģu ceļi/kuģošana	Kuģu ceļu padzīšanās	Enkurvietas	Grunts izgāztuves	Jautu tūrisms	Aktīvais ūdens tūrisms (vindsērīgs u.c.)	Motorlaivas, ūdensmotocikli	Niršana	Zemūdens kultūras mantojums	Militārie mācību poligoni	Mīnu neitralizācijas operācijas	Potenciālā naftas ieguves vieta	Potenciālie Vēja parki
Pludmale kā rekreācijas vieta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dabas tūrisms	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kultūras/atpūtas tūrisms	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tūristu naktsmītnes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tūrisma infrastruktūra piekrastē	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dzīvojamā apbūve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rūpniecības uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Notekūdeņu izplūdes vietas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elektropārvades un sadales tīkli krastā	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Militārie mācību poligoni, operācijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Militārās krasta novērošanas sistēmas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostu teritorijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krasta aizsardzība/piebarošana	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piekraste zvejas lomu izkraušanas vietas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piekrastes makšķerēšana no krasta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piekrastes dabas ainava	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kultūrvēsturiskie pieminekļi/ainavas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ĪADT/ kāpu biotopi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

3.1.b. matrica norāda uz funkcionālu sasaisti starp šādiem piekrastes zonas izmantošanas veidiem:

- Piekraste infrastruktūra un tūrisma naktsmītnes – dzīvojamā apbūve – jahtu tūrisms, ūdenssports
- Piekraste infrastruktūra un tūrisma naktsmītnes – dzīvojamā apbūve – piekrastes zveja
- Dabas un atpūtas tūrisms – ūdenssports – dabas teritorijas un piekrastes ainava-kultūrvēsturiskais mantojums

- Ostu darbība – zvejniecība– akvakultūra - zivju pārstrādes uzņēmumi
- Ostu darbība – naftas ieguve – rūpniecības uzņēmumi
- Ostu darbība – vēja parki
- Vēja parki – elektropārvades tīkli
- Militārās jūras novērošanas sistēma – kuģošana, zvejniecība, jahtu tūrisms.

3.2. Kopsavilkums par vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas integrēšanu jūras telpiskajā plānošanā un jūras izmantošanas integrēšanu vietējo pašvaldību, plānošanas reģionu un nacionāla līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentos Latvijā

3.2.1. Vietējo pašvaldību funkciju nodrošināšanu saistībā ar jūras izmantošanu

Vietējo pašvaldību funkcijas ir noteiktas galvenokārt dažādos normatīvos aktos. Taču tās ne vienmēr tiek nosauktas kā funkcijas, bet tiek dēvētas kā kompetences vai uzdevumi, kurus veic pašvaldības vai to iestādes. Saskaņā ar likumu par Pašvaldībām pašvaldību kompetencē ir:

- 1) Autonomās funkcijas (noteiktas likumā par „Pašvaldībām”, 7.pants), kuru izpildi organizē un par to atbild pašvaldības.
- 2) Ar likumu pašvaldībām var uzdot pildīt autonomās funkcijas, vienlaikus attiecīgajā likumā nosakot papildu finansēšanas avotus, ja funkciju izpilde saistīta ar izdevumu palielināšanos.
- 3) Deleģētās valsts pārvaldes funkcijas, kuru izpilde šajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai. Vienlaikus tām nododami līdzekļi, kas paredzēti attiecīgo valsts pārvaldes iestāžu budžetā šo funkciju veikšanai. Pašvaldībām nodoto valsts pārvaldes iestāžu funkciju izpildi organizē attiecīgā pašvaldība, bet par to izpildi ir atbildīga valsts pārvaldes iestāde, kas šīs funkcijas nodevusi pašvaldībai.
- 4) Pašvaldības pēc savstarpējas vienošanās var veikt citu pašvaldību kompetencē ietilpstošās funkcijas, kuru izpilde šajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai.
- 5) Pārvaldes uzdevumi, kuru izpildi Ministru kabinets vai valsts pārvaldes iestādes uzdevušas pašvaldībām. Deleģējot pārvaldes uzdevumu, Ministru kabinets nodrošina pašvaldībai finanšu līdzekļus, kas nepieciešami šā uzdevuma izpildei.
- 6) Autonomās funkcijas, kas tiek īstenotas kā brīvprātīgās iniciatīvas pašvaldības attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs. Tās ir tās funkcijas, kuras nav Saeimas, Ministru kabineta, ministriju, citu valsts pārvaldes iestāžu, tiesas vai citu pašvaldību kompetencē vai arī ja šāda darbība nav aizliegta ar likumu.

3.2.1.tabula. Latvijas normatīvie akti, kas nosaka pašvaldību funkcijas saistībā ar jūras un sauszemes izmantošanu piekrastē

Normatīvais akts	Regulējums	Saistība ar jūras un sauszemes izmantošanas plānošanu
Likums par pašvaldībām	Organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana)	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu atrašanās vieta, kanalizācijas un ūdensvadu sistēmas, dzesamā ūdens ņemšanas vietas, atkritumu

Normatīvais akts	Regulējums	Saistība ar jūras un sauszemes izmantošanas plānošanu
		šķirošanas un apglabāšanas vietas
	Gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana; atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole; pretplūdu pasākumi; kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošana un uzturēšana)	Nosakot auto ceļus, velo ceļus vai gājēju ceļus; Nosakot zaļās teritorijas/parku zonas Nosakot/lezīmējot applūstošās teritorijas Nosakot kapsētu teritorijas
	Noteikt kārtību, kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie meži un ūdeņi, ja likumos nav noteikts citādi;	Vispārējie un konkrētie nosacījumi pie teritorijas plāniem (TIAN)
	Rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu (atbalsts kultūras pieminekļu saglabāšanai u.c.);	Kultūras objekti un to aizsardzības zonas
	Veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu;	Nosakot atpūtas zonas
	Sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu;	Nosakot biznesa/ekonomikas attīstības teritorijas
	Saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumu noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību;	Vispārējie un konkrētie nosacījumi pie teritorijas plāniem (TIAN)
	Piedalīties civilās aizsardzības pasākumu nodrošināšanā	Nobrauktuves, glābšanas dienestu teritorijas
Teritorijas attīstības plānošanas likums	Izstrādāt un apstiprināt vietējās pašvaldības attīstības stratēģiju, attīstības programmu, teritorijas plānojumu, lokālplānojumus, detālplānojumus un tematiskos plānojumus	Nosaka sauszemes izmantošanas veidus un nosacījumus (TIAN)
Aizsargjoslu likums	<p>Applūstošā teritorija — ūdenstece ielejas vai ūdenstilpes ieplakas daļa, kura palos vai plūdus pilnīgi vai daļēji applūst un kuras platums ūdenstece vai ūdenstilpes aizsardzības nolūkos tiek noteikts vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā</p> <ul style="list-style-type: none"> Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla Pašvaldībai vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā ir jāparedz iespēja kājāmgājējiem piekļūt pludmalei un vietas automašīnu (transportlīdzekļu) stāvvietu <p>Jūras aizsargjoslā ierīkotajās peldvietās aizliegts braukt ar motorlaivām un ūdens motocikliem, ja tas nav saistīts ar specializēto dienestu darbību, šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību. Vietējā pašvaldība nosaka speciāli iezīmētas vietas, kurās atļauts braukt ar ūdens motocikliem. Ierīkošanai.</p>	Teritorijas plānojumā tiek noteiktas applūstošās teritorijas
Zvejniecības likums* MK Noteikumi Nr. 1375 „Par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību piekrastes ūdeņos” MK Noteikumi Nr.	<p>Pašvaldība zvejniecību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā organizē valstij piederošo zvejas tiesību izmantošanu un pārzina privāto zvejas tiesību izmantošanu ūdeņos, kas atrodas pašvaldības administratīvajā teritorijā vai piekļaujas tai.</p> <p>Pašvaldība juridiskajām un fiziskajām personām iznomāto zvejas tiesību izmantošanai iedala zvejas rīku vai nozvejas limitu Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ūdeņos (līdz 20m izobātai).</p>	

Normatīvais akts	Regulējums	Saistība ar jūras un sauszemes izmantošanas plānošanu
918 par „Ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību”	Nosaka rūpnieciskās zvejas tiesību nomas un zvejas tiesību izmantošanas un izsoles kārtību iekšējos ūdeņos un Latvijas Republikas teritoriālajos un ekonomiskās zonas ūdeņos Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī (turpmāk – Baltijas jūra un Rīgas jūras līcis), kā arī citos Eiropas Savienības dalībvalstu ūdeņos un starptautiskajos ūdeņos, kuros Latvijas Republikai ir iedalīta nozvejas kvota, vai trešo valstu ūdeņos, ar kurām Eiropas Kopienai ir noslēgti nolīgumi zivsaimniecības jomā	
Zemes dzīļu izmantošana MK noteikumi Nr. 698 “Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība”	Vietējās pašvaldības izsniedz atļaujas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei	Teritorijas plānojumos tiek atzīmētas derīgo izrakteņu potenciālās un esošās ieguves vietas sauszemē
Peldūdeņi MK noteikumi Nr. 38 “Peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtība”	<ul style="list-style-type: none"> • Peldvietu izveido saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto plānoto (atļauto) izmantošanu. • Peldvietas robežas nosaka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā peldvieta atrodas. 	Teritorijas plānojumos tiek atzīmētas peldvietas
Ostas darbība Likums par ostām, 6.pants.	<ul style="list-style-type: none"> • Ostas noteikumu projektu izstrādā ostas pārvalde, un pēc saskaņošanas ar Satiksmes ministriju attiecīgā pašvaldības dome izdod tos saistošo noteikumu veidā. 	<ul style="list-style-type: none"> - apstiprinātās ostas zemes un akvatorijas robežas - noteikumi par kuģu satiksmi akvatorijā - vides aizsardzības noteikumi ostā - ostas padziļināšanai izvirzāmās prasības - citas ostas darbību reglamentējošās normas
Padziļināšana un grunts novietnes MK noteik. Nr. 475, „Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”	No virszemes ūdensobjekta vai ostu akvatorijas izņemto grunti, kuras kvalitāte atbilst vides vai veselības aizsardzības normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, var izmantot saimnieciskām vajadzībām, tai skaitā hidrotehnisko būvju būvniecībai un zemūdens hidrotehnisko būvju aizņemto platību aizpildīšanai, novietot pašvaldību noteiktās pastāvīgās vai pagaidu novietnēs (līdz vienam gadam) vai grunts novietnēs jūrā.	Pašvaldību noteiktas pastāvīgās vai pagaidu novietnes

Normatīvais akts	Regulējums	Saistība ar jūras un sauszemes izmantošanas plānošanu
Kultūras mantojums Likums par kultūras pieminekļu aizsardzību	24. pantā attiecībā uz kultūras pieminekļu (gan zemūdens, gan piekrastē) saglabāšanu un finansēšanu noteiktas pašvaldību tiesības - no pašvaldību budžetiem iedala līdzekļus to vietējas nozīmes kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai, kuri īpašnieka (valdītāja) noteiktajā kārtībā ir pieejami sabiedrības apskatei.	Pašvaldības var iekļaut attīstības programmās finansējumu kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai

* šeit ir minēti ar zvejniecību jūrā minētie svarīgākie normatīvie akti.

3.2.2. Valsts interešu jūras izmantošanā sasaiste ar sauszemes izmantošanu

Latvijā līdz šim nav bijusi integrēta valsts jūrlietu politika, kuras ietvaros tiktu koordinētas visas jomas, kas saistītas ar jūras telpas un resursu izmantošanu. Praksē jūrlietās atsevišķi integrētas pieejas principi tiek izmantoti, arī darbību koordinācija un saskaņošana notiek, izmantojot vispārējos politikas un likumdošanas saskaņošanas principus. Tāpēc līdz šim valdība nav saskatījusi nepieciešamību pēc vienotas integrētas jūrlietu politikas. Tomēr Satiksmes ministrijas viena no funkcijām ir tās atbildība par ES Integrētās jūrlietu politikas ieviešanas koordināciju un uzraudzību. Turklāt 2010.gada 17.februārī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 76 tika izveidota darba grupa, kuras mērķis ir koordinēt valsts un pašvaldību institūciju, biedrību un nodibinājumu sadarbību šajā jomā. Darba grupai uzsākot darbību bija ierosinājums iekļaut integrēto jūrlietu politikas uzstādījumus Nacionālā attīstības plānā 2014.- 2020.gadam, taču, izstrādājot NAP, attiecīgie priekšlikumi par jūrlietu politiku netika ņemti vērā.

Tā kā ES Jūrlietu integrētā politika ir uzsvērusi, ka jūras telpiskā plānošana ir viens no tās būtiskiem ieviešanas instrumentiem, tad Latvijā valsts interešu saskaņošana jūras un sauszemes izmantošanā vistiešāk būs iespējama, izstrādājot jūras plānojumu.

3.3.2.tabula. Valsts intereses jūras izmantošanā un to sasaiste ar sauszemes izmantošanu.

Valsts intereses jūras izmantošanā	Nozares attīstības plānošanas dokuments vai normatīvais akts	Sauszemes izmantošana
Kravu pārvadājumu nodrošināšana (kuģu ceļi)	<ul style="list-style-type: none"> Transporta pamatnostādnes 2014-2020 	Ostu teritorijas attīstība Transporta infrastruktūras (t.i., pievadceļu) izveide un uzturēšana
Zivju resursu ilgtspējīga izmantošana un pārvaldība	<ul style="list-style-type: none"> Rīcības programma Zivsaimniecības attīstībai 2014.-2020.gadam (projekts) Akvakultūras stratēģiskās pamatnostādnes 2014-2020.gadam 	Zvejniecības infrastruktūra Akvakultūras attīstība Vides piesārņojošās darbības
Dabas (sugu un biotopu) aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> Vides politikas pamatnostādnes 2009.-2015. Sugu un biotopu aizsardzības likums Likums Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām 	Īpaši aizsargājamās teritorijas tai skaitā jūras Natura 2000 veidošana
Ainavas aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> Ainavas politikas pamatnostādnes 2013-2019 Aizsargjoslu likums 	Baltijas jūras un Rīgas līča aizsargjosla

Kultūras mantojums	<ul style="list-style-type: none"> • Likums par kultūras pieminekļu aizsardzību • MK Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu (Nr. 474) 	valsts un vietējas nozīmes aizsargājamie kultūras pieminekļi
Tūrisms un atpūta	Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010. – 2015. gadam	Tūrisma un atpūtas teritorijas: pārgājieni, nūjošanas, dabas izziņas, jūras laivu (gar piekrasti), putnu vērošanas produkti, iekļaujot arī kultūrvēsturiskos, piemēram, ar zvejniecību un lībiešiem saistītos resursus.
Atjaunojamo energo resursu ieguve	<ul style="list-style-type: none"> • Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007.-2016.gadam 	Vēja enerģijas ieguve Pārvades un sadales tīkli
Minerālresursu ieguve	<ul style="list-style-type: none"> • Likums par zemes dzīlēm • Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likums 	Minerālresursu ieguves vietas
Elektronisko sakaru un elektroapgādes tīkli	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijas Republikas elektronisko sakaru nozares politikas pamatnostādnes 2011.–2016.gadam • Nākamās paaudzes platjoslas elektronisko sakaru tīklu attīstības koncepcija 2013. - 2020.gadam 	Optisko kabeļu trases
Drošība uz ūdeņiem	<ul style="list-style-type: none"> • MK Noteikumi 674 par cilvēku meklēšanu un glābšanu aviācijas un jūras avārijas gadījumā • Koncepcija par meklēšanas un glābšanas spēju attīstību un pilnveidošanu, izmantojot helikopterus • 	<ul style="list-style-type: none"> • Krasta apsardzes dienests, Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs • Jūras novērošanas sistēma
Valsts drošība	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionālās drošības likums. 	Nacionālie Bruņotie spēki, Jūras novērošanas un sakaru dienests Jūras novērošanas sistēma Patruļkuģu izvietošana

3.3. Latvijas politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu pilnveidošana

Latvijas plānošanas dokumentu hierarhiju nosaka **Attīstības plānošanas sistēmas likums**. Tas nosaka attīstības plānošanu Saeimā, Ministru kabinetā, tiešās valsts pārvaldes iestādēs, plānošanas reģionos, pašvaldībās un valsts pārvaldes iestādēs, kas nav padotas Ministru kabinetam. Politikas plānošanas dokuments, kas ir viens no attīstības dokumentu veidiem, nosaka mērķus, uzdevumus un rīcību vienas vai vairāku politikas jomu, nozaru vai apakšnozaru attīstības veicināšanai.¹⁰¹

Hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments ir **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030** (LIAS 2030), ko 2010.gadā apstiprināja Saeima. Tajā Baltijas jūras un Rīgas līča piekraste ir definēta kā viena no četrām nacionālo interešu telpa. Turklāt tiek noteikts nepieciešamība izstrādāt gan piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes, gan jūras telpisko

¹⁰¹ <http://likumi.lv/doc.php?id=175748>

plānojumu. LIAS 2030 uzsver arī nepieciešamību investēt zvejas un jahtu ostu infrastruktūrā. Kā jau agrāk minēts, tad Latvijas piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes Ministru kabinetā tika pieņemts 2011.gadā, savukārt jūras plānojuma izstrādes nodrošināšanai tika sagatavoti attiecīgie normatīvie akti, savukārt, pašu jūras plānošanas procesu uzsāks 2014.gadā.

Hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir **Nacionālais attīstības plāns (NAP)**. NAP 2020 kā vienīgo tiešo rīcību ar Baltijas jūras piekrasti nosaka mazo ostu un uzņēmējdarbību veicinošas infrastruktūras attīstību. Saistībā ar Baltijas jūras piekrasti tiek atzīmēti arī rekreācijas resursi, kas dod iespēju attīstīt uzņēmējdarbību. Kā jau iepriekš minēts šajā dokumentā, NAP nav iestrādāti integrētas jūrlietu politikas mērķi, kas, protams, jūras plānojuma mērķu noteikšanu padara sadrumstalotāku, balstītu uz nozaru izvirzītajām prioritātēm. Tāpēc būtiski būtu nodefinēt vidēja termiņa ar jūras resursu izmantošanu saistītus attīstības mērķus.

Analizējot Latvijas tiesību aktus attiecībā ar uz **jūras resursiem**, tad vienīgā **nozare**, kas definējusi konkrētus **mērķus**, ir vides aizsardzības joma. Mērķi ir noteikti šādos normatīvajos aktos:

- Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likums – sasniegt labu vides stāvokli līdz 2021.gadam.¹⁰²
- Likums par īpaši aizsargājamām teritorijām –izveidot jūras aizsargājamās dabas teritorijas jūras ekosistēmas aizsardzībai (kopš 2010.gada izveidotas septiņas ĪADT teritoriālajos ūdeņos¹⁰³)
- Aizsargjoslu likums – saglabāt Baltijas jūras un Rīgas līča krasta kāpu joslu un piekrastes jūras joslu līdz 10m izobātai.¹⁰⁴

Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likums nosaka arī jūras izmantošanas pamatnoteikumus. Tas nosaka **darbības, kurās ir nepieciešamas atļaujas un licences** (19.panta otrā daļa). Saskaņā ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likumu Ministru kabinets ar rīkojumu nosaka konkrētu jūras teritoriju, kur tiks atļauta mākslīgo salu, būvju un iekārtu, tai skaitā platformu un enerģijas ražošanai nepieciešamo iekārtu, būvniecībai, ierīkošanai, arī ar to saistītai izpēte, un būvju ekspluatācijai, izņemot ostu darbībai nepieciešamo būvju būvniecību, kā arī navigācijas līdzekļu un sistēmu izveidei. Konkrētas jūras teritorijas atļaujas vai licences Ministru kabinetam ir jānosaka, ņemot vērā arī šā likuma nosacījumus par Jūras telpiskās plānošanas pasākumiem jūras vides aizsardzībai, kas definēti likuma 14.pantā. Līdzīgs nosacījums attiecas uz elektronisko sakaru tīklu jūras kabeļlīniju, elektrisko tīklu kabeļlīniju, zemūdens elektropārvades kabeļlīniju un zemūdens cauruļvadu, tai skaitā gāzesvadu, naftas un naftas produktu cauruļvadu, ierīkošana. Saskaņā ar jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma pārejas noteikumiem līdz jūras telpiskā plānojuma spēkā stāšanās dienai, Ministru kabinets pieņem lēmumu attiecīgajā atļaujas vai licences laukumā Latvijas teritoriālajā jūrā, kontinentālajā šelfā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, ņemot vērā šā likuma 14.panta nosacījumus.

Izmantojot pārejas noteikumus, Ministru kabinets ir jau apstiprinājis rīkojumu Par jūras teritoriju noteikšanu **akvakultūras** darbībai nepieciešamo iekārtu ierīkošanai un ekspluatācijai¹⁰⁵. Tomēr ne Ministru kabineta rīkojuma anotācijā, ne pašā rīkojumā un tā pielikumos nav sniegts skaidrojums kā Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likuma 14.panta nosacījumi ir tikuši ņemti vērā.

¹⁰² <http://likumi.lv/doc.php?id=221385>

¹⁰³ <http://likumi.lv/doc.php?id=203672>

¹⁰⁴ <http://likumi.lv/doc.php?id=42348>

¹⁰⁵ <http://likumi.lv/doc.php?id=264217>

Nacionālās drošības un drošības uz ūdens jautājumi ir noregulēti ar attiecīgiem tiesību aktiem. Tie attiecas uz visiem Latvijas ūdeņiem. Publiski pieejamā informācija ir saistīta ar pārvaldības jautājumiem- noteiktas atbildīgās organizācijas, koordinēšanas shēmas. Nozarei ir arī izstrādāti politikas plānošanas dokumenti – koncepcijas. Gar 500 kilometru garo Latvijas piekrasti tiek veidota jūras novērošanas sistēma. Lai nodrošinātu pārklājumu, tiks rekonstruēts 1 un izbūvēti 12 jauni stacionāri torņi, kas aprīkoti ar uztveres sensoriem un diennakts redzamības videokamerām. Papildu tiem nepieciešamības gadījumā darbosies arī 2 mobilie tehniskās novērošanas posteņi.¹⁰⁶ Turklāt ir izbūvēti patruļkuģi, kas arī pastiprina krasta apsardzes un valsts drošības kapacitāti.

Galvenā nozare, kurā būtu nepieciešams konkrētāk definēt attīstības politiku attiecībā uz jūras izmantošanu ir **enerģētika**. Tāpat svarīgi būt nodefinēt vienotu valsts politiku attiecībā uz **zemes dzīļu izmantošanu** jūrā.

3.4. Priekšlikumi sauszemes un jūras funkcionālās sasaistes monitoringam

Sauszemes un jūras funkcionāla sasaiste apvieno tādas dinamiskas vides, kā piekraste un jūras teritorijas, kur attīstības mērķi un nosacījumi bieži ir pakļauti politikas prioritāšu maiņai un jaunām telpas izmantošanas interesēm. Turklāt tā ir ekoloģiski ārkārtīgi jutīga vide, kas prasa rūpīgu plānojamo darbību ietekmju izvērtējumu, ņemot vērā arī pārrobežu un kumulatīvās ietekmes uz jūras un piekrastes ekosistēmām. Tādēļ piekrastes teritoriju funkcionālās sasaistes plānošanai un pārvaldībai jābūt balstītai uz **adaptīvu pārvaldības pieeju**, kas ir piemērotākā metode pie zināmas nenoteiktības apstākļiem un balstīta uz regulāru īstenoto pārvaldības pieeju efektivitātes un ietekmju monitoringu, integrējot plānošanas procesā un plānu aktualizācijā jaunākās zinātnes atziņas par cilvēku saimnieciskās darbības un ekosistēmas savstarpējo mijiedarbību.

Zinātnieki ir definējuši 7 galvenos soļus, uz kuriem būtu balstāma adaptīva pārvaldības pieeja¹⁰⁷:

1. Noteikt pārvaldības mērķus;
2. Definēt vēlamos iznākumus;
3. Noteikt mērķu īstenošanas indikatorus;
4. Veikt monitoringu;
5. Periodiski novērtēt rezultātus;
6. Ziņot par iegūtajām atziņām un rekomendācijām;
7. Ja nepieciešams, pielāgot pārvaldības pasākumus.

Piekrastes un jūras funkcionālā sasaiste un tās novērtējuma monitorings joprojām ir aktuāla pētniecības tēma Eiropas mēroga zinātniskos projektos. Būtisku ieguldījumu šajā jomā ir sniedzis 7. letvarprogrammas finansēts starptautisks zinātniskais projekts „Telpiski apsaimniekotu teritoriju monitorings un novērtējums” (*Monitoring and Evaluation of Spatially Managed Areas - MESMA*), kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta jūras teritoriju pārvaldības efektivitātes novērtējumam. Projektā tika izstrādāts novērtējuma konceptuālais ietvars un doti praktiski piemēri un instrumenti tā ieviešanai. Projekts arī apkopo plašu zinātnisko materiālu par līdzšinējām pieejām, mērķiem un

¹⁰⁶ http://www.mil.lv/Par_mums/Attistiba_un_planosana/JNS.aspx

¹⁰⁷ Jones G (2000): *Outcomes-based evaluation of management of protected areas. A methodology for incorporating evaluation into management plans. In: The design and management of forest protected areas. Paper presented at "Beyond the trees conference," Bangkok, Thailand, 8–11 May 2000. Switzerland: WWF; 349–358.*

metodēm telpiski apsaimniekotu teritoriju pārvaldības īstenošanai, monitoringam un novērtējumam¹⁰⁸.

Teritoriju telpiskās pārvaldības un tās efektivitātes novērtējuma galvenais mērķis ir noskaidrot kādā mērā ir realizēti plānošanas un pārvaldības mērķi, kā arī sniegt uz konkrētiem faktiem un pieredzi balstītu izvērtējumu par to, kuras pārvaldības pieejas darbojas un kuras nē, un kā īstenotie apsaimniekošanas pasākumi ietekmē dažādas ekosistēmas komponentes un tās funkcionēšanu.

Jūras un piekrastes teritorijās pārvaldības mērķi ir saistāmi ar galvenokārt ar Eiropas Savienības politikas virzieniem, kas parādīti 3.4. attēlā.

3.4.attēls. Eiropas Savienības politikas virzieni

Visus šos politikas dokumentus apvieno **ekosistēmu pieeja** cilvēku saimnieciskās darbības pārvaldībai jūras piekrastes teritorijās. Ekosistēmu pieejas pamatprincipus definē Bioloģiskās Daudzveidības konvencija un tie ir integrēti arī Eiropas Komisijas sagatavotajā jūras telpiskās plānošanas ceļvedī, kā arī HELCOM-VASAB darba grupas pieņemtajos jūras telpiskās plānošanas principos¹⁰⁹

Politikas mērķu īstenošanas novērtēšanai tiek izmantoti **indikatori**, kas sniedz kvantitatīvu un vienkāršotu informāciju par izmaiņu tendencēm, kas tiešā veidā var būt grūti pamanāmas. Indikatori kopā ar rūpīgi izvēlētiem mērķu sasniegšanas rādītājiem var tikt izmantoti gan lai definētu izpildes kritērijus definēto mērķu novērtēšanai, gan arī lai pieņemtu lēmumus par adaptīvām pārvaldības stratēģijām, reaģējot uz novērotajām ietekmēm.

Galvenās indikatoru grupas, kuras var tikt izmantotas iepriekš minēto politikas mērķu novērtēšanai aptver ekonomiskos, sociālos un vides rādītājus (3.4.a. tabula).

3.4.a. tabula. Galvenās indikatoru grupas

ES Politikas dokumenti	Mērķu īstenošanas indikatori:
Integrētā Jūrlietu Politika	Ekonomiskās izaugsmes rādītāji Sociālie rādītāji
Jūras Stratēģijas pamatdirektīva	Jūras ekosistēmas stāvokli un slodzes raksturojoši rādītāji
Ūdens struktūrdirektīva	Piekrastes un virszemes ūdeņu ekoloģisko un ķīmisko stāvokli raksturojoši parametri
Eiropa 2020	Klimata izmaiņu mazināšanas un pielāgošanās pasākumu novērtējums

¹⁰⁸ MESMA: Monitoring and Evaluation of Spatially Managed Areas, <http://www.mesma.org>

¹⁰⁹ HELCOM-VASAB working group (2010)

Putnu un biotopu direktīvas**Sugu un biotopu stāvokļa novērtējums**

Vides izmaiņu un ar tām saistīto sociālekonomisko faktoru un politikas rīcību novērtēšanai bieži tiek izmantots DPSIR indikatoru ietvars (Drivers-Pressures-State-Impact-Response), kuru var pielietot arī vērtējot piekrastes zonas pārvaldības efektivitāti.

Ir izstrādātas vairākas piekrastes un jūras teritoriju pārvaldības efektivitātes novērtēšanas pieejas un indikatori, kas var tikt izmantoti arī sauszemes un jūras funkcionālās sasaistes novērtējumam. Kā piemērus var minēt: SUSTAIN projekta 2012. gadā sagatavoto uz indikatoriem balstīto metodiku, kas ļauj vietējā un reģionālā līmeņa pārvaldības institūcijām veikt piekrastes zonas pārvaldības ilgtspējības pašnovērtējumu¹¹⁰; IOC 2006. gadā izstrādāto rokasgrāmatu integrētas okeānu pārvaldības progresa un rezultātu novērtēšanai¹¹¹; IUCN 2004. gadā izdoto dabas un sociālo indikatoru rokasgrāmatu jūras aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanas efektivitātes novērtēšanai¹¹² u.c.

Balstoties uz minētajām metodiskajiem dokumentiem, kā arī dažādiem politikas dokumentiem un direktīvām, apkopoti sekojošus sociālekonomiskie, vides un pārvaldības mērķi un indikatori, kas raksturo jūras un piekrastes teritoriju pārvaldības efektivitāti un funkcionālo sasaisti (3.4.b. tabula)

3.4.b. tabula Piekrastes zonas pārvaldības mērķi un indikatori un to atbilstība DPSIR indikatoru ietvaram (D – drivers/virzītājspēks; P – pressure/slodze; S – state/stāvoklis; I – impact/ ietekme; R – response/rīcības).

Politikas mērķis	Indikatori/indikatoru grupas	D	P	S	I	R
Ekonomiskie mērķi un indikatori						
Attīstīt un atbalstīt daudzveidīgu un ilgtspējīgu piekrastes ekonomiku	• Nodarbinātība pa sektoriem, bezdarba līmenis	X				
	• Bruto pievienotā vērtība ar piekrasti saistītām ekonomikas nozarēm (tūrisms, zivsaimniecība (t.sk. zveja piekrastē un atklātā jūrā, akvakultūra un zivsaimniecības produktu pārstrāde), ostu darbība)	X				
	• Izdevumi un ieguldījumi piekrastes apsaimniekošanā					X
	• Tūrisma intensitāte		X			
	• Pludmales ar zilā karoga statusu			X		
	• Gadā izmantoto gultas vietu skaits (% no pieejamo gultas vietu skaita)		X			
	• Vasaras māju skaits		X			
	• Dažādu transporta veidu izmantošanas īpatsvars					
	• Kravu un pasažieru ikgadējais apgrozījums ostās					
	• Zivsaimniecības un akvakultūras produkcija piekrastes ūdeņos					
Sociālās labklājības mērķi un indikatori						
Nodrošināt piekrastes iedzīvotāju labklājību, sabiedrības ilgtspēju un	• Bērnu un vecākās paaudzes attiecība pret iedzīvotājiem darbaspējas vecumā			X		

¹¹⁰ SUSTAIN Partnership (2012): *The SUSTAIN INDICATOR SET, A set of easy measurable sustainability indicators. SUSTAIN Project / INTERREG IVC.*

¹¹¹ IOC(2006): *A handbook for measuring the progress and outcomes of integrated ocean management*

¹¹² Pomeroy RS, Parks JE, Watson LM (2004) *How is your MPA doing? A Guidebook of Natural and Social Indicators for Evaluating Marine Protected Area Management Effectiveness. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. xvi +216 pp.*

Politikas mērķis	Indikatori/indikatoru grupas	D	P	S	I	R
piekrastes identitātes veidošanos	• Nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars			X		
	• Dabas un kultūras mantojuma vietu apmeklējumu skaits gadā			X		
	• Publisko pasākumu un festivālu apmeklētības līmenis gadā			X		
	• Pašvaldības atbalstīto kultūras pasākumu skaits					X
	• Vietējo produktu patēriņa īpatsvars			X		
	• Veselības pakalpojumu nodrošinājums			X		
	• Iedzīvotāju drošības izjūta			X		
	Vides mērķi un indikatori					
Sasniegt labu vides stāvokli jūras ūdeņos līdz 2020. gadam (Jūras Stratēģijas pamatdirektīva)	Jūras Stratēģijas pamatdirektīvas noteiktie 11 kvalitatīvie raksturlielumi:					
	• Bioloģiskā daudzveidība			X	X	
	• Svešzemju sugas		X			
	• Komerčiālo zivju un gliemju populācijas			X	X	
	• Jūras organismu barības ķēžu elementi			X	X	
	• Eitifikācija			X	X	
	• Jūras dibena integritāte			X		
	• Hidrogrāfisko apstākļu pārmaiņas		X			
	• Piesārņotāji		X			
	• Kaitīgas vielas cilvēku pārtikas zivīs un citās jūras veltēs		X			
	• Jūras piesārņojums ar atkritumiem		X			
	• Enerģijas un zemūdens trokšņu ievadīšana		X			
	Sasniegt labu ekoloģisko un ķīmisko stāvokli piekrastes un virszemes ūdeņos (Ūdens pamatdirektīva)	• Bioloģisko kvalitātes elementu stāvoklis (zivis, bentiskie bezmugurkaulnieki u.c.)			X	X
• Fizikāli ķīmiskos kvalitātes elementu stāvoklis (caurspīdīgums, temperatūra, kopējais slāpekļis un fosfors)				X	X	
• Ķīmisko kvalitātes elementu stāvoklis (smagie metāli un bīstamās vielas)			X			
• Hidromorfoloģiskās izmaiņas			X			
Izveidot funkcionējošu Natura 2000 teritoriju tīklu (Biotopu un Putnu direktīvas)	• Natura 2000 teritoriju īpatsvars (%) piekrastes zonā, % no krasta līnijas, kas ietverti Natura 2000					X
	• % no piekrastes Natura 2000 teritorijām, kurām izstrādāti dabas aizsardzības plāni					X
Nodrošināt labvēlīgu aizsardzības stāvokli ES nozīmes sugām un biotopiem (Biotopu un Putnu Direktīvas)	• Aizsargājamo sugu izplatība; populācijas lielums un struktūra piekrastes zonā			X		
	• Biotopu izplatība, struktūra un funkcijas piekrastes zonā			X		
Mazināt siltumnīcas gāzu radīto ietekmi uz klimata izmaiņām; Palielināt atjaunojamo energoresursu izmantošanas īpatsvaru kopējā energoresursu bilanci (Eiropa 2020)	• Enerģijas patēriņš uz iedzīvotāju un pa nozarēm	X				
	• CO ₂ emisijas		X			
	• Atjaunojamo energoresursu īpatsvars iekšzemes enerģijas patēriņā			X		
	• Vides prasībām atbilstošu ēku īpatsvars			X		
Pielāgoties klimata izmaiņu radītajām sekām piekrastes teritoriju attīstībā (Eiropa 2020)	• Erozijai pakļautās krasta līnijas īpatsvars		X			
	• Krasta atkāpšanās sauszemes virzienā (m) noteiktā laika vienībā		X			
	• Iedzīvotāju skaits/ apbūves platības, kas pakļautas krasta erozijas un aplūšanas riskiem			X		
	• Mākslīgi nostiprinātās krasta līnijas īpatsvars			X		
Pārvaldības mērķi un indikatori						

Politikas mērķis	Indikatori/indikatoru grupas	D	P	S	I	R
Izveidot atbilstošu institucionālo, politikas un normatīvo aktu ietvaru integrētas piekrastes pārvaldības nodrošināšanai	• Piekrastes zonai izstrādāta ilgtspējīgas attīstības stratēģija/ integrēts tematiskais plānojums					X
	• Integrēta pārvaldība nodrošināta ar atbilstošu tiesisko regulējumu					X
	• Izveidota saskaņota un koordināta pārvaldības administratīvā sistēma					X
	• Vietējo pašvaldību un reģionālo plānošanas institūciju kapacitāte un atbilstoša ekspertīze integrētas piekrastes pārvaldības nodrošināšanai			X		
	• Politikas dokumentiem, plāniem, programmām un projektiem veikti ietekmes uz vidi novērtējumi					X
Īstenot integrētu piekrastes zonas pārvaldības procesu un uzraudzību	• Esošie pārvaldības instrumenti pielāgoti integrētas, ilgtspējīgas piekrastes pārvaldības nodrošināšanai					X
	• Izstrādāts un apstiprināts ilgtermiņa finanšu plānojums ilgtspējīgas piekrastes attīstības nodrošināšanai					X
	• Piekrastes zonas pārvaldības īstenošana saskaņā ar integrētiem pārvaldības plāniem					X
	• Tie veikts regulārs integrēto pārvaldības plānu ieviešanas monitorings					X
Nodrošināt sabiedrības informētību, zināšanu līmeņa celšanu un līdzdalību	• Pārvaldības lēmumi balstīti uz zinātnieku atzinumiem					X
	• Apzinātas un informētas visas ieinteresētās puses ilgtspējīgas piekrastes attīstības nodrošināšanai					X
	• Izveidota partnerība starp vietējām pašvaldībām, uzņēmumiem un iedzīvotāju kopienu.					X
	• Nodrošināta ieinteresēto pušu līdzdalība lēmumu pieņemšanā					X

Lielākā daļa minēto indikatoru tiek novērtēti nacionālā līmenī esošo nacionālo monitoringa programmu vai valsts oficiālās statistikas ietvaros. Piemēram, vides rādītāji novērtēšanai tiek izstrādātas monitoringa programmas, lai ziņotu Eiropas Komisijai par vides stāvokli saskaņā ar attiecīgo direktīvu prasībām.

3.5. Latvijā nepieciešamie pētījumi, lai novērtētu un uzlabotu jūras un sauszemes funkcionālo sasaisti

Ņemot vērā iegūto informāciju metodikas izstrādes gaitā, pētījumi, kas tieši skatītu sauszemes un jūras sasaisti un savstarpējo ietekmi, būtu nepieciešami arī šādās jomās:

- Ostu darbības un grunts novietņu ietekme uz zemūdens biotopiem un zivju nārsta vietām. Līdz šim Latvijā ir veikts tikai viens pētījums LIFE-Daba projekta “Jūras aizsargājamas teritorijas Baltijas jūras austrumu daļā” ietvaros – sedimentu izplatības modelēšana par piemēru ņemot Mērsraga ostas grunts novietnes Rīgas līcī. Tomēr atšķirīgo hidrogrāfisko un ekoloģiskos apstākļu dēļ, balstoties uz šī pētījuma rezultātiem, nav iespējams viennozīmīgi spriest par grunts novietņu ietekmi uz zemūdens biotopiem atklātās Baltijas jūras Kurzemes piekrastē¹¹³.

¹¹³ <http://lifempa.balticseaportal.net/>

- Notekūdeņu izplatība jūrā un ietekme uz jūras ekosistēmu, izmantojot modelēšanas pieeju. Kā piemēru, var izmantot Zviedru kompānijas AquaBiota veiktos pētījumus, kas ir izstrādāti LIFE+ projekta „MARMONI” ietvaros.¹¹⁴
- Stratēģisks ietekmes uz vidi novērtējums akvakultūras fermu ierīkošanai jūras ūdeņos. Šobrīd ar MK rīkojumu noteiktajiem astoņiem licenču laukumiem jūrā, uz kuriem uzņēmēji konkursa kārtībā var pieteikties uz tiesībām akvakultūras darbībai nepieciešamo iekārtu ierīkošanai, šāds novērtējums nav veikts. Lai gan atļauju/as laukumu akvakultūras darbībai nepieciešamo iekārtu ierīkošanai un ekspluatācijai varēs saņemt tikai pēc attīstības projektu ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas atbilstoši normatīvajiem aktiem, tomēr šāda veida ietekmes uz vidi novērtējums attiecas uz konkrēti izvēlētām teritorijām un tehnoloģijām un nevis kompleksi skatīta iespējamo licenču laukumu ietekme uz vides stāvokli.
- Viena no jomām, ko pašvaldības ir dažādi vai vispār nav interpretējušas ir saistītas ar piekrastes ainavu. Izmantojot, piemēram, Anglijā veiktā visaptverošu pētījuma metodiku, varētu tikt veikts līdzvērtīgs pētījums par piekraste jūras ainavām. Tas būtu arī nepieciešams saistībā ar stacionāru būvju (piemēram, vēja turbīnu) izvietojumu jūrā¹¹⁵.
- Ir nepieciešamība veikt sistemātisku zemūdens kultūras mantojuma apsekojumu un izpēti Baltijas jūras piekrastē.

¹¹⁴ <http://marmoni.balticseaportal.net/wp/category/marine-spatial-management/>

¹¹⁵ http://www.marinemanagement.org.uk/marineplanning/areas/east_seascape.htm

4. Metodikas kopsavilkums

Tradicionāli jūrā iegūtos resursus izmanto cilvēka ekonomiskām darbībām, kas norisinās sauszemē. Tāpēc jūras resursu daudzveidība un tā stāvoklis būtiski nosaka to, ko var tālāk nodrošināt un attīstīt sauszemē. Tomēr ne visi resursu un teritorijas izmantošanas veidi ir savā starpā saistīti funkcionāli. Taču tie var ietekmēt viena vai otra izmantošanas veida attīstības iespējas. Pasaulē un Eiropā, palielinoties iedzīvotāju skaitam un attiecīgi pieaugot ekonomiskām darbībām, ar vien intensīvāk izmantojot jūras teritorijas, pieaug arī ietekmes, ko izmantošanas veidi atstāj viens uz otru. Visbiežāk tiek analizēta ekonomisko darbību ietekme uz vidi, taču arī vienas ekonomiskās darbības attīstība var atstāt negatīvu vai pozitīvu ietekmi arī uz citu ekonomisko darbību. Turklāt attīstoties tehnoloģijām, tiek radīta iespēja uzsākt jaunas ekonomiskās darbības jūrā, kas līdz šim nebija iespējams. To attīstībai var būt nepieciešamība nodrošināt funkcionālo sasaisti ar citiem izmantošanas veidiem, kā arī izvērtēt iespējamo ietekmi uz jau esošiem izmantošanas veidiem. Tā kā nozaru attīstības politikas ne vienmēr ir savstarpēji koordinētas un sabalansētas, tad funkcionālo sasaisti ir būtiski nodrošināt, izstrādājot sauszemes un jūras teritoriju plānojumus.

Attīstības politikas un telpiskā plānošana tradicionāli ir attiekušies uz sauszemes daļu, kur pašvaldību politikas plānošanas dokumenti, tai skaitā teritorijas plānojumi, ir noteikuši teritorijas funkcionālo zonējumu un konkrētas prasības teritorijas izmantošanai un apbūves nosacījumus katrā funkcionālajā zonā. Reģionālā un nacionālā līmenī ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, kas ietver telpisko perspektīvu, ir atspoguļojuši galvenos attīstības virzienus un nosacījumus.

Savukārt jūras telpiskā plānošana ir salīdzinoši jauns telpiskās plānošanas instruments. Līdz 2013.gada nogalei tikai dažas valstis Eiropā (piemēram, Beļģija, Vācija, Nīderlande) ir izstrādājušas saviem teritoriālajiem un/vai ekskluzīvi ekonomiskākās zonas (EEZ) ūdeņiem juridiski saistošus plānojumus. Citu valstu pieredze rāda, ka tieši piekrastes ūdeņi ir visintensīvāk izmantoti, jo tos skar gan jūras, gan sauszemes izmantošanas veidu ietekme. Tāpēc, lai novērstu pretrunas starp jūras un sauszemes teritoriju izmantošanas veidiem un interesēm, būtiski ir koordinēt un saskaņot abu plānošanas telpu attīstības mērķus un prioritātes. Saskaņotības nepieciešamība ir uzsvērtā gan Eiropas Savienības politikas plānošanas dokumentos, gan Latvijas normatīvajos aktos par jūras teritorijas izmantošanas plānošanu.

Princips par jūras un sauszemes saskaņotu plānošanu

Latvijas Teritorijas attīstības plānošanas likums nosaka, ka jūras plānojums ir nacionālā līmeņa ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikta jūras izmantošana, ņemot vērā funkcionāli ar jūru saistīto sauszemes daļu. Tādejādi jau esošais normatīvais regulējums liek ievērot principu par nepieciešamību nodrošināt jūras un sauszemes izmantošanas funkcionālo sasaisti. Šī prasība attiecas uz jūras plānojuma izstrādātājiem. Tomēr arī sauszemes izmantošana ietekmē jūras izmantošanas iespējas, tāpēc saskaņota sauszemes un jūras plānošana būtu jānodrošina arī dažāda līmeņa un nozaru sauszemes teritorijas plānotājiem. Tā kā Zemes Pārvaldības likuma 1.lasījuma redakcija paredz jūras piekrastes joslu nodot pašvaldībām autonomo funkciju īstenošanai, tad iespējams, ka nākotnē pašvaldību teritorijas plānojumi arī aptvers attiecīgo piekrastes sauszemes un ūdens daļu. Tāpēc šī metodika apskata funkcionālās sasaistes nodrošināšanu gan no jūras, gan sauszemes attīstības plānošanas aspektiem.

Metodikas izstrādes pieeja ir balstīta uz to, ka jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšana **nav atsevišķs plānošanas process**, bet **princips**, kas jāīsteno, izstrādājot gan jūras plānojumu, gan sauszemes teritorijas plānojumus, kā arī nozaru politikas, kurās nosaka jūras vai piekrastes attīstību. Jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes nodrošināšanas principa metodiska ieviešana ietver gan ar plānošanas saturu, gan ar procesu saistītus jautājumus. Principa ieviešana plānošanas **saturiskajā jomā** ietver četrus secīgus soļus: 1) raksturot sauszemes un jūras izmantošanas veidus; 2) noteikt savstarpējās ietekmes un mijiedarbības jomas; 3) noteikt funkcionālo sasaisti un atkarību starp izmantošanas veidiem; 4) atrast risinājumus dažādos līmeņos.

Jūras un sauszemes funkcionālās sasaistes principa ieviešana plānošanas gaitā **jeb procesā galvenā uzmanība** jāvelta komunikācijai, koordinēšanai un sadarbībai. Būtiski, ka visa līdz šim apkopotā un aktuālā informācija, dati un zināšanas par jūras resursiem, to stāvokli un izmantošanu ir jābūt pieejamai plānotājiem un tās izmantošana tiek komunicēta un koordinēta ar informācijas un datu autoriem jeb nodrošinātājiem. Tā kā teritorijas plānošana ir tematiski visaptverošs process, tad būtiski ir, ka gan jūras, gan sauszemes plānošanā piedalās visas iesaistītās un atbildīgās institūcijas. Praktiski tas nozīmē plašas darba jeb koordinācijas grupas izveidi, kurā ir pārstāvētas visas iesaistītās nozares. Šāda prakse jau veiksmīgi ir ieviesta Latvijas plānošanas dokumentu izstrādes gaitā, piemēram, **jūras plānojuma izstrādes darba grupa**. Kā jau noteikts normatīvajos aktos, tad svarīgi ir nodrošināt sabiedrības līdzdalības iespējas.

Metodika ir izstrādāta, pamatojoties uz telpiskās plānošanas situāciju un nepieciešamajiem telpiskiem vai pārvaldības risinājumiem Kurzemes plānošanas reģiona Baltijas jūras piekrastes **pilotteritorijā**. Ietverot Liepājas pilsētas, Grobiņas novada Medzes pagasta, Pāvilostas novada sauszemes un jūras daļu, metodika **demonstrē kā īstenot** jūras un sauszemes funkcionālo sasaisti vietējā plānošanas līmenī. Pilotteritorijā ir pārstāvēti jau esoši dažādi jūras (kuģu ceļi un ostu akvatorijas, zvejniecība) un zemes izmantošanas veidi, kā arī dažādie sauszemes teritorijas plānošanas nosacījumi, sniedz iespēju vispusīgāk demonstrēt metodikas pielietojamību turpmākajā praksē. Turklāt teritorijā ir arī identificēti potenciālie izmantošanas veidi saistībā ar vēja enerģijas izmantošanu un jūras akvakultūras attīstību. Šeit atrodas arī jūras dabas aizsargājamā teritorija „Akmeņrags”, kas būtiska ar rifu biotopiem un zivīm nozīmīgām nārsta vietām. Teritorijai ir arī nozīmīga loma ir kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un uzturēšanai. Sauszemes teritorija ietver gan pilsētas, gan lauku teritorijas ar tām raksturīgiem izmantošanas veidiem. Tā ir teritorija, kurā ir novērojami arī krasta erozijas procesi. Lai veiksmīgāk notiktu metodikas izstrāde un lai tā būtu pēc iespējas noderīgāka tās turpmākiem lietotājiem, tika izveidota darba grupa, kurā piedalījās gan piekrastes pašvaldību pārstāvji, gan pārstāvji no tām nozarēm un interesēm, kas ir galvenie jūras un sauszemes teritoriju izmantotāji izvēlētajā pilotteritorijā.

Sauszemes un jūras funkcionālās sasaistes novērtējums Latvijā

Kā liecina pilotteritorijas piemērs, kā arī situācija Latvijā kopumā, jūras piekrastes ūdeņu pašreizējā un potenciālā izmantošana ir cieši saistīta ar piekrastes sauszemes daļas izmantošanu. Tāpat saimnieciskā darbība sauszemē tieši ietekmē jūras vides stāvokli un ekosistēmu, kā arī jūras telpas izmantošana var radīt ietekmi uz piekrastes biotopiem un sugām sauszemē. Galvenās savstarpējās ietekmes starp izmantošanas veidiem piekrastes sauszemes un jūras daļā atspoguļotas matricā 4.a., kurā norādīti:

- izmantošanas veidi, kuri viens otru neietekmē (-);
- izmantošanas veidi, kuri var līdzās pastāvēt, viens otram netraucējot, vai arī pozitīvi viens otru ietekmēt, nodrošinot attīstībai būtiskus priekšnosacījumus (zaļš);

- o izmantošanas veidi, kuri var negatīvi viens otru ietekmēt, konkurējot par telpu, ietekmējot tās kvalitāti vai radot citus apstākļus, kas kavē otru izmantošanas veidu, tomēr, izmantojot vienas vai otras darbības regulējumu, tās iespējams savietot (dzeltens);
- o darbības, no kurām viena vai abas negatīvi ietekmē viena otru, un tās nepieciešams telpiski nošķirt (sarkans).

4.a. matrica. Piekrastes sauszemes un jūras izmantošanas veidu savstarpējās ietekmes

Lietojuma veidi piekrastes sauszemes daļā	Lietojuma veidi piekrastes jūras daļā																							
	Peldvietas	Zemūdens biotopi	Putni migrācijas ceļi/barošanās vietas	Zivju resursu atjaunošanās vietas	Piekrastes makšķerēšana jūrā	Piekrastes zveja	Zveja atklātā jūrā	Potenciālās akvakultūras audzēšanas vietas	Zemūdens kabeļi	Ostu akvatorija	Kuģu ceļi/kuģošana	Kuģu ceļu padziļināšana	Enkurvietas	Gruntis izgāztuves	Jahtu tūrisms	Aktīvais ūdens tūrisms (vindsērfigs u.c.)	Motoraivias, ūdensmotocikli	Niršana	Zemūdens kultūras mantojums	Militārie mācību poligoni	Mīnu neitralizācijas operācijas	Potenciālā naftas ieguves vieta	Potenciālie Vēja parki	
Pludmale kā rekreācijas vieta																								
Dabas tūrisms																								
Kultūras/atpūtas tūrisms																								
Tūristu naktsmītnes																								
Tūrisma infrastruktūra piekrastē																								
Dzīvojamā apbūve																								
Rūpniecības uzņēmumi																								
Notekūdeņu izplūdes vietas																								
Elektropārvades un sadales tīkli krastā																								
Militārie mācību poligoni, operācijas																								
Militārās krasta novērošanas sistēmas																								
Ostu teritorijas krastā																								
Krasta aizsardzība/piebarošana																								
Zvejas lomu izkraušanas vietas																								
Piekrastes makšķerēšana no krasta																								
Piekrastes dabas ainava																								
Kultūrvēsturiskie pieminekļi/ainavas																								
ĪADT/ kāpu biotopi																								

Dažādas mijiedarbības starp piekrastes izmantošanas veidiem nosaka to funkcionālo sasaisti. Matricā 4.b atspoguļoti piekrastes sauszemes un jūras izmantošanas veidi, kas ir savstarpēji funkcionāli saistīti – respektīvi to attīstība vai pastāvēšana ir tieši atkarīga vienam no otra, līdz ar to tie abpusēji ir jāņem vērā plānojot konkrēto nozaru/ lietojuma veidu attīstību, izstrādājot pašvaldību teritorijas plānošanas dokumentus, jūras telpisko plānojumu, kā arī nozares regulējošos normatīvos aktus. Šajā matricā identificēta funkcionālā sasaiste starp šādiem piekrastes zonas izmantošanas veidiem:

- Piekraste infrastruktūra un tūrisma naktsmītnes – dzīvojamā apbūve – jahtu tūrisms, ūdenssports
- Piekraste infrastruktūra un tūrisma naktsmītnes – dzīvojamā apbūve – piekrastes zveja
- Dabas un atpūtas tūrisms – ūdenssports – dabas teritorijas un piekrastes ainava- kultūrvēsturiskais mantojums
- Ostu darbība – zvejniecība- akvakultūra - zivju pārstrādes uzņēmumi
- Ostu darbība – naftas ieguve – rūpniecības uzņēmumi
- Ostu darbība – vēja parki
- Vēja parki – elektropārvades tīkli
- Militārās jūras novērošanas sistēma – kuģošana, zvejniecība, jahtu tūrisms.

4.b. matrica. Piekrastes sauszemes un jūras izmantošanas veidu funkcionālā sasaiste

Izmantošanas veidi piekrastes sauszemes daļā	Izmantošanas veidi piekrastes jūras daļā																						
	Pelūvietas	Zemūdens biotopi	Putni migrācijas ceļi/barošanās vietas	Zivju resursu atjaunošanās vietas	Piekrastes makšķerēšana jūrā	Piekrastes zveja	Zveja atklātā jūrā	Potenciālais akvakultūras audzēšanas vietas	Zemūdens kabeļi	Ostu akvatorija	Kuģu ceļi/kuģošana	Kuģu ceļu padziļināšana	Enkurvietas	Grunts izgāztuves	Jautu tūrisms	Aktīvais ūdens tūrisms (vindsērfigs u.c.)	Motorlaivas, ūdensmotocikli	Nišana	Zemūdens kultūras mantojums	Militārie mācību poligoni	Mīnu neitralizēšanas operācijas	Potenciālais naftas ieguves vieta	Potenciālie vēja parki
Pludmale kā rekreācijas vieta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dabas tūrisms	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kultūras/atpūtas tūrisms	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tūristu naktsmītnes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tūrisma infrastruktūra piekrastē	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dzīvojamā apbūve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rūpniecības uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Notekūdeņu izplūdes vietas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elektropārvades un sadales tīkli krastā	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Militārie mācību poligoni, operācijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Militārās krasta novērošanas sistēmas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostu teritorijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krasta aizsardzība/piebarošana	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piekraste zvejas lomu izkraušanas vietas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piekrastes makšķerēšana no krasta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piekrastes dabas ainava	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kultūrvēsturiskie pieminekļi/ainavas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ĪADT/ kāpu biotopi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sauszemes un jūras izmantošanas funkcionālās sasaistes nodrošināšana

Lai nodrošinātu sauszemes un jūras izmantošanas funkcionālo sasaisti, galvenokārt ir nepieciešami telpiski vai juridiski risinājumi. Telpiskie risinājumi ir jāiestrādā teritorijas plānojumos, savukārt dažādus regulējumus, kas nosaka ierobežojumus vai pieļautās darbības konkrētā vietā un laikā, nosaka pašvaldību apstiprinātos saistošos noteikumos vai valsts normatīvajos aktos.

Telpiskie risinājumi sniedz iespēju risināt šādus funkcionālās sasaistes jautājumus:

- Jūras plānojums: sabalansētas piekrastes attīstība, rekreācijas, dabas, ainavas un kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības intereses;
- Vietējie teritorijas plānojumi: norādītas piekļuves vietas jūrai (noejas, nobrauktuves, stāvlaukumi), apbūves teritoriju plānojums, ostas teritorijas izmantošana;
- Tematiskie plānojumi: pludmales zonējums un infrastruktūra; ainavu plānojums;
- Dabas aizsardzības plāni aizsargājamām teritorijām: zonējums ar dažādiem ierobežojumiem un atļautām darbībām, tūrisma infrastruktūras plānojums;
- Detālplānojumi: ostas teritoriju izmantošanai, vai kādas citas kompleksi attīstāmas teritorijas izmantošanai.

Juridiskie risinājumi

- Teritorijas attīstības plānošanas likums
- Grozījumi «Aizsargjoslu likumā» saistībā ar Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas nosacījumiem attiecībā uz zvejas loma nogādi krastā
- Grozījumi Pašvaldību saistošos noteikumos, piemēram attiecībā uz teritorijas izmantošanas nosacījumiem, ostu teritorijas izmantošanas nosacījumiem

Latvijā nepieciešamie pētījumi, lai novērtētu un uzlabotu jūras un sauszemes funkcionālo sasaisti

Ņemot vērā iegūto informāciju metodikas izstrādes gaitā, pētījumi, kas tieši skatītu sauszemes un jūras sasaisti un savstarpējo ietekmi, būtu nepieciešami arī šādās jomās: ostu darbības un grunts novietņu ietekme uz zemūdens biotopiem un zivju nārsta vietām; notekūdeņu izplatība jūrā un ietekme uz jūras ekosistēmu, izmantojot modelēšanas pieeju; komplekss izvērtējums par jūras akvakultūras fermu ietekmi uz vidi; piekrastes ainavas ekoloģiskais un socio-ekonomiskais novērtējums; sistemātisks zemūdens kultūras mantojuma apsekojums.

5. Summary of the methodology

Traditionally the marine resources are obtained and used for land based economic activities. Therefore diversity and status of the marine resources determine the potential for development on the land. While marine and terrestrial activities can influence each other development potentials, activities and uses of resources between both spaces are not necessarily functionally interdependent. Impacts of economic activities on the environment is most frequently assessed subject, though the development of one sector might influence positively or negatively the growth of another sector. Moreover, technologies are advancing to provide opportunity for new marine economic activities which has been no viable till now. These activities might require to ensure functional linkage with other activities or they can influence the existing sea uses. Bearing in mind that development policies of sectors are not necessarily well coordinated and balances, the role of terrestrial and marine spatial plans is very important to ensure the land-sea integration.

Development policies and spatial planning historically are focused on the terrestrial areas for which municipal policy documents including spatial plans have defined the functional zones and requirements for land use and built up in each of the functional zone. Sustainable development strategies including spatial perspective outlines the main development objectives and conditions at regional and national levels.

Spatial maritime planning is a relatively new spatial planning tool. By 2013, just few countries in Europe (e.g., Belgium, Germany and the Netherlands) have developed for their territorial waters and/or exclusive economic zone legally binding maritime spatial plans. Experience of other countries shows that coastal waters are used most intensively, thus, the land-sea interactions are most recognisable in this zone. To avoid conflicts between sea and land uses and interests, development goals and priorities of the both planning spaces shall be coordinated and the coherence achieved. The importance of the coherence between sea and land uses has been emphasised in policy planning documents of the European Union and the maritime spatial planning legislation of Latvia.

Principle of coherence in sea and land use planning

Latvian Spatial Development Law defines that the maritime spatial plan is a national level long-term spatial development planning document, specifying use of the sea, considering a terrestrial part that is functionally interlinked with the sea. This existing legal framework demands marine spatial planers to respect the principle to ensure a coherence between sea-land development planning. Considering that land based activities has impacts on marine resources and vice versa, the terrestrial spatial planners also would need to consider interlinks between land and sea uses when developing terrestrial spatial plans. The Land Governance Law, the version of the 1st reading foresees that the coastal zone is assigned to municipalities for implementation of their functions and competences. As the results, the municipal spatial plans shall cover relevant land and marine area in future. Consequently, this methodology reviews functional linkages from both planning perspectives – sea and land uses.

The approach of the methodology is built up on the position that the functional linkage between land and sea uses shall not be considered as a **separate planning process** but shall be rather treated as a **principle** to be implemented when developing either marine or land use plans and related sectoral policies. The enforcement of the principle includes both process related tasks as well as key

substance related tasks or steps. The **substance** related tasks shall address the following four sequential tasks: 1) characterise land and sea uses; 2) identify interactions and impacts between uses, sectors and interests; 3) Define functional linkages between uses and interests; 4) propose solutions (spatial, legal) for different levels. With regard to **process** to ensure the sea and land functional linkage in the planning, the key tasks are related to communication, coordination and cooperation. The planners shall have access to all collected and up-to-day information, data and knowledge which shall be used in communication and coordination with the original sources and holders of that. Thematically spatial planning covers wide range of topics and issues therefore the involvement of responsible institutions shall be ensured during the planning process. This means that a work or coordination group shall be established with representatives from all relevant sectors. Such practice has already been well established for elaboration of policy planning documents in Latvia, e.g., work group on development of the maritime spatial plan. As defined in the procedures of the relevant legal acts, public shall have adequate possibilities to participate in the policy making.

The methodology has been elaborated based on the spatial planning situation and identified spatial and governance solutions in the Baltic Sea pilot-territory located in the Kurzeme Planning Region. The pilot-territory covers sea and land area of the city of Liepāja, Medze parish of Grobiņa county and Pavilosta county. The methodology demonstrates how to enforce the principle of sea and land functional coherence by ensuring the adequate linkage between both spatial areas at local planning. Diverse sea (shipping, ports, fishing) and land uses are available and relevant spatial planning conditions are set in the pilot-territory. The area is also identified as potential space for wind energy production and aquaculture activities. Furthermore, marine nature protected area “Akmenrags” representing importance site for reef biotopes and fish spawning is located there. The pilot-territory also represented significant value for protection and maintenance of land and underwater cultural heritage. The terrestrial part represents urban and rural areas. The coast is also threatened by erosion risks. This precondition provided a sound and comprehensive basis to illustrate the applicability of the methodology.

A work group consisting of representatives from local municipalities, relevant sectors and interests in sea and land uses in pilot-territory was set up to strengthen the elaboration process of the methodology.

Assessment of the land and sea functional linkage in Latvia

As demonstrated by the example of the pilot-territory and the country's situation as the whole, the current and potential uses of coastal water space is closely interdependent with terrestrial activities. Additionally, the land-based economic activities directly influence the marine environmental status, but sea use can cause damage to coastal terrestrial species and habitats. The main interlinks and impacts between land and sea uses in coastal areas are presented in table 4.1 in the following way:

- Uses which does not impact each other (-);
- Uses which can co-exist without impacting each other or having a positive impact by providing essential conditions for development (green);
- Uses which impact each other negatively by competing for space, by influencing quality or causing such conditions which hinders the development of other use, however, both uses can coexist if the proper regulation is set up (yellow)
- Uses which negatively impacts each other or one to another and thus needs to spatially separated (red).

4.a. table. Interactions between land and sea based economic activities and spatial uses

Coastal land uses	Coastal sea uses																							
	Bathing waters	Underwater habitats	Bird migrations	Restoration of fish resources	Coastal angling	Coastal fishing	Open sea fishing	Potential aquacultures	Underwater cables	Port aquatorium	Shipping routes and navigation	Dredging of shipping routes	Anchorage sites	Sediment deposition sites	Yachting tourism	Water sports (windsurfing, etc.)	Engine boats, water bikes	Diving	Underwater cultural heritage	Military training fields	Mine search operations	Potential oil extraction sites	Potential wind parks	
Beach as place for recreation							-																	
Nature tourism							-													-				
Cultural and recreational tourism		-	-	-			-																	
Accommodation for tourists		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-					-	-	-			
Coastal tourism infrastructure			-				-	-	-										-	-	-			
Residential areas							-	-										-	-	-	-			
Industrial areas							-												-	-	-			-
Waste water discharges																								-
Electricity cables and grid systems	-	-	-	-	-	-	-																	
Military training fields and activities																								
Military coastal observation system	-	-	-	-	-																			
Port terrestrial area																								
Coastal protection, nourishment							-													-	-	-	-	-
Fish catch landing sites at the coast		-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angling from the beach							-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Coastal nature landscape		-		-			-												-					
Cultural historical monuments and landscape		-	-	-			-														-			
Nature protected areas, dune habitats		-	-	-			-	-											-	-	-			-

Some of the interactions between land and sea uses determine the functional linkage. The table 4b presents the coastal terrestrial and sea uses which are functionally linked, i.e., the development or existence is dependent on another use. Consequently, during municipal and maritime spatial planning or development planning of sectors, the interests of both uses/economic activities shall be taken into account. Functional interlinks between the following land and sea uses have been identified:

- Coastal infrastructure and tourism – housing areas – yachting, water sports
- Nature and recreational tourism – water sports – nature areas and coastal landscapes – cultural heritage
- Port activity – fishing, marine aquaculture – fish processing
- Port activity – oil extraction – industrial enterprises
- Port activity – wind parks
- Wind parks – cables and grid system
- Military observation network – shipping, fishing and yachting.

4.b. matrica. Functional linkages between land and sea uses in coastal areas

Coastal land uses	Coastal sea uses																						
	Bathing waters	Underwater habitats	Bird migrations	Restoration of fish resources	Coastal angling	Coastal fishing	Open sea fishing	Potential aquacultures	Underwater cables	Port aquatorium	Shipping routes and navigation	Dredging of shipping routes	Anchorage sites	Sediment deposition sites	Yachting tourism	Water sports (windsurfing, etc.)	Engine boats, water bikes	Dividing	Underwater cultural heritage	Military training fields	Mine search operations	Potential oil extraction sites	Potential wind parks
Beach as place for recreation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nature tourism	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cultural and recreational tourism	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Accommodation for tourists	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Coastal tourism infrastructure	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Residential areas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Industrial areas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waste water discharges	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Electricity cables and grid systems	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Military training fields and activities	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Military coastal observation system	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Port terrestrial area	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Coastal protection, nourishment	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fish catch landing sites at the coast	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angling from the beach	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Coastal nature landscape	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cultural historical monuments and landscape	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nature protected areas, dune habitats	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Enforcement of the functional linkage between land and sea uses

Two type of solutions can be used to ensure land and sea functional linkage – spatial and legal ones. The spatial solutions shall be elaborated and integrated in the land or sea use planning documents, while legal regulations shall be used to set any limitation or to define allowed activities in certain locations and time.

Planning documents which provide spatial solutions:

- Maritime Spatial Plan: balanced interests of coastal development, recreation, nature, landscapes and cultural heritage
- Local municipal spatial (land-use) plans: identify access sites to the sea (roads, trails, parking lots), built up areas, port territories
- Thematic plans: beach use zoning and infrastructure; landscape assessment and management planning
- Nature management plans for protected areas: zoning, tourism development infrastructure
- Local/Detail plans: for port areas, for spatial parts of the municipalities

Legal documents which provide regulatory solutions

- Spatial Development Planning Law - competences to plan the space and regulate use of the space;
- Amendments in the Law on Protection Belts regarding the coastal protection belt of the Baltic Sea and the Gulf of Riga with regard to the possible fish catch landings from boat to the land.
- Amendments in the local regulations of the municipalities, for example with regard to particular conditions for land use, conditions for uses in port areas.

Research needs to assess coherence in functional linkage between sea and land uses in Latvia

As the result of the development work on the methodology, the following research needs have been identified to assess and propose improvements for land-sea integration: impact of port activities and deposition of dredged materials on marine habitats and fish spawning grounds; definition of dilution and mixing zones of the waste water treatment plans and their impact on marine ecosystem by use of modelling; comprehensive assessment about impacts of marine aquaculture farms on environment; ecological and socio-economic assessment of coastal landscapes; survey of the underwater cultural heritage.